1938 - 2018 BÜYÜK KAYBIN 80. YILDÖNÜMÜNDE GENİŞLETİLMİŞ BASKI

KASIM 1938
DÜNYA BASININDA
ATATÜRK

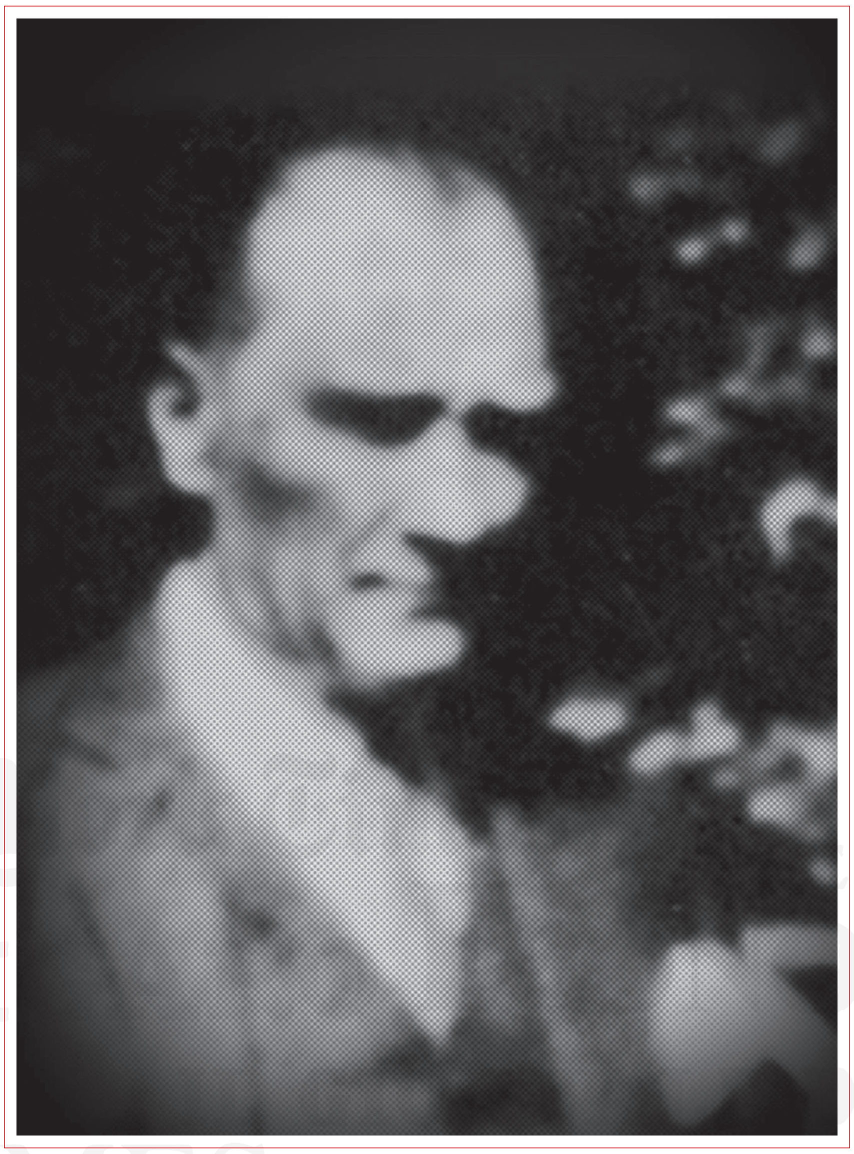

HAZIRLAYAN: NURİ M. ÇOLAKOĞLU

KASIM 1938
DÜNYA BASININDA
ATATÜRK

KASIM 1938
DÜNYA BASININDA
ATATÜRK

HAZIRLAYAN

Nuri M. Çolakoğlu

SUNUM YAZILARI

Nuri M. Çolakoğlu

Prof. Dr. Haluk Ülman

Prof. Dr. Cezmi Eraslan

Doç. Dr. Aynur Soydan Erdemir

Doç. Dr. Serkan Tuna

KASIM 1938
DÜNYA BASININDA
ATATÜRK

Atatürk'ün vefatının 80. Yıldönümü edisyonu (2018)

HAZIRLAYAN

Nuri M. Çolakoğlu

SUNUM YAZILARI
Nuri M. Çolakoğlu
Prof. Dr. Haluk Ülman, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (vefatı 23 Mart 2018)
Prof. Dr. Cezmi Eraslan, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
Doç. Dr. Aynur Soydan Erdemir, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Doç. Dr. Serkan Tuna, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü

2002 Edisyonu
Editörler : Nuri M. Çolakoğlu, Mesut Önen
Araştırma : Metin Güneş, Yorgo Kırbaki
Çeviriler : Adriano Marinoviç, Alicem Yıldırım, Atakan Oğuz, Banu Yapıcıer, Çağdaş Özkan, Dziuginta Balyzte, Enis Köprülü, Kerem Coşar, Metin Susan, Orhan Bilgin, Sabahat Karpat, Sylvia Aktaş, Utku Teksöz, Yaman Aksu
Kapak Tasarımı : Yavuz Korkut

2018 Edisyonu
Genel Koordinatör - Editör : Nuri M. Çolakoğlu
Tasarım : Canan Kahraman
Kapak Tasarımı : Canan Kahraman
Editörler Kurulu : Prof. Dr. Cezmi Eraslan, Prof. Dr. Mustafa Budak, Prof. Dr. Mustafa Aydın, Doç. Dr. Aynur Soydan Erdemir, Doç. Dr. Serkan Tuna, Doç. Dr. Kürşad Karacagil, Dr. Öğr. Üy. Nilüfer Erdem, Dr. Öğr. Üy. Hayrünisa Alp, Dr. Öğr. Üy. Yakup Ahbab, Dr. Ali Şahin, Dr. Mehmet Perinçek, Ar. Gör. Duygu Saygın, Ar. Gör. Umut Dere, Kiraz Perinçek Karavit.

Yabancı Dillerde Tarama ve Çeviri

İNGİLİZCE Dr. Sabahattin Abdurrahman
YUNANCA Dr. Öğr. Üy. Nilüfer Erdem
Stelyo Berberakis
FRANSIZCA Kiraz Perinçek Karavit
Araştırma: Doç. Dr. Kürşad Karacagil
Çeviri: Sadık Can Perinçek
RUSÇA Dr. Mehmet Perinçek
İSPANYOLCA İlhan Sayıcı
Volkan Yanarkol
NORDİK DİLLER Dr. Tülin Uygur
JAPONCA *Araştırma:* Akiki Nagayama
Çeviri: Dr. Erdal Küçükyalçın
ÇİNCE Kiraz Perinçek Karavit
Araştırma: Emrah Alan (Beijing Üniversitesi)
Aynur Abdülkerim
KORECE Prof. Eunkyung Oh
Araştırma: Jihee Shin
Sunga Park
Tayfun Kartav
ERMENİCE Sirvart Malhasyan
Haçadur Nersesoğlu
FARSÇA Kamuran Bozkurt
ARAPÇA Doç. Dr. Ömer İshakoğlu
ROMENCE *Araştırma:* Uğur Yeşil
Çeviri: Dr. Metin Ömer

Yayın hakları: **© NMC Televizyonculuk, Reklamcılık ve Yapımcılık A.Ş.**

Hürriyet, 1. Baskı, 2. Baskı Ekim 2003, 3. Baskı Ekim 2008
Küçük boy baskı : **Doğan Kitap** 1. Baskı Ekim 2008, 2. Baskı Mayıs 2018
Dijital Yayın **TURKCELL, 2018**

KİTAPTA KULLANILAN AVRUPA GAZETELERİ

İNGİLTERE
THE TIMES
THE SUNDAY TIMES
EVENING STANDARD
THE DAILY MAIL
DAILY EXPRESS
DAILY HERALD
MANCHESTER GUARDIAN
THE MIDLAND DAILY TELEGRAPH
THE STAR
DAILY MIRROR
DAILY SKETCH
THE OBSERVER
NEWS OF THE WORLD
THE ECONOMIST
LONDON ILLUSTRATED

NORVEÇ
1STE MAI
AGDER
ARBEIDERBLADET
GRIMSTAD ADRESSETIDENTE
SARPSBORG ARBEIDERBLAND
TIDENS TEGN

LİTVANYA
LIETUVOS AIDAS

DANİMARKA
ARBEJDERBLADET
BERLINGSKE AFTENSAVIS
NATIONAL TIDENDE
BORSEN
SOCIAL DEMOKRATEN
BERLINGSKE TIDENDE

POLONYA
GAZETA POLSKA

İSVEÇ
AFTONBLADET
DAGENS NYHETER
NORRSKENSFLAMMAN
SVENSKA DAGBLADET
PROVINSTIDNINGEN DALSLAND

MACARİSTAN
PESTER LLOYD
PESTI HIRLAP
BUDAPESTI HIRLAP

FİNLANDİYA
UUSI SUOMI

ALMANYA
VOLKISCHER BEOBACHTER
NATIONAL ZEITUNG
DER ANGRIFF
BERLINER TAGEBLATT
FRANKFURTER ZEITUNG
BERLINER L. ANZEIGER
DEUTSCHE ALLGEMENIE ZEITUNG
GERMANIA
BERLINER VOLKZEITUNG
BERLINER MORGEN POST
MARKISCHE VOLKS ZEITUNG
DRESDNER NEUESTE NACHRICHTEN
MÜNCHNER NEUESTE NACHRICHTEN
BERLINER ILLUSTRAITEWACHTANSGAB
HAMBURGER FREMDEN BLADT
WEST DEUTSCHER BEOBACHTER
12 UHR BLATT

ÇEKOSLAVAKYA
PRAGER UBENZEITUNG
PRAGER TAGBLATT
VECERNIK

YUGOSLAVYA
POLITIKA
PRAVDA

İRLANDA
THE IRISH TIMES

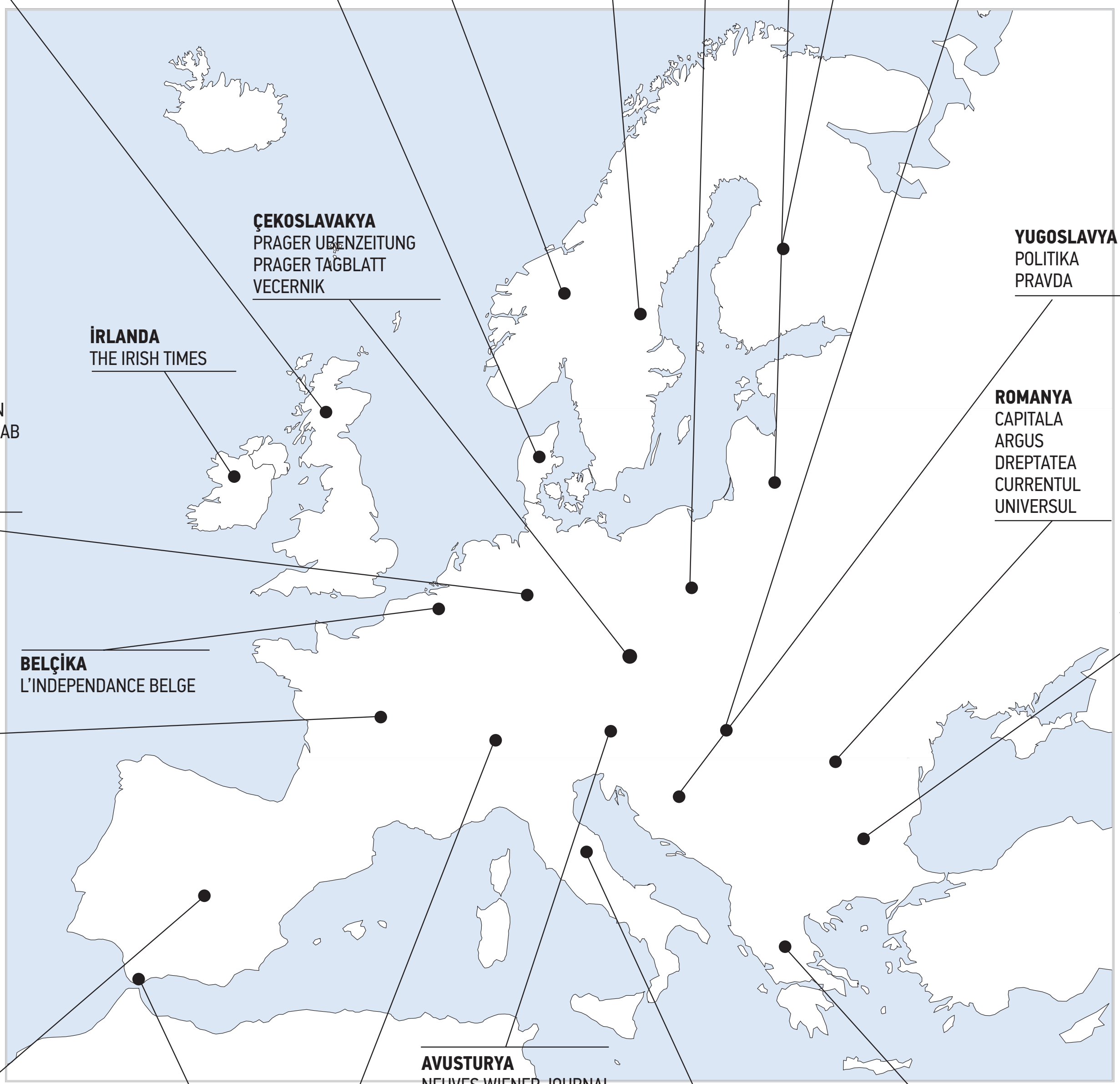

ROMANYA
CAPITALA
ARGUS
DREPTATEA
CURRENTUL
UNIVERSUL

BULGARİSTAN
MIR

BELÇİKA
L'INDEPENDANCE BELGE

FRANSA
LE FIGARO
LE MATIN
L'ACTION FRANCAISE
L'HUMANITE
LE MONDE ILLUSTREE
L'HOMME LIBRE CE SOIR
JOURNAL DES DEBATS
LE JOURNAL
LE POPULAIRE
LE TEMPS
L'INTRANSIGEANT
PARIS SOIR
EXCELSIOR
LE PETIT PARISIENNE
LA CROIS
LE PETIT JOURNAL

AVUSTURYA
NEUVES WIENER JOURNAL
NEUE FREIE PRESSE
FREIE PRESSE
WIENER ZEITUNG

İSPANYA
ABC
EL DILUVIO
CTN
SOLIREDAD OBRERA
EL LIBERAL
LA LIBERTAD
UMBRAL

CEBELİTARIK
GIBRALTAR CHRONICLE

İTALYA
GIORNALE D'ITALIA
CORRIERA DELLA SERA
L'AZIONE COLONIALE

VATİKAN
L'OSSERVATORE ROMANO

İSVİÇRE
NEUE ZÜRCHER ZEITUNG
JOURNAL DE GENEVE
LA TRIBUNE DES NATIONS
GAZETTE DE LAUSANNE
LA TRIBUNE DES NATIONS

YUNANİSTAN
ELEFTERON VİMA
KATHİMERİNİ
VRADİNİ
AKROPOLİS
ETNOS
ETHNIKI

KİTAPTA KULLANILAN DİĞER DÜNYA GAZETELERİ

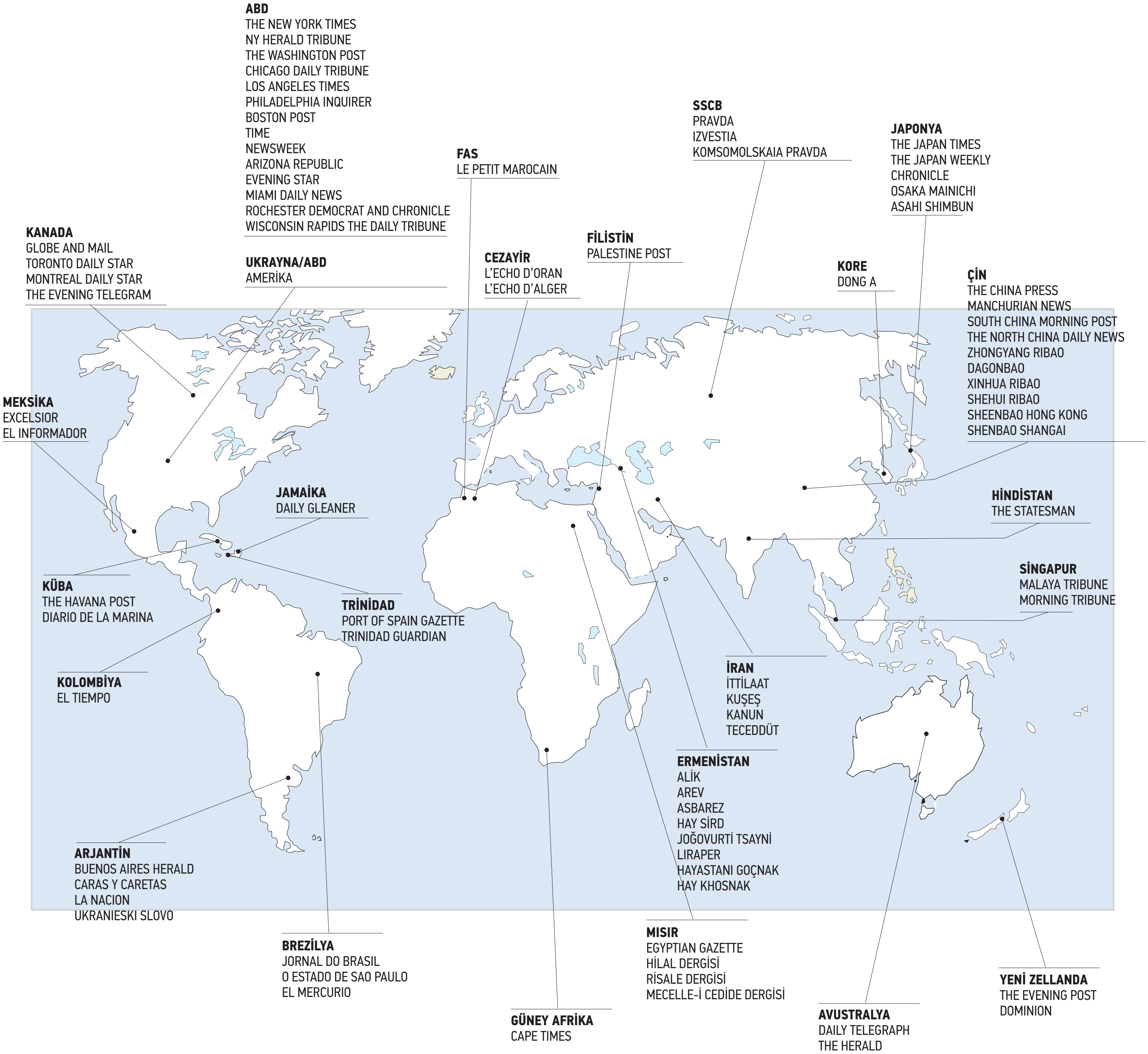

ATATÜRK'ÜN İZİNDE[1]

Nuri M. Çolakoğlu

Elinizde tutmakta olduğunuz bu kitap onbeş yıllık bir geçmişi olan, bugüne kadar da devam eden ve devam edecek bir projenin ürünü. Her şey 1987'de hem Milliyet gazetesinin büro şefi, hem de BBC'nin Türkçe Yayınları Bölümünde programcı olarak çalıştığım Londra'da başladı. O dönemde İngiltere hükümetinin her yıl başına doğru açıkladığı, aradan 25 yıl geçtiği için "gizli" niteliği sona eren resmi belgeleri incelemek çok keyifli oluyordu. Zamanın hayata bakış açısını nasıl etkilediğinin pek çok örneğine tanık olmuştum.

Atatürk'ün ölümünün 50. yıl dönümü yaklaşıyordu. 1988 Kasımına kadar İngiliz gazetelerini tarayıp onların 1938 Kasımında Atatürk'ün ölümü üzerine neler yazdığını bulup çıkarabilsem Milliyet için ilginç bir yazı dizisi olabilirdi. Üstelik bu konuda dünyadaki en iyi iki kaynaktan biri bana taş atımı kadar kadar yakındı. O sırada Londra'nın kuzeyinde oturuyordum ve British Library'nin süreli yayınlar bölümü evimden iki durak ötedeki Colindale'deydi.

1986 sonlarında bir kış günü Colindale'deki British Library'nin kapısından adımımı attığımda nasıl bir maceraya atıldığımı çok iyi bilmiyordum. İşe British Library'nın elinde 1938 Kasımına ilişkin neler olduğunu araştırmakla başladım. Daha bilgisayarın yaygın olarak kullanılmadığı yıllardı. Maun minik çekmecelerde dizili yüzlerce yeşil renkli kartı taramam gerekiyordu. O yıllara ait İngiliz gazetelerini tararken, bir yandan da rastladığım aynı tarihlerde yayınlanıp, kopyaları British Library'nin süreli yayınlar bölümünde bulunan diğer gazeteleri de not etmeye giriştim.

Ortaya çıkan liste çok etkileyiciydi. Güney Amerika'dan Japonya'ya, Güney Afrika'dan Kanada'ya, Avustralya'dan Mısır'a uzanan ilginç bir liste oluşmuştu. Peki, dünyanın uzak köşelerinde yayınlanan gazeteler Atatürk hakkında neler demişti? Ne kadar yer ayırmıştı Atatürk'ün ölümüne ve çağdaşları onu nasıl değerlendiriyorlardı?

Önce tozlu ciltler halindeki gazeteleri isteyerek başladım. Bulduklarım çok çarpıcıydı. Sonra mikrofilm ya da mikrofiş halinde saklananları okumaya giriştim. Colindale'de her seferinde arşivlerden ancak beş cilt isteyebildiğiniz için bu hem zahmetli, hem zaman alan bir işti. Keçi boynuzundan şeker elde etmek gibi bir şey. Tozlu sayfaları çeviriyor, pek de iyi anlamadığınız bazı dillerde, hatta çok farklı alfabelerde Atatürk sözcüğünü söktürmeye çalışıyorsunuz. Sonra da o sayfayı bir kağıtla işaretleyip fotokopisinin çıkarılması için tekrar geriye götürüyordunuz. Ya da mikrofilmle beraber gazetenin gününü, sayfasını bildiriyor ve onun çoğaltılmasını sağlıyordunuz. İki gün sonra da gelip bu fotokopileri alabiliyordunuz. Kaç defa Colindale'e gidip geldiğimin hesabını dahi kaçırmıştım.

Evde tomar tomar kağıt ruloları birikmeye başladı. Bir yandan da akşamları onları okuyarak tercüme ediyor ya da tercüme ettiriyordum. Bu arada da Kasım ayı hızla yaklaşıyordu. Milliyet'e en azından bunların bir kısmını göndermeye karar verdim. Ama sanırım derdimi tam anlatamadığımdan gazete gönderdiğim kupürleri kullanmadığı gibi her yazıdan da birer ikişer cümle ile bir yazı yapıp bütün olayı bir günde toparladı.

O noktada bunları bir kitap haline getirmeye karar verdim. Zaten Türkiye'ye toptan dönmeye karar vermiştik. Bu araştırmamı İstanbul'da tamamlayabilirdim. Evimi Londra'dan İstanbul'a taşırken Rumelihisarı önündeki Fatih'in toplarını andıran bir tomara dönüşmüştü gazete fotokopileri. Sonra Türkiye'de birkaç ev değişikliğinde benimle beraber dolaştı bu tomarlar. Derken bazı tatsız olaylar sırasında bunlar da kayboldu gitti. Ve proje on yıldan uzun sürecek bir kış uykusuna yattı.

Ama o tozlu sayfalar arasında kalmış Atatürk değerlendirmeleri hep aklımın bir köşesindeydi. Geçen sene [1987] sevgili dostum Metin Güneş Londra'ya dönüp yerleşince, ona bu fikrimi açtım. Bunun araştırmasını üstlenip üstlenmeyeceğini sordum. Metin zamanının buna elverişli olduğunu, bunu yapabileceğini söyledi. Bu defa iğne ile kuyu kazma sırası Metin'e gelmişti. Metin'in bulduğu ilk kupürler elime geçince yeniden heyecanlandım.

Derken sevgili Selahattin Beyazıt ile Türkiye'de ne kadar çok yapılacak şey olduğundan söz ediyorduk ki, ona bu projeyi açtım. Hatta yanlış hatırlamıyorsam birkaç fotokopiyi de gösterdim. Selahattin Ağabey de bu proje karşısında heyecanlandı. Tam bir Rönesans patronu olan, olumlu, hayırlı, ilginç her atılımı destekleyen, özellikle geleceğe ışık tutacak girişimlerin arkasında duran Selahattin Beyazıt bu projeyi desteklemeye hazır olduğunu belirtti. O noktadan sonra her şey hızlandı. Metin Güneş malzemeleri toparlıyor, bir başka dostum, Mesut Önen çevirileri yapılmasını koordine ediyor, tasarımcı arkadaşımız Serdar Şekür çoğu zamanın acımasız tahribatına uğramış, okunması zorlaşmış gazetelerin biraz da özensiz çekilmiş fotokopilerini bilgisayara aktarıp, üzerlerindeki mini mini siyah noktacıkları bilgisayar programında temizliyor, ortaya elinizde tutmakta olduğunuz bu kitabın ilk baskısı çıkıyordu.

* * * *

Kitap şekillenirken Selahattin Beyazıt kitabın bu haliyle kuru kuruya bir kupür yığını olmaması gerektiğine işaret etti, bunu bir tarihi perspektife oturtacak bazı yazılarla desteklenmesinin iyi olacağını söyledi. Bunun üzerine Siyasal Bilgiler Fakültesinden hocam olan, dostluğu ile iftihar ettiğim ancak ne yazık ki 2018'de kaybettiğimiz Prof. Dr. Haluk Ülman, kitaplığından ve kaynaklarından uzak olmasına, tatilde bulunmasına rağmen mucize gibi kısa bir zamanda o günün dünyasını tasvir eden yazıyı yazdı.

Ancak ardından gelen ekonomik ve siyasal belirsizlikler nedeniyle bu kitap gene uzun bir kış uykusuna yattı. İşte bu noktada Sevgili Vuslat Doğan Sabancı ve Hürriyet yardıma geldi. Cumhuriyet'in kuruluşunun 80'inci yıldönümü ile büyük Atatürk'ün aramızdan ayrılışının 65. yıldönümünde böyle bir kitabın Hürriyet Arşivi dizisinden yayınlanmasını kabul etti. Böylece kitaplıkların tozlu raflarında yıllardır yatan, karanlığa gömülmüş Atatürk ile ilgili çok önemli değerlendirmelerin gün ışığına çıkması olanağını yarattılar. Vuslat Doğan Sabancı'nın desteği, Doğan Kitapçılık'tan Zeynep Çağlıyor'un yardımı,

[1] Bu yazı ilk olarak Ekim 2003 baskısı için kaleme alındı, 2018'de yeni çalışma nedeniyle elden geçirildi.

Metin Güneş'in sabırlı çalışması, tasarımcı Serdar Şekür'ün kılı kırk yaran titizliği, Graphis'ten Özdemir Korkmaz'ın özeni ile elinizdeki kitap okuyucularına ulaşabiliyor.

Bu kitap daha sonra birçok kez basıldı, Hürriyet gazetesi tarafından birkaç kez okurlarına armağan olarak çoğaltıldı. Sonra Doğu Kitap'ın patronu Gülgün Çarkoğlu kitabın önemini gördüğü ve daha çok okuyucuya ulaşılabilir hale getirmek için bunu içeriğinde değişiklik yapmadan kitabı daha ekonomik boyda bastı ve tüm basılanlar bitince bu yıl Cem Erciyes'in gözetiminde bir kez daha baskıya gitti.

Ama bu çalışmaya ilk başladığımız çağda yukarıda da anlattığım gibi o yıllarda bilgisayar kullanımı çok sınırlıydı, internet emekliyordu, Google, Wikipedia filan gibi arama motorları daha dünyaya gözlerini açmamıştı. Atatürk konusunda daha erişemediğimiz pek çok gazete ve süreli yayın vardı. Kitabın baskısına göz kulak olan sevgili dostum Özdemir Korkmaz'ın aracılığıyla İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünün değerli hocaları Aynur Soydan ve Ali Şahin ile bir araya geldim. Onlar da akıllarına yatan bu projeyi o dönem Enstitü Müdürü olan Prof. Dr. Cezmi Eraslan, Enstitü Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Mustafa Budak ve İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Müdürü Prof. Dr. Mustafa Aydın'la paylaştılar ve o güne kadar ulaşamadığımız birçok gazeteyi bulup çevirtmek için bu iki seçkin kuruluşun adları kitabın künye bölümünde sayılan değerli hocalarının katkılarını aldık. Daha sonra Enstitü Müdürü olan Prof. Dr. Mustafa Budak da desteğini esirgemedi. Tasarımcımız Canan Kahraman gerek eski baskıda kullanılan gerekse yeni baskı için bulunan bütün kupürleri temizledi yeni ve genç bir tasarımla sayfalarına yerleştirdi. Ve ilk basımında 43 ülkeden 117 gazeteden bulduğumuz 285 parça makale, haber ve yorum içeren kitabın bu son dijital baskısı 51 ülkeden 193 gazeteden 486 parça makale, haber ve yorumu aktarır hale geldi, yani içeriği iki katından fazla büyüdü.

*   *   *

Bu kitap tarihe kayıt düşme amacıyla başladı. Aslında 80 yıl gibi çok uzak olmayan bir geçmişten söz ediyoruz. Ama aradan geçen zaman içinde Atatürk'ün o dönemlerde önemi çok daha iyi anlaşılmış çok zorlu bazı atılımlarının, artık çoğumuz tarafından hava gibi, su gibi hayatımızın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmesiyle son bulmuştu. Bu belki çok iyi bir şeydi. Atatürk'ün ömrünü verdiği değerler sistemi, yaşam tarzı ölümünün üstünden geçen yıllarla Türkiye'de kök salmış, yerleşmişti. Ama buna karşılık nereden nereye geldiğimiz hakkında bizde bir perspektif kayması olmuştu.

Ancak o çağı yaşamış, 1920'lerin dağılmış, parçalanmış, ölmeye yüz tutmuş, geri bir toplumunun 20 yıldan kısa bir sürede, tıpkı önce etrafına koza ören bir tırtılın kısa sürede göz kamaştırıcı bir kelebeğe dönüşmesine tanık olmuş gazeteciler bu olgu karşısındaki şaşkınlık ve hayranlığı dile getirmeye yetecek sözcük bulmakta zorlanıyor gibiydi.

Unutulmaması gereken o günün dünyası parçalanmış bir dünyaydı. Bir tarafta Birinci Dünya Savaşı sonunda kurdukları, kendilerinin efendisi olduğu düzeni korumaya azimli İngiltere ve Fransa, bir taraftan savaştan galip çıkmasına rağmen hakkını alamadığından yakınan ve bu nedenle yeni maceralara hazırlanan İtalya, kendini Versay'ın zincirlerinden kurtarmanın ötesinde Üçüncü Reich'ı kurma hayalleri içinde yaşayan Almanya, yemeğe geç oturduğu için kaçırdığı ön yemekleri telafi etme gayreti içindeki Japonya, savaş sonrasında kendisine yeni bir düzen kurmuş, çevresindeki herkesi kendisine düşman gören, derin bir paranoya içinde yaşayan Stalin'in Rusyası, Avrupalıların ilkesizliğinden bıkmış, o yüzden köşesine çekilmiş, olayları uzaktan seyretmekle yetinen Amerika – birbirlerine bu kadar aykırı siyasi çizgideki devletler, belli ölçüde devletin görüşünü paylaşan yayın organları, ya da bu ideoloji veya siyasetlerden birine kendini yakın hisseden yazarların üzerinde ittifak ettikleri tek bir şey vardı: Atatürk'e övgü.

Okuyucularımı ilk bakışta rahatsız edecek, Atatürk'ün kendisinin de hoşlanmadığını bildiğimiz diktatör sözcüğünü, iki savaş arasındaki dönemde yaygın bir yönetim biçimi olduğu için, Atatürk için de kullanmakta bir sakınca görmeyen yazarlar bir yandan da Atatürk'ün neden diktatör olmak zorunda olduğunu uzun uzadıya anlatıyorlar, o günün koşullarında, hele bir de bugünkü Afganistan'ı andıran bir ülkeyi 15 yıl içinde bir Yunanistan, bir İtalya yapmak istiyorsanız başka bir yolunuz olmadığını savunuyorlardı. Atatürk'ü yere göğe koyamadıkları gibi Atatürk'ün daha sonra bu diktatör lafının çok olumsuz algılanmasında baş rolü oynayan Hitler, Mussolini ve Stalin'den ne kadar farklı olduğunu çok ayrıntılı bir şekilde anlatıyorlardı. Atatürk'ün bazı insani zaaflarına – çoğu kez de abartarak – yer verdikleri yazılarının bir alt ya da bir üst satırda Atatürk'ün kendini yıpratma pahasına sürdürdüğü hayatında her şeye rağmen en önemli yeri halkı ve devleti için yaptıklarının tuttuğuna da işaret etme gereğini duyuyorlardı.

Bu kitapta ölümünün 80. yıldönümünde, mekanikleşen ve adet yerini bulsun diye yapılmakta olan 10 Kasım törenlerine neden sahip çıkılması gerektiğini ve Atatürk'ün gerçekten bu eserini emanet ettiği gençler için burada neleri, nasıl vurgulayabileceğimiz hakkında çok önemli ip uçları bulmamız mümkün.

*   *   *

Bence bu kitap uzun yıllar devam edebilecek bir yolculuğun bir adımı. Ama eminiz ki, bu kitap yayınlandıktan sonra birçok araştırmacı burada sözü edilenlerin dışındaki kaynaklara ulaşarak buna başka katkılarda da bulunacaklardır. Bu araştırmacılar bulgularını bizimle kitabın ilk sayfalarında yer alan adresimizden ya da internet üzerinden nuri.colakoglu@newmediaco.net üzerinden bizimle paylaşacak olurlarsa, biz de onların katkılarına ileriki basımlarımızda yer vermekten mutluluk duyacağız.

Burada elbette Turkcell yönetimine de çok özel bir teşekkürümüzü iletmek istiyoruz. Kağıt, baskı çağının kapanmakta olduğu bir dönemde bize bu kitabı sayısız okuyucuya ileri teknoloji kullanarak, her an yanlarında bulundurabilecekleri bir formatta ulaştırma imkanı verdiler. Turkcell dergilik aplikasyonu bunu her gün biraz biraz okunacak, çok değerli bilgiler ve dersler edinilmesini sağlayacak bu imkan için bunu okuyup bundan yararlanacaklar adına da kendilerine sonsuz saygılarımızı sunuyoruz.

Kasım 2018

PRAVDA

RUSYA, 10 KASIM 1938

БОЛЕЗНЬ КЕМАЛЯ АТАТЮРКА

АНКАРА, 9 ноября. (ТАСС). Анатолийское телеграфное агентство в бюллетене о состоянии здоровья президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка сообщает, что вечером 8 ноября состояние президента вновь внезапно ухудшилось.

Состояние здоровья президента вызывает тревогу.

KEMAL ATATÜRK'ÜN HASTALIĞI

ANKARA, 9 Kasım (TASS). Anadolu Ajansı, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün sağlık durumuyla ilgili bültende 8 Kasım akşamı Cumhurbaşkanı'nın sağlık durumunun yeniden birden kötüleştiği belirtiyor. Cumhurbaşkanı'nın sağlık durumu endişe yaratıyor.

PRAVDA

RUSYA, 11 KASIM 1938

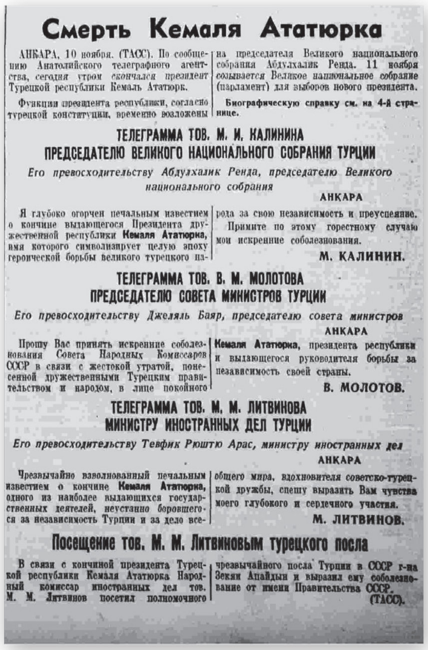

Смерть Кемаля Ататюрка

АНКАРА, 10 ноября. (ТАСС). По сообщению Анатолийского телеграфного агентства, сегодня утром скончался президент Турецкой республики Кемаль Ататюрк.

Функции президента республики, согласно турецкой конституции, временно возложены на председателя Великого национального собрания Абдулхалик Ренда. 11 ноября созывается Великое национальное собрание (парламент) для выборов нового президента.

Биографическую справку см. на 4-й странице.

ТЕЛЕГРАММА ТОВ. М. И. КАЛИНИНА ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ВЕЛИКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО СОБРАНИЯ ТУРЦИИ

Его превосходительству Абдулхалик Ренда, председателю Великого национального собрания

АНКАРА

Я глубоко огорчен печальным известием о кончине выдающегося Президента дружественной республики **Кемаля Ататюрка**, имя которого символизирует целую эпоху героической борьбы великого турецкого народа за свою независимость и преуспеяние.

Примите по этому горестному случаю мои искренние соболезнования.

М. КАЛИНИН.

ТЕЛЕГРАММА ТОВ. В. М. МОЛОТОВА ПРЕДСЕДАТЕЛЮ СОВЕТА МИНИСТРОВ ТУРЦИИ

Его превосходительству Джеляль Баяр, председателю совета министров

АНКАРА

Прошу Вас принять искренние соболезнования Совета Народных Комиссаров СССР в связи с жестокой утратой, понесенной дружественными Турецким правительством и народом, в лице покойного **Кемаля Ататюрка**, президента республики и выдающегося руководителя борьбы за независимость своей страны.

В. МОЛОТОВ.

ТЕЛЕГРАММА ТОВ. М. М. ЛИТВИНОВА МИНИСТРУ ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ ТУРЦИИ

Его превосходительству Тевфик Рюштю Арас, министру иностранных дел

АНКАРА

Чрезвычайно взволнованный печальным известием о кончине **Кемаля Ататюрка**, одного из наиболее выдающихся государственных деятелей, неустанно боровшегося за независимость Турции и за дело всеобщего мира, вдохновителя советско-турецкой дружбы, спешу выразить Вам чувства моего глубокого и сердечного участия.

М. ЛИТВИНОВ.

Посещение тов. М. М. Литвиновым турецкого посла

В связи с кончиной президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка Народный комиссар иностранных дел тов. М. М. Литвинов посетил полномочного чрезвычайного посла Турции в СССР г-на Зекии Апайдын и выразил ему соболезнование от имени Правительства СССР.

(ТАСС).

11 НОЯБРЯ 1938 г., № 311 (7636)

Кемаль Ататюрк

(БИОГРАФИЧЕСКАЯ СПРАВКА)

Кемаль Ататюрк (до 1934 г. носил имя Гази Мустафа Кемаль) родился в 1880 г. Среднее образование получил в военных училищах, высшее — в академии генерального штаба в Стамбуле, которую окончил в 1905 г.

Еще в академии Мустафа Кемаль примкнул к движению, направленному против султанского самодержавия. Он основал в целях борьбы против султана организацию под именем «Родина и свобода» и установил связь с младотурками Европейской Турции. Он принимал активное участие в младотурецкой революции 1908 г.

Тотчас же после вступления Оттоманской империи в мировую войну Мустафа Кемаль отправился в действующую армию. В 1915 г. он отличился при защите Дарданелл от английского флота и десанта. Во время мировой войны как на дарданелльском фронте, так и затем в Сирии Мустафа Кемаль энергично боролся против германских генералов из-за их вмешательства во внутренние турецкие дела и даже был вынужден одно время уйти в отставку в знак протеста против колонизаторской политики немцев. Только после удаления из Сирии германского генерала Фалькенгайна Мустафа Кемаль вернулся в армию.

Конец мировой войны застал Кемаля на посту командующего армией в Палестине. Рабское подчинение султанского правительства Антанте и нарушение Антантой условий мудросского перемирия, в частности захват англичанами Мосула, вызвали резкие протесты Кемаля. В конце 1918 г. он выехал в Стамбул для вербовки сторонников борьбы за независимость Турции. В мае 1919 г. он становится во главе национально-освободительного движения.

Под руководством Кемаля в июле и сентябре 1919 г. были проведены с'езды национально-освободительных организаций в Эрзеруме и Сивасе. На этих с'ездах был избран «Представительный комитет» под председательством Кемаля, явившийся по существу первым временным правительством новой Турции.

После того, как англичане в союзе с султаном разогнали оттоманский парламент и оккупировали Стамбул, Мустафа Кемаль созвал в Анкаре Великое Национальное Собрание Турции, об'явившее себя верховной властью в стране. Председателем Великого Национального Собрания Турции был избран Мустафа Кемаль. С этого момента (23 апреля 1920 г.) власть султана сделалась фикцией. Великое Национальное Собрание Турции под руководством Мустафы Кемаля организовало борьбу против вторгшихся на территорию Турции империалистических интервентов и против султанского режима.

Под командованием Кемаля турецкая армия, несмотря на численное и материальное превосходство империалистических интервентов, отстояла независимость новой Турции. В решительных сражениях при Иненю и у реки Сакарья в 1921 г. турецкая армия задержала наступление греков, двинутых в глубь Турции для подавления национально-освободительного движения. В следующем, 1922 году, осенью, турецкая армия под командованием Мустафы Кемаля перешла в наступление и, на-голову разбив греков, очистила всю Анатолию от интервентов.

После победы над империалистической интервенцией Мустафа Кемаль проводит ряд крупнейших политических и культурных реформ, полностью преобразовавших Турцию. 1 ноября 1922 года был ликвидирован султанат, 29 октября 1923 года Турция была провозглашена республикой, президентом республики был избран Мустафа Кемаль.

За республиканский период Турция освободилась от пережитков феодально-теократического строя бывшей Оттоманской империи: был упразднен халифат, отделена церковь от государства, ликвидированы мусульманские религиозные секты, женщины были уравнены в правах с мужчинами, введен, вместо старого арабского алфавита, новый латинизированный алфавит и т. д.

В первые же дни после открытия Великого Национального Собрания Турции в апреле 1920 г. Мустафа Кемаль обратился к советскому правительству с письмом, в котором предложил установить дипломатические отношения. С этого момента Турция и СССР вступили в тесные дружественные отношения.

В 1934 г., в связи с упразднением титулов в Турции и введением фамилий, Мустафа Кемаль получил от Великого Национального Собрания Турции фамилию Ататюрк (что значит «Отец турок»).

Кемаль Ататюрк наряду с постом президента республики был также постоянным председателем организованной им народно-республиканской партии.

Смерть Кемаля Ататюрка, с именем которого связано все национально-освободительное движение новой Турции, является большой утратой для турецкого народа.

ATATÜRK'ÜN VEFATI

ANKARA, 10 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı'nın bildirdiğine göre, Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk bugün sabah vefat etmiştir. Cumhurbaşkanlığı görevi, Türkiye Anayasasına göre, geçici olarak Büyük Millet Meclisi Başkanı Abdülhalik Renda'ya verilmiştir. 11 Kasım'da Büyük Millet Meclisi toplanarak yeni cumhurbaşkanını seçecektir.

M. İ. Kalinin Yoldaş'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'na telgrafı

Ekselansları Abdülhalik Renda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

Ankara

İsmi büyük Türk halkının kahramanca bağımsızlık ve refah mücadelesinin tüm dönemini simgeleyen, dost cumhuriyetin seçkin Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün vefatına dair sarsıcı haberle derinden üzüldüm.

Bu üzüntülü olayla ilgili içten taziyelerimi kabul etmenizi rica ederim.

M. KALİNİN

V. M. Molotov Yoldaş'ın Türkiye'nin Başbakanı'na telgrafı

Ekselansları Celal Bayar, Başbakan

Ankara

Cumhurbaşkanı ve ülkesinin bağımsızlık mücadelesinin seçkin lideri merhum Kemal Atatürk şahsında Türk hükümetinin ve halkının büyük kaybı dolayısıyla SSCB Halk Komiserleri Konseyi'nin içten taziyelerini kabul etmenizi rica ederim.

V. MOLOTOV

M.M. Litvinov Yoldaş'ın Türkiye Dışişleri Bakanı'na telgrafı

Ekselansları Tevfik Rüştü Aras, Dışişleri Bakanı

Ankara

En seçkin devlet ve siyaset adamlarından birisi olan, Türkiye'nin bağımsızlığı ve dünya barışı için yorulmadan mücadele veren, Sovyet-Türk dostluğunun ilham kaynağı Kemal Atatürk'ün vefatına dair olağanüstü sarsıcı haber üzerine size en derin ve samimi duygularımı ifade etmek istiyorum.

M. LİTVİNOV

M. M. Litvinov Yoldaş'ın Türk Büyükelçisini Ziyareti

Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün vefatı dolayısıyla Dışişleri Halk Komiseri M. M. Litvinov Yoldaş Türkiye'nin SSCB'deki Büyükelçisi Zekai Apaydın'ı ziyaret etmiş ve SSCB hükümeti adına taziyelerini bildirmiştir. (TASS).

Kemal Atatürk

(Biyografi)

Kemal Atatürk (1934 yılına kadar Gazi Mustafa Kemal ismini taşımaktaydı), 1880 yılında Selanik'te doğdu. Orta eğitimini askeri okullarda gördü, yüksek eğitimini ise 1905 yılında bitirdiği İstanbul'daki Harp Okulu'nda yaptı.

Henüz Harp Okulu'nda okuduğu sırada Mustafa Kemal, sultanın rejimine karşı harekete katıldı. Sultana karşı mücadele için "Vatan ve Hürriyet" adı altında bir örgüt kurmuş, Avrupa Türkiye'sinin Jön Türkleriyle temaslarda bulunmuştur. Mustafa Kemal, 1908 yılındaki Jön Türk Devrimi'ne bilfiil iştirak etmişti.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Dünya Savaşı'na katılmasıyla Mustafa Kemal Harekât Ordusunda görev almıştı. 1915 yılındaki Çanakkale savunmasında, İngiliz filosuna ve çıkarmasına karşı yapılan savaşta kendini göstermişti. Dünya Savaşı'ndan önce Çanakkale Cephesi'nde, daha sonra Suriye'de Alman generallerinin Türkiye'nin içişlerine karışmasına karşı çıkmış, hatta Almanların sömürgecilik politikasını protesto maksadıyla istifa ederek bir süre görevden ayrılmıştı. Ancak, Alman generali Falkenhayn'ın Suriye'den çıkarılmasından sonra Mustafa Kemal orduya geri dönmüştü.

Dünya Savaşı'nın sonunda Kemal, Filistin'de ordu komutanı idi. Sultanın imparatorluğunun İtilaf Devletleri'ne kul gibi boyun eğmesi ve İtilaf Devletleri'nin Mondros Mütarekesi'ni ihlal etmesi (İngilizlerin Musul'u işgal etmesi dâhil) Kemal'in kesin itirazlarına neden oldu. 1918 yılında Mustafa Kemal, bağımsızlık yanlısı Türkleri seferber etmek için İstanbul'a gitti. 1919 Mayısında Mustafa Kemal Milli Kurtuluş Hareketi'nin başına geçti.

Kemal'in önderliğinde (1919) Temmuz ve Eylül'de Erzurum ve Sivas'ta milli kurtuluş örgütlerinin kongreleri yapıldı. Söz konusu kongrelerde Kemal'in başkanlığında bir "Temsilciler Heyeti" seçildi ve özünde bu, yeni Türkiye'nin ilk geçici hükümeti idi.

İngilizler, sultanla işbirliği halinde Osmanlı Meclisini dağıttıktan sonra İstanbul'u işgal ettiler. Mustafa Kemal, Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni kurdu ve bu kurumu ülkenin tek temsilcisi ilan etti. Kendisi de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin başkanı seçildi. Bu tarih itibariyle (23 Nisan 1920) sultanın iktidarı işlevini kaybetmiş oldu. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Mustafa Kemal'in önderliğinde, Türkiye topraklarına sokulmuş emperyalist işgalcilere ve saltanat rejimine karşı mücadeleyi örgütledi.

Emperyalist işgalcilerin sayıca ve teknik açıdan üstün olmalarına rağmen, Türk Ordusu Kemal'in komutasında yeni Türkiye'nin bağımsızlığını koruyabildi. 1921 yılında Sakarya Nehri yakınlarındaki savaşta Türk Ordusu, Yunanların Türk Milli Kurtuluş Hareketi'ni ezmek için yaptıkları saldırıları durdurdu. Daha sonra, 1922 yılında Mustafa Kemal'in komutasında hücum ederek Yunanları kesin yenilgiye uğrattı ve Anadolu'yu işgalcilerden temizledi.

Emperyalist müdahalecileri yendikten sonra, Mustafa Kemal Türkiye'yi yeniden kurarak bir dizi siyasal ve kültürel reform gerçekleştirdi. 1 Kasım 1922'de saltanata son verildi. 29 Ekim 1923'te Türkiye Cumhuriyeti ilan edildi ve Mustafa Kemal cumhurbaşkanı seçildi.

Türkiye, Cumhuriyet döneminde, eski Osmanlı İmparatorluğu'nun feodal teokratik rejimine ait olan kalıntılardan kurtulmuş, halifelik kaldırılmış, din devletten ayrılmış, Müslüman dini tarikatlar tasfiye edilmiş, kadınlara erkeklerle eşit haklar tanınmış, eski Arap alfabesinin yerine yeni Latin alfabesi uygulamaya konulmuştur vb.

1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının ilk günlerinde, Mustafa Kemal, Sovyet hükümetine mektupla başvurarak diplomatik ilişkiler kurulmasını önermişti. Bu tarihten itibaren Türkiye ile SSCB arasında sıkı dostluk ilişkileri başladı.

1934 yılında unvanların kaldırılması ve soyadı uygulaması ile Mustafa Kemal'e Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Atatürk (Türklerin atası) soyadı verilmiştir. Kemal Atatürk, cumhurbaşkanlığı görevi ile beraber kendisinin kurmuş olduğu Cumhuriyet Halk Partisi'nin de başkanlığını yapmıştı. Yeni Türkiye'nin tüm Milli Kurtuluş Hareketi Kemal Atatürk'ün adı ile ilintilidir ve onun vefatı Türk halkı için büyük kayıptır.

PRAVDA

RUSYA, 12 KASIM 1938

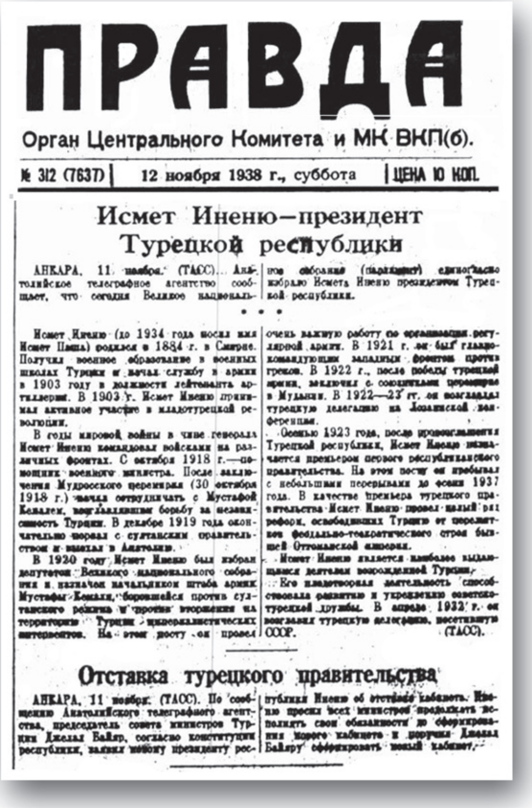

ПРАВДА

Орган Центрального Комитета и МК ВКП(б).

№ 312 (7637) | 12 ноября 1938 г., суббота | ЦЕНА 10 КОП.

Исмет Иненю—президент Турецкой республики

АНКАРА, 11 ноября. (ТАСС). Анатолийское телеграфное агентство сообщает, что сегодня Великое национальное собрание (парламент) единогласно избрало Исмета Иненю президентом Турецкой республики.

* * *

Исмет Иненю (до 1934 года носил имя Исмет Паша) родился в 1884 г. в Смирне. Получил военное образование в военных школах Турции и начал службу в армии в 1903 году в должности лейтенанта артиллерии. В 1903 г. Исмет Иненю принимал активное участие в младотурецкой революции.

В годы мировой войны в чине генерала Исмет Иненю командовал войсками на различных фронтах. С октября 1918 г.—помощник военного министра. После заключения Мудросского перемирия (30 октября 1918 г.) начал сотрудничать с Мустафой Кемалем, возглавлявшим борьбу за независимость Турции. В декабре 1919 года окончательно порвал с султанским правительством и выехал в Анатолию.

В 1920 году Исмет Иненю был избран депутатом Великого национального собрания и назначен начальником штаба армии Мустафы Кемаля, боровшейся против султанского режима и против вторжения на территорию Турции империалистических интервентов. На этом посту он провел очень важную работу по организации регулярной армии. В 1921 г. он был главнокомандующим западным фронтом против греков. В 1922 г., после победы турецкой армии, заключил с союзниками перемирие в Муданьи. В 1922—23 гг. он возглавлял турецкую делегацию на Лозаннской конференции.

Осенью 1923 года, после провозглашения Турецкой республики, Исмет Иненю назначается премьером первого республиканского правительства. На этом посту он пребывал с небольшими перерывами до осени 1937 года. В качестве премьера турецкого правительства Исмет Иненю провел целый ряд реформ, освободивших Турцию от пережитков феодально-теократического строя бывшей Оттоманской империи.

Исмет Иненю является наиболее выдающимся деятелем возрожденной Турции.

Его плодотворная деятельность способствовала развитию и укреплению советско-турецкой дружбы. В апреле 1932 г. он возглавлял турецкую делегацию, посетившую СССР. (ТАСС).

Отставка турецкого правительства

АНКАРА, 11 ноября. (ТАСС). По сообщению Анатолийского телеграфного агентства, председатель совета министров Турции Джелал Байяр, согласно конституции республики, заявил новому президенту республики Иненю об отставке кабинета. Иненю просил всех министров продолжать выполнять свои обязанности до сформирования нового кабинета и поручил Джелал Байяру сформировать новый кабинет.

İSMET İNÖNÜ TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN CUMHURBAŞKANI OLDU

ANKARA, 11 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı, Büyük Millet Meclisi'nin (Parlamento) bugün oy birliği ile İsmet İnönü'yü Türkiye Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı seçtiğini bildiriyor.

* * *

İsmet İnönü (1934 yılına kadar İsmet Paşa ismini taşımıştır), 1884 yılında Smirna (İzmir) şehrinde doğdu. Askeri eğitimini Türkiye'nin askeri okullarında aldı ve orduda hizmete 1903 yılında topçu üsteğmen olarak başladı. İsmet İnönü, 1908 yılında Jön Türk Devrimi'ne faal şekilde katıldı. Dünya Savaşı sırasında general rütbesiyle çeşitli cephelerde ordu komutanı olarak görev yaptı. 1918 yılından itibaren Harbiye Nezareti müsteşarıydı.

Mondros Mütarekesi'nden (30 Ekim 1918) sonra Milli Kurtuluş Hareketi lideri Mustafa Kemal'le işbirliğine başladı. 1919'un Aralık ayında sultan hükümetiyle bağlarını tamamen kopardı ve Anadolu'ya geçti. 1920 yılında Büyük Millet Meclisi'ne mebus seçilmiş, saltanat rejimine ve emperyalist işgalcilerin Türkiye topraklarına saldırısına karşı mücadele eden Mustafa Kemal'in ordusunda kurmay başkanı olarak göreve atandı. Bu görevde düzenli ordunun organize edilmesi için çok önemli işler yaptı.

1921 yılında Yunanlara karşı Batı Cephesi başkumandanıydı. 1922 yılında Türk Ordusunun zaferinden sonra İtilaf Devletleri'yle Mudanya Mütarekesi'ni imzalamıştır. 1922-1923 yıllarında Lozan Konferans'ında Türk heyetine başkanlık yapmıştır. 1923 yılının sonbaharında Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından sonra ilk Cumhuriyet hükümetinin başbakanı olarak atanmıştır. Bu görevde kısa bir ara dışında 1937 yılının sonbaharına kadar çalışmıştır.

Türkiye hükümetinin başbakanı olarak Türkiye'nin eski Osmanlı İmparatorluğu'nun feodal-teokratik rejiminin kalıntılarından temizlenmesi için bir dizi reform yapmıştır. İsmet İnönü yeniden doğan Türkiye'nin en seçkin devlet adamlarından birisidir.

Onun verimli çalışmaları, Sovyet-Türk dostluğunun gelişmesini ve pekişmesini sağlamıştır. İsmet İnönü, 1932 yılında SSCB'yi ziyaret eden Türk heyetine başkanlık yapmıştır. (TASS).

Türk Hükümetinin İstifası

ANKARA, 11 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı'nın bildirdiğine göre, Türkiye Başbakanı Celal Bayar ülke anayasası uyarınca, yeni Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye hükümetin istifasını sundu. İsmet İnönü, yeni kabine kuruluncaya kadar tüm bakanların görevlerine devam etmesini istedi ve Celal Bayar'a yeni kabineyi kurma görevini verdi.

PRAVDA

RUSYA, 12 KASIM 1938

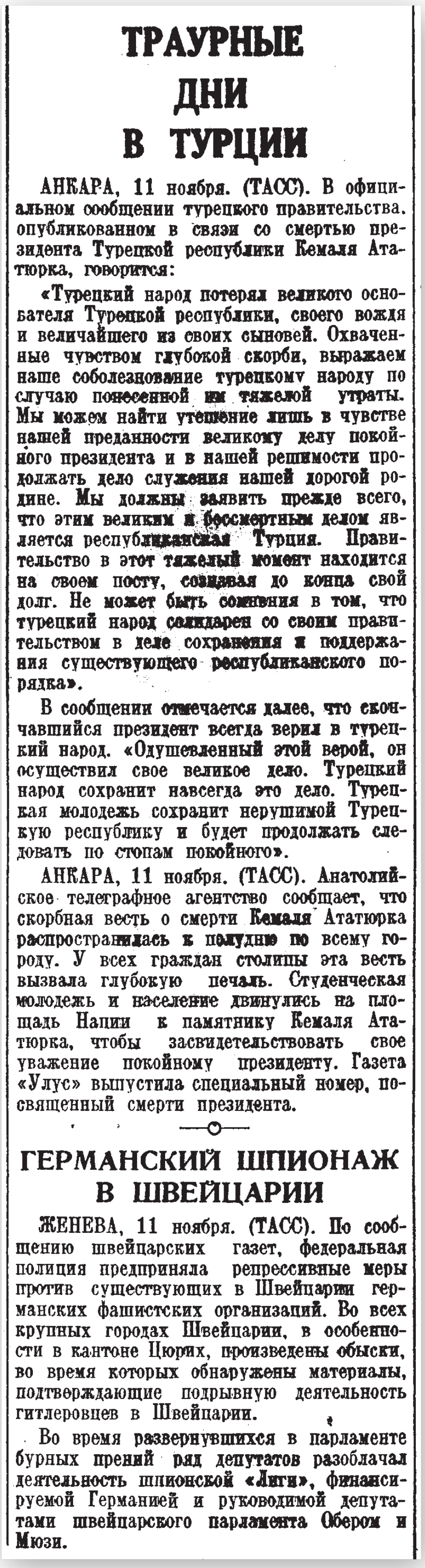

ТРАУРНЫЕ ДНИ В ТУРЦИИ

АНКАРА, 11 ноября. (ТАСС). В официальном сообщении турецкого правительства, опубликованном в связи со смертью президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка, говорится:

«Турецкий народ потерял великого основателя Турецкой республики, своего вождя и величайшего из своих сыновей. Охваченные чувством глубокой скорби, выражаем наше соболезнование турецкому народу по случаю понесенной им тяжелой утраты. Мы можем найти утешение лишь в чувстве нашей преданности великому делу покойного президента и в нашей решимости продолжать дело служения нашей дорогой родине. Мы должны заявить прежде всего, что этим великим и бессмертным делом является республиканская Турция. Правительство в этот тяжелый момент находится на своем посту, сознавая до конца свой долг. Не может быть сомнения в том, что турецкий народ солидарен со своим правительством в деле сохранения и поддержания существующего республиканского порядка».

В сообщении отмечается далее, что скончавшийся президент всегда верил в турецкий народ. «Одушевленный этой верой, он осуществил свое великое дело. Турецкий народ сохранит навсегда это дело. Турецкая молодежь сохранит нерушимой Турецкую республику и будет продолжать следовать по стопам покойного».

АНКАРА, 11 ноября. (ТАСС). Анатолийское телеграфное агентство сообщает, что скорбная весть о смерти Кемаля Ататюрка распространилась к полудню по всему городу. У всех граждан столицы эта весть вызвала глубокую печаль. Студенческая молодежь и население двинулись на площадь Нации к памятнику Кемаля Ататюрка, чтобы засвидетельствовать свое уважение покойному президенту. Газета «Улус» выпустила специальный номер, посвященный смерти президента.

ГЕРМАНСКИЙ ШПИОНАЖ В ШВЕЙЦАРИИ

ЖЕНЕВА, 11 ноября. (ТАСС). По сообщению швейцарских газет, федеральная полиция предприняла репрессивные меры против существующих в Швейцарии германских фашистских организаций. Во всех крупных городах Швейцарии, в особенности в кантоне Цюрих, произведены обыски, во время которых обнаружены материалы, подтверждающие подрывную деятельность гитлеровцев в Швейцарии.

Во время развернувшихся в парламенте бурных прений ряд депутатов разоблачал деятельность шпионской «Лиги», финансируемой Германией и руководимой депутатами швейцарского парламента Обером и Мюзи.

TÜRKİYE'DE YAS GÜNLERİ

ANKARA, 11 Kasım. (TASS). Türk hükümetinin Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün ölümü sebebiyle yayınladığı resmi açıklamasında şunlar belirtiliyor:

"Bu acı hâdise ile Türk vatanı Büyük Yapıcısını, Türk milleti Ulu Şefini, insanlık Büyük evladını kaybetti. Milletimize içimiz yanarak bu tarife sığmayan kaybından dolayı en derin taziyelerimizi sunarız. Kederlerimizin tesellisini ancak ve ancak onun büyük eserine bağlılıkta ve aziz vatanımızın hizmetinde ararız. Şurasını da her şeyden evvel beyan etmeliyiz ki ölmez olan onun büyük eseri Cumhuriyet Türkiye'sidir. Hükümetiniz, içinde bulunduğumuz bu mühim anda bugüne kadar olduğu gibi dikkatle vazife başındadır. Müesses olan nizamı ve vaziyeti idame hususunu, büyük Türk milletinin hükûmetiyle tek vücut olarak teyit ve temin edeceğine şüphe yoktur.

Açıklamanın devamında merhumun Türk milletine daima güvendiği belirtilmektedir.
"Eserlerini bu güvenle yaptı. İdamesi esbabını da istimal ederek güvenle büyük milletimize bıraktı. Ebedi Türk milleti onun eserlerini ebediyetle yaşatacaktır. Türk gençliği onun kıymetli vediası olan Türkiye Cumhuriyetini daima koruyacak ve onun izinde yürüyecektir. Kemal Atatürk, Türkün tarihinde ve gönlünde daima yaşayacaktır."

ANKARA, 11 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı, Kemal Atatürk'ün ölümüne dair üzücü haberin öğlene kadar tüm şehre yayıldığını bildiriyor. Bu haber başkentin bütün sakinlerinde derin üzüntüye sebep oldu. Öğrenci gençlik ve halk, merhum Cumhurbaşkanı'na saygılarını göstermek üzere Ulus Meydanı'ndaki Atatürk Anıtı'na aktı. "Ulus" gazetesi, Cumhurbaşkanının ölümü dolayısıyla özel bir sayı çıkardı.

PRAVDA

RUSYA, 13 KASIM 1938

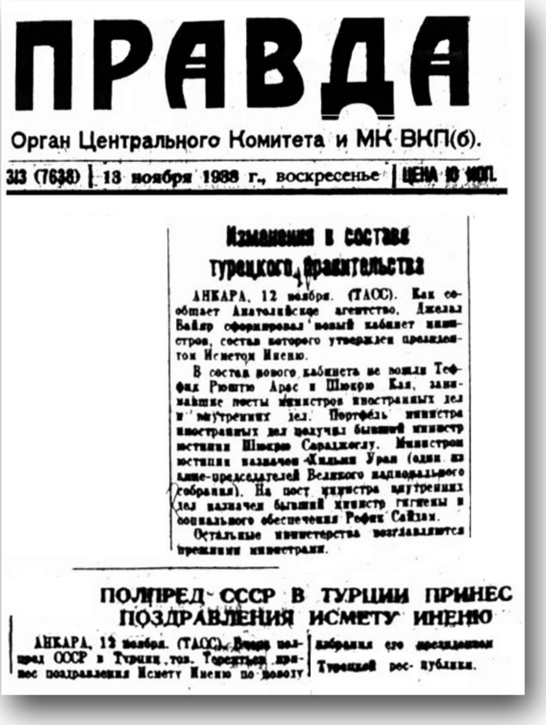

ПРАВДА

Орган Центрального Комитета и МК ВКП(б).

313 (7638) | 13 ноября 1938 г., воскресенье | ЦЕНА 10 КОП.

Изменения в составе турецкого правительства

АНКАРА, 12 ноября. (ТАСС). Как сообщает Анатолийское агентство, Джелял Байяр сформировал новый кабинет министров, состав которого утвержден президентом Исметом Иненю.

В состав нового кабинета не вошли Тефик Рюштю Арас и Шюкрю Кая, занимавшие посты министров иностранных дел и внутренних дел. Портфель министра иностранных дел получил бывший министр юстиции Шюкрю Сараджоглу. Министром юстиции назначен Хильми Ураз (один из вице-председателей Великого национального собрания). На пост министра внутренних дел назначен бывший министр гигиены и социального обеспечения Рефик Сайдам.

Остальные министерства возглавляются прежними министрами.

ПОЛПРЕД СССР В ТУРЦИИ ПРИНЕС ПОЗДРАВЛЕНИЯ ИСМЕТУ ИНЕНЮ

АНКАРА, 12 ноября. (ТАСС). Вчера полпред СССР в Турции тов. Терентьев принес поздравления Исмету Иненю по поводу избрания его президентом Турецкой республики.

Türk Hükümetinde Değişiklik

ANKARA, 12 Kasım (TASS) – Anadolu Ajansının haberine göre, Celal Bayar yeni hükümeti oluşturdu ve hükümet İsmet İnönü tarafından onaylandı.

Yeni hükümette, eski içişleri ve dışişleri bakanları olan Tevfik Rüştü Aras ve Şükrü Kaya görev almadı. Dışişleri Bakanı olarak, eski Adalet Bakanı Şükrü Saraçoğlu atandı. Adalet Bakanlığı görevine Büyük Millet Meclisi Başkan yardımcılarından Hilmi Uran atandı. İçişleri Bakanlığı görevi eski sağlık ve sosyal yardım bakanı Refik Saydam'a verildi.

Diğer bakanlıklarda bakan değişikliği olmadı.

SSCB'NİN TÜRKİYE'DEKİ TEMSİLCİSİ İSMET İNÖNÜ'YE TEBRİKLERİNİ İLETTİ

ANKARA, 12 Kasım (TASS) – Dün, SSCB'nin Türkiye'deki temsilcisi yoldaş Terentyev, İsmet İnönü'ye cumhurbaşkanlığına seçilmesi münasebetiyle tebriklerini iletti.

PRAVDA

RUSYA, 14 KASIM 1938

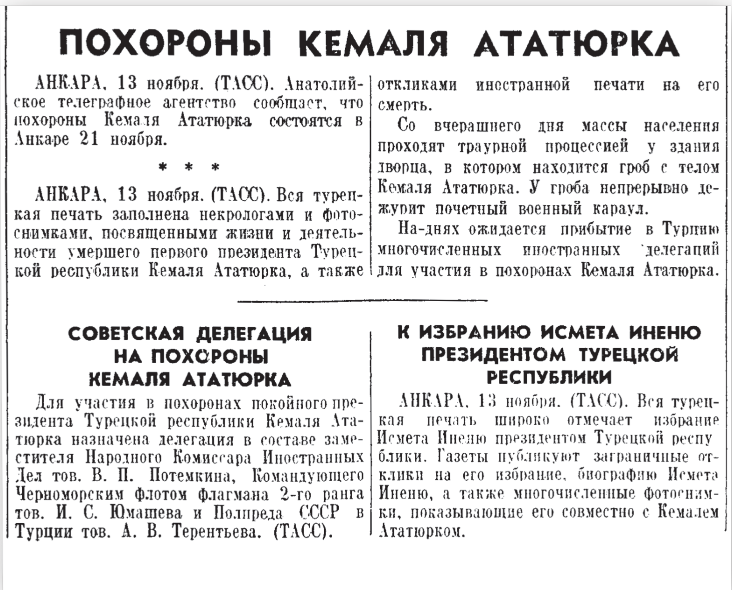

ПОХОРОНЫ КЕМАЛЯ АТАТЮРКА

АНКАРА, 13 ноября. (ТАСС). Анатолийское телеграфное агентство сообщает, что похороны Кемаля Ататюрка состоятся в Анкаре 21 ноября.

* * *

АНКАРА, 13 ноября. (ТАСС). Вся турецкая печать заполнена некрологами и фотоснимками, посвященными жизни и деятельности умершего первого президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка, а также откликами иностранной печати на его смерть.

Со вчерашнего дня массы населения проходят траурной процессией у здания дворца, в котором находится гроб с телом Кемаля Ататюрка. У гроба непрерывно дежурит почетный военный караул.

На-днях ожидается прибытие в Турцию многочисленных иностранных делегаций для участия в похоронах Кемаля Ататюрка.

СОВЕТСКАЯ ДЕЛЕГАЦИЯ НА ПОХОРОНЫ КЕМАЛЯ АТАТЮРКА

Для участия в похоронах покойного президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка назначена делегация в составе заместителя Народного Комиссара Иностранных Дел тов. В. П. Потемкина, Командующего Черноморским флотом флагмана 2-го ранга тов. И. С. Юмашева и Полпреда СССР в Турции тов. А. В. Терентьева. (ТАСС).

К ИЗБРАНИЮ ИСМЕТА ИНЕНЮ ПРЕЗИДЕНТОМ ТУРЕЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ

АНКАРА, 13 ноября. (ТАСС). Вся турецкая печать широко отмечает избрание Исмета Иненю президентом Турецкой республики. Газеты публикуют заграничные отклики на его избрание, биографию Исмета Иненю, а также многочисленные фотоснимки, показывающие его совместно с Кемалем Ататюрком.

ATATÜRK'ÜN CENAZESİ

ANKARA, 13 Kasım (TASS). Anadolu Ajansı, Kemal Atatürk'ün cenazesinin 21 Kasım'da Ankara'da gerçekleşeceğini bildirdi.

* * *

ANKARA, 13 Kasım (TASS). Tüm Türk basını Türkiye Cumhuriyeti'nin vefat eden ilk Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün hayat ve faaliyetlerine dair yazılar ve fotoğraflarla ve de ölümünün yabancı basındaki yansımalarıyla dolu.

Dünden beri halk kitleleri, matem korteji halinde Kemal Atatürk'ün naaşıyla tabutunun bulunduğu sarayın binasının önünden geçiyor. Tabutun başında askeri muhafızlar devamlı nöbet tutuyor.

Bu günlerde 21 Kasım'da Ankara'da gerçekleşecek olan Kemal Atatürk'ün cenazesine katılmak üzere çok sayıdaki yabancı heyetin Türkiye'ye gelmesi bekleniyor.

Kemal Atatürk'ün Cenazesine Gidecek Sovyet Heyeti

Türkiye Cumhuriyeti'nin merhum Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün cenazesine katılmak için Dışişleri Halk Komiser Yardımcısı V. P. Potemkin Yoldaş, Karadeniz Filosu Komutanı Tuğamiral İ. S. Yumaşev Yoldaş ve SSCB'nin Ankara'daki Büyükelçisi A. V. Terentyev Yoldaş'tan oluşan bir heyet atandı. (TASS).

İsmet İnönü'nün Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Seçilmesine Dair

ANKARA, 13 Kasım. (TASS). Tüm Türk basını, İsmet İnönü'nün Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı seçilmesine geniş yer verdi. Gazeteler, onun seçilmesine dair yansımaları, İsmet Paşa'nın biyografisini ve ayrıca onun Kemal Atatürk'le birlikte gösteren fotoğraflarını yayımlıyor.

PRAVDA

RUSYA, 15 KASIM 1938

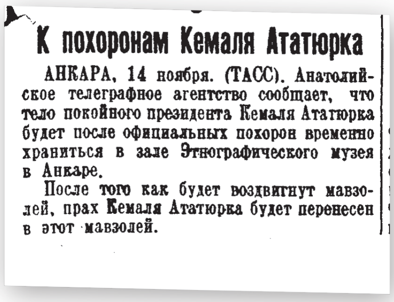

К похоронам Кемаля Ататюрка

АНКАРА, 14 ноября. (ТАСС). Анатолийское телеграфное агентство сообщает, что тело покойного президента Кемаля Ататюрка будет после официальных похорон временно храниться в зале Этнографического музея в Анкаре.

После того как будет воздвигнут мавзолей, прах Кемаля Ататюрка будет перенесен в этот мавзолей.

KEMAL ATATÜRK'ÜN CENAZESİNE DAİR

ANKARA, 14 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı merhum Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün naaşının resmi cenaze töreninden sonra Ankara'daki Etnografya Müzesi'nde korunacağını bildirdi.

Anıtkabrin tamamlanmasından sonra Kemal Atatürk'ün külleri bu anıtkabre taşınacak.

PRAVDA

RUSYA, 18 KASIM 1938

Турецкий парламент выразил доверие новому правительству

АНКАРА, 17 ноября. (ТАСС). Как сообщает Анатолийское агентство, вчера состоялось заседание Камутая (турецкий парламент), на котором с кратким заявлением о дальнейшей программе правительства выступил председатель совета министров Джелал Байяр.

Байяр подчеркнул, что правительство, оставаясь верным проводником идей Кемаля Ататюрка, будет продолжать во всех областях выполнение ранее намеченной программы. Касаясь внешней политики Турции, Байяр заявил, что эта политика, обусловленная стремлением к миру, не подвергнется никаким изменениям и будет направлена на сохранение международных обязательств Турции и ее дружественных связей.

Камутай выразил полное доверие новому правительству.

TÜRK PARLAMENTOSU YENİ HÜKÜMETE GÜVENOYUNU AÇIKLADI

ANKARA, 17 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı'nın bildirdiği üzere dün kamutayın (Türk parlamentosu) Başbakan Celal Bayar'ın hükümetin gelecek programı hakkında kısa açıklama yaptığı oturumu gerçekleşti.

Bayar, hükümetin Kemal Atatürk'ün fikirlerinin sadık bir uygulayıcısı olarak kalarak bütün alanlarda daha önce belirlenen programı yerine getireceğinin altını çizdi. Türkiye'nin dış politikasına değinerek Bayar, barış amacını taşıyan bu politikanın hiçbir şekilde değişime uğramayacağını ve Türkiye'nin uluslararası yükümlülüklerini ve dostane ilişkilerini korumaya yöneleceğini belirtti. Kamutay, yeni hükümete tam güvenini ifade etti.

PRAVDA

RUSYA, 21 KASIM 1938

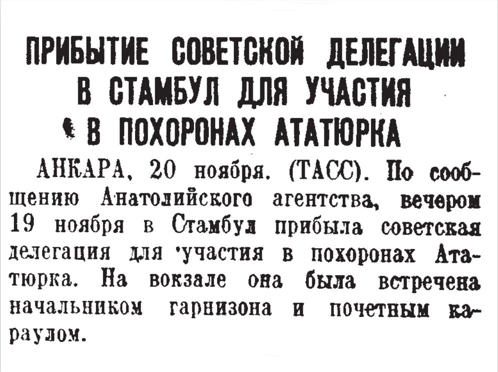

ПРИБЫТИЕ СОВЕТСКОЙ ДЕЛЕГАЦИИ В СТАМБУЛ ДЛЯ УЧАСТИЯ В ПОХОРОНАХ АТАТЮРКА

АНКАРА, 20 ноября. (ТАСС). По сообщению Анатолийского агентства, вечером 19 ноября в Стамбул прибыла советская делегация для участия в похоронах Ататюрка. На вокзале она была встречена начальником гарнизона и почетным караулом.

SOVYET HEYETİ ATATÜRK'ÜN CENAZESİNE KATILMAK ÜZERE İSTANBUL'A VARDI

ANKARA, 20 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı'nın bildirdiğine göre 19 Kasım akşamı Sovyet heyeti Atatürk'ün cenazesine katılmak üzere İstanbul'a vardı. [Heyet], tren garında garnizon komutanı ve tören kıtası tarafından karşılandı.

PRAVDA

RUSYA, 22 KASIM 1938

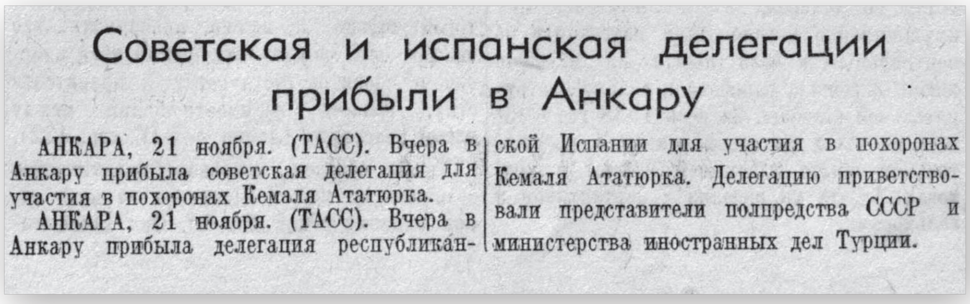

Советская и испанская делегации прибыли в Анкару

АНКАРА, 21 ноября. (ТАСС). Вчера в Анкару прибыла советская делегация для участия в похоронах Кемаля Ататюрка.

АНКАРА, 21 ноября. (ТАСС). Вчера в Анкару прибыла делегация республиканской Испании для участия в похоронах Кемаля Ататюрка. Делегацию приветствовали представители полпредства СССР и министерства иностранных дел Турции.

SOVYET VE İSPANYOL HEYETLERİ ANKARA'YA VARDI

ANKARA, 21 Kasım. (TASS). Dün Sovyet heyeti Kemal Atatürk'ün cenazesine katılmak üzere Ankara'ya vardı.

ANKARA, 21 Kasım. (TASS). Dün Cumhuriyetçi İspanya heyeti, Kemal Atatürk'ün cenazesine katılmak üzere Ankara'ya vardı. Heyeti SSCB Büyükelçiliği ve Türkiye'nin Dışişleri Bakanlığı temsilcileri karşıladı.

PRAVDA

RUSYA, 23 KASIM 1938

СОВЕТСКАЯ ДЕЛЕГАЦИЯ НА ПОХОРОНАХ АТАТЮРКА

АНКАРА, 22 ноября. (ТАСС). Вчера на похоронах Ататюрка в Анкаре команда моряков советского эсминца продефилировала перед гробом покойного. В этнографическом музее, где временно установлен гроб Ататюрка, на видном месте возложен большой венок с надписью: «От Союза Советских Социалистических Республик».

SOVYET HEYETİ ATATÜRK'ÜN CENAZESİNDE

ANKARA, 22 Kasım. (TASS). Dün Ankara'daki Atatürk'ün cenazesinde Sovyet muhribinin mürettebatı, merhumun tabutu önünden resmigeçitte bulundu. Atatürk'ün tabutunun geçici olarak konduğu Etnografya Müzesi'nde belirgin bir yere "Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nden" yazılı bir çelenk kondu.

PRAVDA

RUSYA, 24 KASIM 1938

Пребывание команды советского корабля в Турции

АНКАРА, 23 ноября. (ТАСС). Вчера команда советского эсминца, принимавшая участие в похоронах Кемаля Ататюрка, выехала в Стамбул в специально предоставленном ей вагоне. На вокзале советских моряков тепло провожали представители турецкого военного ведомства и советская колония.

За время пребывания в Анкаре команда чувствовала себя окруженной гостеприимством и предупредительностью со стороны местных властей и населения. Советская колония Анкары устроила в честь команды торжественный вечер.

SOVYET GEMİSİ MÜRETTEBATI TÜRKİYE'DE

ANKARA, 23 Kasım. (TASS). Kemal Atatürk'ün cenazesine katılan Sovyet muhribinin mürettebatı, dün kendisine tahsis edilen özel vagonla İstanbul'a gitti. Tren garında Sovyet denizcilerini Türk askeri yetkilileri ve Sovyet kolonisi sıcak bir şekilde uğurladı. Ankara'da bulunduğu süre boyunca mürettebat, kendisine yönelik misafirperverliği ve yerel yönetim ve halk tarafından gösterilen özeni hep hissetti. Ankara'daki Sovyet kolonisi, mürettebatın şerefine bir gece düzenledi.

PRAVDA

RUSYA, 24 KASIM 1938

İSMET İNÖNÜ'NÜN TÜRK HALKINA MESAJI

Послание Исмета Иненю к турецкому народу

АНКАРА, 23 ноября. (ТАСС). Президент Турецкой республики Исмет Иненю обратился к турецкому народу с посланием, посвященным памяти Ататюрка. В послании говорится:

«Ататюрк поднялся в тот день, когда мы являлись об'ектом наиболее жестоких и несправедливых нападок. Он провозгласил справедливость дела турецкого народа. После того как Ататюрк осуществил величайшие победы, он посвятил свою жизнь исключительно тому, чтобы обосновать права турецкого народа и увековечить его заслуги перед человечеством.

Ататюрк обладал непоколебимой верой в величие нашей нации, в ее мощь, в ее доблесть, в ее способность быть цивилизованной и осуществить задачи гуманизма, которые выпали на ее долю. Основной заботой Ататюрка была задача сделать Турцию, отсталую вследствие плохого руководства, вполне современным государством. Наиболее ценным наследством, которое нам оставил Ататюрк, являются принципы: светской республики, национализма, народности, революционности и этатизма (регулирование экономики государством). Жизнь человечества в братстве между народами — вот наиболее ценный идеал Ататюрка».

В заключение в послании от имени турецкого народа выражается признательность всем нациям, которые разделили траур турецкого народа.

ANKARA, 23 Kasım. (TASS). Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Atatürk'ün hatırası üzerine bir mesajla Türk halkına seslendi. Mesajda şunlar ifade edildi:

"Atatürk, tarihte uğradığımız en zalim ve haksız itham gününde meydana atılmış, Türk milletinin masum ve haklı olduğunu iddia ve ilan etmiştir. En büyük zaferleri kazandıktan sonra da Atatürk, ömrünü yalnız Türk milletinin haklarını, insaniyete ezeli hizmetlerini ve tarihe hak ettiği meziyetlerini ispat etmekle geçirmiştir.

Milletimizin büyüklüğüne, kudretine, faziletine, medeniyet istidadına ve mükellef olduğu insaniyet vazifelerine sarsılmaz itikadı vardır. Fena zihniyet ve idare ile geri bırakılmış Türk cemiyetini, en kısa yoldan insanlığın en mütekâmil ve en temiz zihniyetleriyle mücehhez modern bir devlet haline getirmek, onun başlıca kaygısı olmuştur. Teşkilat-ı Esasiye'mizde ve bugün hizmet başında, irfan muhitinde ve geniş halk içinde bulunan bütün vatandaşların vicdanlarında yerleşmiş olan laik, milliyetçi, halkçı, inkılapçı, devletçi (ekonominin devlet eliyle yönetilmesi), cumhuriyet, bize bütün evsafıyla Atatürk'ün en kıymetli emanetidir. Milletlerarasında kardeşçe insanlık hayatı Atatürk'ün en kıymetli ideali idi."

Mesajın sonunda Türk milleti adına Türk milletinin yasına iştirak eden bütün milletlere şükran duyguları ifade edildi.

PRAVDA

RUSYA, 25 KASIM 1938

ПРАВДА

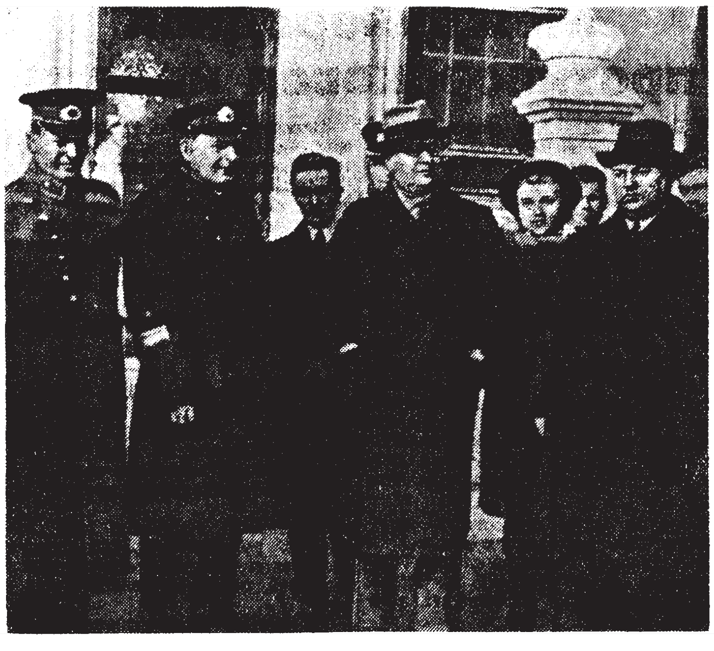

Делегация советского правительства, принявшая участие в похоронах президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка. Справа налево: полпред СССР в Турции тов. **Терентьев**, зам. народного комиссара иностранных дел тов. **Потемкин** и командующий Черноморским флотом флагман 2-го ранга тов. **Юмашев** в Стамбуле.

[Fotoğraf altı]: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün cenazesine katılan Sovyet hükümeti heyeti. Sağdan sola: SSCB'nin Türkiye'deki Büyükelçisi Terentyev Yoldaş, Dışişleri Halk Komiser Yardımcısı Potemkin Yoldaş ve Karadeniz Filosu Komutanı Tuğamiral Yumaşev Yoldaş İstanbul'da.

PRAVDA

RUSYA, 26 KASIM 1938

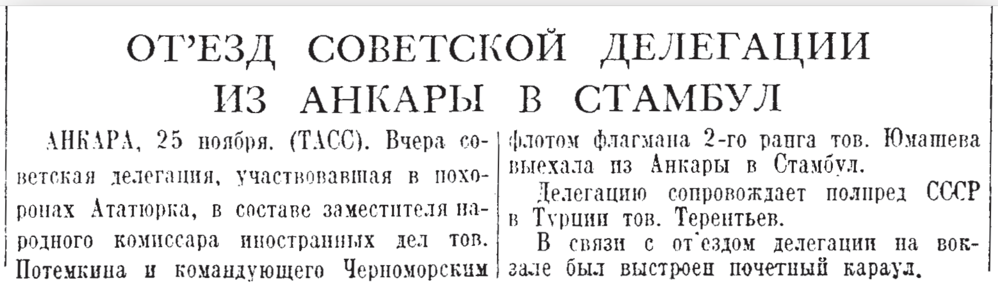

ОТ'ЕЗД СОВЕТСКОЙ ДЕЛЕГАЦИИ ИЗ АНКАРЫ В СТАМБУЛ

АНКАРА, 25 ноября. (ТАСС). Вчера советская делегация, участвовавшая в похоронах Ататюрка, в составе заместителя народного комиссара иностранных дел тов. Потемкина и командующего Черноморским флотом флагмана 2-го ранга тов. Юмашева выехала из Анкары в Стамбул.

Делегацию сопровождает полпред СССР в Турции тов. Терентьев.

В связи с от'ездом делегации на вокзале был выстроен почетный караул.

SOVYET HEYETİNİN ANKARA'DAN İSTANBUL'A AYRILIŞI

ANKARA, 25 Kasım. (TASS). Atatürk'ün cenazesine katılan, Dışişleri Halk Komiser Yardımcısı Potemkin Yoldaş ve Karadeniz Filosu Komutanı Tuğamiral Yumaşev Yoldaştan oluşan Sovyet heyeti, dün Ankara'dan İstanbul'a gitti.

Heyete SSCB'nin Türkiye'deki Büyükelçisi Terentyev Yoldaş eşlik ediyor.

Heyetin ayrılışı dolayısıyla tren garında tören kıtası hazır bulundu.

PRAVDA

RUSYA, 27 KASIM 1938

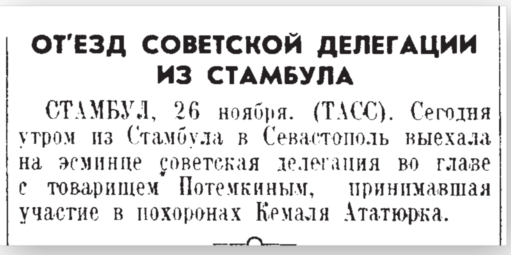

ОТ'ЕЗД СОВЕТСКОЙ ДЕЛЕГАЦИИ ИЗ СТАМБУЛА

СТАМБУЛ, 26 ноября. (ТАСС). Сегодня утром из Стамбула в Севастополь выехала на эсминце советская делегация во главе с товарищем Потемкиным, принимавшая участие в похоронах Кемаля Ататюрка.

SOVYET HEYETİNİN İSTANBUL'DAN AYRILIŞI

İSTANBUL, 26 Kasım. (TASS). Kemal Atatürk'ün cenazesine katılan Potemkin Yoldaş başkanlığındaki Sovyet heyeti, muhrip ile bugün sabah İstanbul'dan Sivastopol'e hareket etti.

IZVESTIA

RUSYA, 10 KASIM 1938

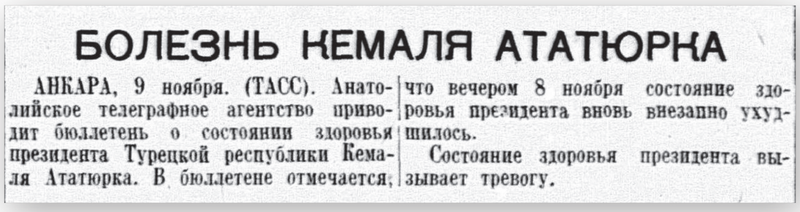

БОЛЕЗНЬ КЕМАЛЯ АТАТЮРКА

АНКАРА, 9 ноября. (ТАСС). Анатолийское телеграфное агентство приводит бюллетень о состоянии здоровья президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка. В бюллетене отмечается, что вечером 8 ноября состояние здоровья президента вновь внезапно ухудшилось.

Состояние здоровья президента вызывает тревогу.

KEMAL ATATÜRK'ÜN HASTALIĞI

ANKARA, 9 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün sağlık durumuyla ilgili bülten geçiyor. Bültende 8 Kasım akşamı Cumhurbaşkanı'nın sağlık durumunun yeniden birden kötüleştiği belirtiliyor.

Cumhurbaşkanı'nın sağlık durumu endişe yaratıyor.

IZVESTIA

RUSYA, 11 KASIM 1938

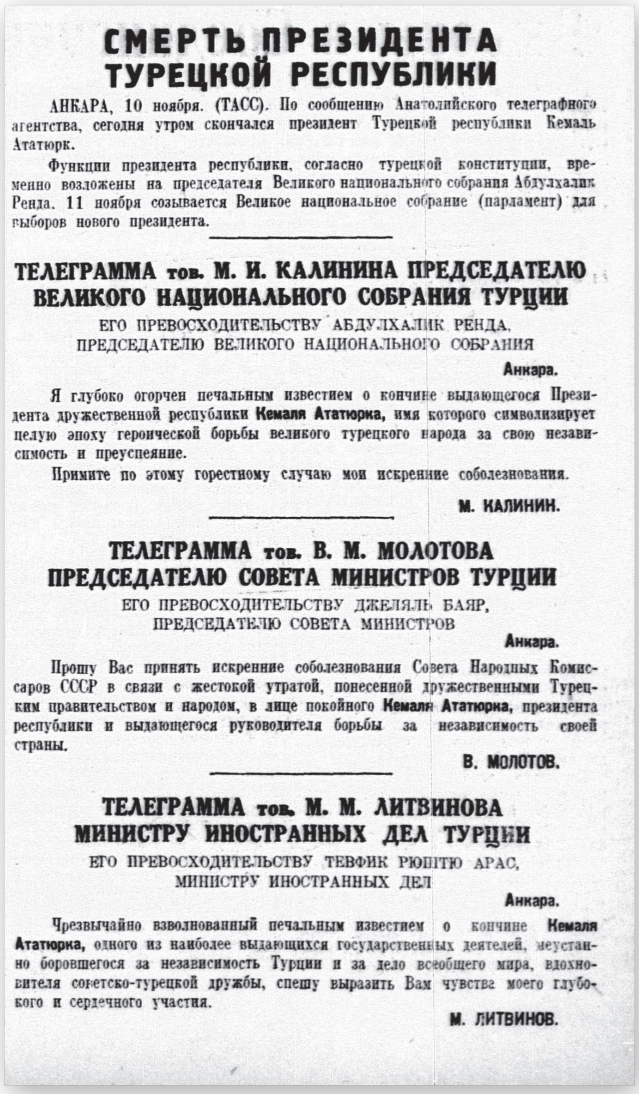

СМЕРТЬ ПРЕЗИДЕНТА ТУРЕЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ

АНКАРА, 10 ноября. (ТАСС). По сообщению Анатолийского телеграфного агентства, сегодня утром скончался президент Турецкой республики Кемаль Ататюрк.

Функции президента республики, согласно турецкой конституции, временно возложены на председателя Великого национального собрания Абдулхалик Ренда. 11 ноября созывается Великое национальное собрание (парламент) для выборов нового президента.

ТЕЛЕГРАММА тов. М. И. КАЛИНИНА ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ВЕЛИКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО СОБРАНИЯ ТУРЦИИ

ЕГО ПРЕВОСХОДИТЕЛЬСТВУ АБДУЛХАЛИК РЕНДА,
ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ВЕЛИКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО СОБРАНИЯ

Анкара.

Я глубоко огорчен печальным известием о кончине выдающегося Президента дружественной республики **Кемаля Ататюрка,** имя которого символизирует целую эпоху героической борьбы великого турецкого народа за свою независимость и преуспеяние.

Примите по этому горестному случаю мои искренние соболезнования.

М. КАЛИНИН.

ТЕЛЕГРАММА тов. В. М. МОЛОТОВА ПРЕДСЕДАТЕЛЮ СОВЕТА МИНИСТРОВ ТУРЦИИ

ЕГО ПРЕВОСХОДИТЕЛЬСТВУ ДЖЕЛЯЛЬ БАЯР,
ПРЕДСЕДАТЕЛЮ СОВЕТА МИНИСТРОВ

Анкара.

Прошу Вас принять искренние соболезнования Совета Народных Комиссаров СССР в связи с жестокой утратой, понесенной дружественными Турецким правительством и народом, в лице покойного **Кемаля Ататюрка,** президента республики и выдающегося руководителя борьбы за независимость своей страны.

В. МОЛОТОВ.

ТЕЛЕГРАММА тов. М. М. ЛИТВИНОВА МИНИСТРУ ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ ТУРЦИИ

ЕГО ПРЕВОСХОДИТЕЛЬСТВУ ТЕВФИК РЮШТЮ АРАС,
МИНИСТРУ ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ

Анкара.

Чрезвычайно взволнованный печальным известием о кончине **Кемаля Ататюрка,** одного из наиболее выдающихся государственных деятелей, неустанно боровшегося за независимость Турции и за дело всеобщего мира, вдохновителя советско-турецкой дружбы, спешу выразить Вам чувства моего глубокого и сердечного участия.

М. ЛИТВИНОВ.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANININ VEFATI

ANKARA, 10 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı'nın bildirdiğine göre, Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk bugün sabah vefat etmiştir. Cumhurbaşkanlığı görevi, Türkiye Anayasasına göre, geçici olarak Büyük Millet Meclisi Başkanı Abdülhalik Renda'ya verilmiştir. 11 Kasım'da Büyük Millet Meclisi toplanarak yeni cumhurbaşkanını seçecektir.

M. İ. Kalinin Yoldaş'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'na Telgrafı
Ekselansları Abdülhalik Renda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı
Ankara

İsmi büyük Türk halkının kahramanca bağımsızlık ve refah mücadelesinin tüm dönemini simgeleyen, dost cumhuriyetin seçkin Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün vefatına dair sarsıcı haberle derinden üzüldüm.

Bu üzüntülü olayla ilgili içten taziyelerimi kabul etmenizi rica ederim.
M. KALİNİN

V. M. Molotov Yoldaş'ın Türkiye'nin Başbakanı'na Telgrafı
Ekselansları Celal Bayar, Başbakan
Ankara

Cumhurbaşkanı ve ülkesinin bağımsızlık mücadelesinin seçkin lideri merhum Kemal Atatürk şahsında Türk hükümetinin ve halkının büyük kaybı dolayısıyla SSCB Halk Komiserleri Konseyi'nin içten taziyelerini kabul etmenizi rica ederim.
V. MOLOTOV

M.M. Litvinov Yoldaş'ın Türkiye Dışişleri Bakanı'na Telgrafı
Ekselansları Tevfik Rüştü Aras, Dışişleri Bakanı
Ankara

En seçkin devlet ve siyaset adamlarından birisi olan, Türkiye'nin bağımsızlığı ve dünya barışı için yorulmadan mücadele veren, Sovyet-Türk dostluğunun ilham kaynağı Kemal Atatürk'ün vefatına dair olağanüstü sarsıcı haber üzerine size en derin ve samimi duygularımı ifade etmek istiyorum.
M. LİTVİNOV

IZVESTIA

RUSYA, 11 KASIM 1938

ПЯТНИЦА, 11 НОЯБРЯ 1938 г. № 262 (6728)

Кемаль Ататюрк

Кемаль Ататюрк (до 1934 г. носил имя Гази Мустафа Кемаль) родился в 1880 г. в Салониках. Среднее образование получил в военных училищах в Салониках и затем в городе Монастыре, высшее — в Академии генерального штаба в Стамбуле, которую окончил в 1905 г. Еще в академии Мустафа Кемаль примкнул к движению, направленному против султанского самодержавия. Тотчас же по окончании академии он был арестован и после нескольких месяцев заключения сослан в Дамаск (Сирия). В Сирии он основал в целях борьбы против султана организацию под именем «Родина и свобода» и установил связь с младотурками европейской Турции, для чего нелегально ездил в Салоники. В 1907 г. он был переведен в Македонию. Здесь он принял активное участие в младотурецкой революции 1908 г. Во время контрреволюционного переворота, совершенного султаном Абдул Хамидом в 1909 г., Мустафа Кемаль участвовал в походе революционеров на Стамбул в качестве начальника штаба македонской армии. В том же 1909 г. Мустафа Кемаль разошелся во взглядах с руководящей верхушкой комитета «Единение и прогресс», к которому перешла фактическая власть в Турции, и с этого момента посвятил себя исключительно военному делу.

Мустафа Кемаль участвовал в Триполитанской войне с Италией и затем в балканских войнах, после которых был назначен на пост военного атташе в Болгарии.

Тотчас же после вступления Оттоманской империи в мировую войну Мустафа Кемаль отправился в действующую армию. В 1915 г. он отличился при защите Дарданелл от английского флота и десанта, заслужив этой операцией весьма высокую оценку со стороны военных авторитетов, в том числе и английских. Во время мировой войны как на дарданелльском фронте, так и затем в Сирии Мустафа Кемаль энергично боролся против германских генералов из-за их вмешательства во внутренние турецкие дела и даже был вынужден одно время уйти в отставку в знак протеста против колонизаторской политики немцев. Только после удаления из Сирии германского генерала Фалькенгайна Мустафа Кемаль вернулся в армию.

Конец мировой войны застал Кемаля в качестве командующего армией в Палестине. Рабское подчинение султанского правительства Антанте и нарушение Антантой условий мудросского перемирия, в частности захват англичанами Мосула, вызвали резкие протесты Кемаля. В конце 1918 г. он выехал в Стамбул для вербовки сторонников борьбы за независимость Турции. В мае 1919 г. он получил командировку в Анатолию в качестве инспектора третьей армии и по прибытии 19 мая 1919 г. в Самсун сразу же стал во главе национально-освободительного движения.

Под руководством Кемаля в июле и сентябре 1919 г. были проведены с'езды национально-освободительных организаций в Эрзеруме и Сивасе. На этих с'ездах был избран «Представительный комитет» под председательством Кемаля, явившийся по существу первым временным правительством новой Турции.

После того как англичане в союзе с султаном разогнали оттоманский парламент и оккупировали Стамбул, Мустафа Кемаль созвал в Анкаре Великое Национальное Собрание Турции, об'явившее себя верховной властью в стране. Председателем Великого Национального Собрания Турции был избран Мустафа Кемаль. С этого момента (23 апреля 1920 г.) власть султана сделалась фикцией. Великое Национальное Собрание Турции под руководством Мустафы Кемаля организовало борьбу против вторгшихся на территорию Турции империалистических интервентов и против султанского режима.

Крупные военные способности Мустафы Кемаля, его большой ум, широкие горизонты и его преданность национальному делу выдвинули его в качестве признанного вождя национально-освободительного движения турецкого народа. Под командованием Кемаля турецкая армия, несмотря на численное и материальное превосходство империалистических интервентов, отстояла независимость новой Турции. В решительных сражениях при Иненю и у реки Сакарья в 1921 г. турецкая армия задержала наступление греков, двинутых в глубь Турции для подавления национально-освободительного движения. За победу у реки Сакарья Мустафа Кемаль получил от Великого Национального Собрания Турции титул «Гази» («Победитель»). В следующем 1922 году осенью турецкая армия под командованием Мустафы Кемаля перешла в наступление и, на-голову разбив греков, очистила всю Анатолию от интервентов.

После победы над империалистической интервенцией Мустафа Кемаль проводит ряд крупнейших политических и культурных реформ, полностью преобразовавших Турцию. 1 ноября 1922 года был ликвидирован султанат. 29 октября 1923 года Турция была провозглашена республикой, президентом республики был избран Мустафа Кемаль.

За республиканский период Турция освободилась от пережитков феодально-теократического строя бывшей Оттоманской империи, был упразднен халифат, отделена церковь от государства, ликвидированы мусульманские религиозные секты, женщины были уравнены в правах с мужчинами, введен вместо старого арабского алфавита новый латинизированный алфавит и т. д.

Каждое четырехлетие Мустафа Кемаль неизменно переизбирался на пост президента республики. За время его пребывания в качестве главы государства Турция укрепила свое международное и внутреннее положение, приступила к промышленному строительству и стала играть существенную роль в международной политике.

В первые же дни после открытия Великого Национального Собрания Турции, в апреле 1920 г. Мустафа Кемаль обратился к советскому правительству с письмом, в котором предложил установить дипломатические отношения. С этого момента Турция и СССР вступили в тесные дружественные отношения.

В 1934 г. в связи с упразднением титулов в Турции и введением фамилий Мустафа Кемаль получил от Великого Национального Собрания Турции фамилию Ататюрк (что значит «Отец турок»).

Кемаль Ататюрк на ряду с постом президента республики был также постоянным председателем организованной им народно-республиканской партии.

Смерть Кемаля Ататюрка, с именем которого связано все национально-освободительное движение новой Турции, является большой утратой для турецкого народа. Все искренние друзья независимой Турции с глубокой печалью воспринимают кончину этого выдающегося государственного деятеля и замечательной личности нашей эпохи.

ПОСЕЩЕНИЕ тов. М. М. ЛИТВИНОВЫМ ТУРЕЦКОГО ПОСЛА

В связи с кончиной президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка Народный комиссар иностранных дел тов. М. М. Литвинов посетил полномочного чрезвычайного посла Турции в СССР г-на Зекяи Апайдын и выразил ему соболезнование от имени Правительства СССР. (ТАСС).

KEMAL ATATÜRK

Kemal Atatürk (1934 yılına kadar Gazi Mustafa Kemal ismini taşımaktaydı) 1880 yılında Selanik'te doğmuştur. Lise eğitimini önce Selanik'te ve daha sonra Manastır şehrinde, yüksek eğitimini 1905 yılında bitirdiği İstanbul Harp Okulu'nda almıştır. Henüz Harp Okulu'nda okuduğu sırada Mustafa Kemal sultanın rejimine karşı harekete katılmıştı. Akademiyi bitirdikten hemen sonra tutuklanmış, birkaç aylık hapisten sonra Şam'a (Suriye) sürgüne gönderilmiştir. Mustafa Kemal, Suriye'de sultana karşı mücadele için "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"ni kurmuş ve Avrupa Türkiye'sinin Jön Türkleri ile ilişki kurmak için gizlice Selanik'e gitmiştir. 1907 yılında Makedonya'ya gönderilmiştir. Burada 1908 Jön Türk Devrimi'nde faal olarak yer almıştır. 1909 yılında Sultan Abdülhamit'in yaptığı karşı devrim üzerine harekete geçen devrimcilere Makedonya Ordusunun kurmay başkanı olarak katılmıştır. Mustafa Kemal aynı yıl (1909) fiilen iktidarı devralan "İttihat ve Terakki" Komitesi'nin yönetimiyle ters düşünce yollarını ayırmış ve o dönemden başlayarak kendisini tümüyle askeri işlere adamıştır.

Mustafa Kemal İtalya'ya karşı yapılan Trablusgarp Savaşı'na ve daha sonra Balkan Savaşları'na katılmış ve bu savaşlardan sonra Bulgaristan'a askeri ataşe olarak atanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu Dünya Savaşı'na girdikten hemen sonra, Mustafa Kemal Harekât Ordusuna katıldı. 1915 yılında Çanakkale'de İngiliz filosuna ve çıkarmasına karşı yapılan savunmada kendini gösterdi ve İngiliz otoriteleri de dâhil, askeri otoriteler tarafından çok değerli bir subay olarak nitelendirildi. Dünya Savaşı'nda önce Çanakkale Cephesi'nde, daha sonra Suriye'de Alman generallerinin Türkiye'nin içişlerine karışmasına karşı çıkmış, hatta Almanların sömürgecilik politikasına itiraz ederek istifa etmiştir. Ancak, Alman generali Falkenhayn'ın Suriye'den çıkarılmasından sonra Mustafa Kemal orduya geri dönmüştür.

Dünya Savaşı'nın sonunda Kemal, Filistin'de ordu komutanı idi. Sultanın imparatorluğunun İtilaf Devletleri'ne kul gibi boyun eğmesi ve İtilaf Devletleri'nin Mondros Mütarekesi'ni ihlal etmesi (İngilizlerin Musul'u işgal etmesi dâhil) Kemal'in kesin itirazlarına neden oldu. 1918 yılında bağımsızlık yanlısı Türkleri seferber etmek için İstanbul'a gitti. 1919 Mayısında Mustafa Kemal, Üçüncü Ordu Müfettişi olarak Anadolu'ya gönderildi ve 19 Mayıs 1919'da Samsun'a gelmesiyle birlikte Milli Kurtuluş Hareketi'nin başına geçti.

Kemal'in önderliğinde (1919) Temmuz ve Eylül'de Erzurum ve Sivas'ta milli kurtuluş örgütlerinin kongreleri yapıldı. Söz konusu kurultaylarda Kemal'in başkanlığında "Temsilciler Heyeti" seçilmişti. Bu, özünde yeni Türkiye'nin ilk geçici hükümeti idi.

İngilizler sultanla işbirliği yaparak Osmanlı Meclisi'ni dağıttıktan sonra İstanbul'u işgal ettiler. Mustafa Kemal, Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni topladı ve meclisi ülkedeki en yüksek iktidar ilan etti. Kendisi de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin başkanı seçildi. Bu tarih itibariyle (23 Nisan 1920) sultanın iktidarı işlevini kaybetmiş oldu. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Mustafa Kemal'in önderliğinde Türkiye topraklarına sokulmuş emperyalist işgalcilere ve saltanat rejimine karşı mücadeleyi örgütledi.

Mustafa Kemal'in büyük askeri zekâsı ve aklı, geniş ufku ve milli davaya sadık olması, onu Türk halkının Milli Kurtuluş Hareketi'nde ünlü bir önder olarak öne çıkardı. Emperyalist işgalcilerin sayıca ve teknik açıdan üstün olmalarına rağmen, Türk Ordusu M. Kemal'in komutasında yeni Türkiye'nin bağımsızlığını koruyabildi. 1921 yılında Sakarya Nehri yakınlarındaki savaşta Türk Ordusu, ülkenin iç kısımlarına ilerlemiş olan Yunanların Türk Milli Kurtuluş Hareketi'ni ezmek için yaptıkları saldırıları durdurdu. Sakarya Nehri yakınlarındaki zafer dolayısıyla, Büyük Millet Meclisi Mustafa Kemal'e "Gazi" unvanını verdi. Daha sonra, 1922 yılında Türk Ordusu Mustafa Kemal'in komutasında hücum ederek Yunanları kesin bir yenilgiye uğratıp Anadolu'yu İtilaf işgalcilerinden temizledi.

Emperyalist müdahalecileri yendikten sonra Mustafa Kemal, Türkiye'yi yeniden kurarak bir dizi siyasal ve kültürel reform gerçekleştirmiştir. 1 Kasım 1922'de saltanata son verildi. 29 Ekim 1923'de Türkiye Cumhuriyeti ilan edildi ve Mustafa Kemal cumhurbaşkanı seçildi.

Türkiye, cumhuriyet döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nun feodal teokratik rejimine ait olan kalıntılardan kurtulmuş, halifelik kaldırılmış, din devletten ayrılmış, Müslüman dini tarikatlar tasfiye edilmiş, kadınlara erkeklerle eşit haklar tanınmış, eski Arap alfabesinin yerine yeni Latin Alfabesi uygulamaya konulmuştur vb.

Her dört yılda bir Mustafa Kemal cumhurbaşkanlığı görevine yeniden seçilmiştir. Mustafa Kemal'in cumhurbaşkanı olduğu dönemde Türkiye iç durumunu iyileştirerek uluslararası alanda yerini pekiştirmiş, sanayisini kurmaya başlamış, uluslararası politikada önemli bir rol oynar hale gelmiştir.

1920 yılında, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk açıldığı günlerde Mustafa Kemal, Sovyet hükümetine mektupla başvurarak diplomatik ilişkiler kurulmasını önermiştir. Bu tarihten itibaren Türkiye ile SSCB arasında sıkı dostluk ilişkileri başlamıştır.

1934 yılında unvanların kaldırılması ve soyadı uygulamasına geçilmesiyle Mustafa Kemal'e Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Atatürk (Türklerin atası) soyadı verilmiştir.

Kemal Atatürk, cumhurbaşkanlığı görevi ile beraber kendisinin kurmuş olduğu Cumhuriyet Halk Partisi'nin de başkanlığını da yapmıştır.

Yeni Türkiye'nin tüm Milli Kurtuluş Hareketi Kemal Atatürk'ün adı ile ilintilidir ve onun vefatı Türk halkı için büyük kayıptır. Bağımsız Türkiye'nin tüm hakiki dostları ünlü devlet adamı, çağımızın seçkin şahsiyeti Mustafa Kemal'in vefatını büyük üzüntü ile karşılamıştır.

M. M. Litvinov Yoldaş'ın Türk Büyükelçisini Ziyareti

Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün vefatı dolayısıyla Dışişleri Halk Komiseri M. M. Litvinov Yoldaş Türkiye'nin SSCB'deki Büyükelçisi Zekai Apaydın'ı ziyaret etmiş ve SSCB hükümeti adına taziyelerini bildirmiştir. (TASS).

IZVESTIA

RUSYA, 12 KASIM 1938

ПОСЛЕ СМЕРТИ КЕМАЛЯ АТАТЮРКА

Президентом Турецкой республики избран Исмет Иненю

ИСМЕТ ИНЕНЮ — ПРЕЗИДЕНТ ТУРЦИИ

АНКАРА, 11 ноября. (ТАСС). Анатолийское телеграфное агентство сообщает, что сегодня Великое национальное собрание (парламент) единогласно избрало Исмета Иненю президентом Турецкой республики.

ОФИЦИАЛЬНОЕ СООБЩЕНИЕ ПРАВИТЕЛЬСТВА

АНКАРА, 11 ноября. (ТАСС). В официальном сообщении турецкого правительства, опубликованном в связи со смертью президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка, говорится:

«Турецкий народ потерял великого основателя Турецкой республики, своего вождя и величайшего из своих сыновей. Охваченные чувством глубокой скорби, выражаем наше соболезнование турецкому народу по случаю понесенной им тяжелой утраты. Мы можем найти утешение лишь в чувстве нашей преданности великому делу покойного президента и в нашей решимости продолжать дело служения нашей дорогой родине. Мы должны заявить прежде всего, что этим великим и бессмертным делом является республиканская Турция. Правительство в этот тяжелый момент находится на своем посту, сознавая до конца свой долг. Не может быть сомнения в том, что турецкий народ солидарен со своим правительством в деле сохранения и поддержания существующего республиканского порядка».

В сообщении отмечается далее, что скончавшийся президент всегда верил в турецкий народ.

«Одушевленный этой верой, он осуществил свое великое дело. Турецкий народ сохранит навсегда это дело. Турецкая молодежь сохранит нерушимой Турецкую республику и будет продолжать следовать по стопам покойного».

ОТСТАВКА КАБИНЕТА МИНИСТРОВ

АНКАРА, 11 ноября. (ТАСС). По сообщению Анатолийского телеграфного агентства, председатель совета министров Турции Джелал Байяр, согласно конституции республики, заявил новому президенту республики Исмету Иненю об отставке кабинета. Исмет Иненю просил всех министров продолжать исполнять свои обязанности до сформирования нового кабинета и поручил Джелал Байяру сформировать новый кабинет.

ИСМЕТ ИНЕНЮ

(Биографическая справка)

Исмет Иненю (до 1934 г. носил имя Исмет Паша) родился в 1884 г. в Смирне. Получил военное образование в военных школах Турции и начал службу в армии в 1903 году в должности лейтенанта артиллерии. В 1908 г. Исмет Иненю принимал активное участие в младотурецкой революции. В годы мировой войны в чине генерала командовал войсками на различных фронтах. С октября 1918 г.—помощник военного министра.

После заключения Мудросского перемирия (30 октября 1918 г.) Исмет Иненю начал сотрудничать с Мустафой Кемалем, возглавлявшим борьбу за независимость Турции. В декабре 1919 года окончательно порвал с султанским правительством и выехал в Анатолию. В 1920 году он был избран депутатом Великого национального собрания и назначен начальником штаба армии Мустафы Кемаля, боровшейся против султанского режима и против вторжения на территорию Турции империалистических интервентов. На этом посту он провел очень важную работу по организации регулярной армии.

В 1921 г. Исмет Иненю был главнокомандующим западным фронтом против греков. В 1922 г. после победы турецкой армии заключил с союзниками перемирие в Мудании. В 1922—23 г. он возглавлял турецкую делегацию на Лозаннской конференции. Осенью 1923 года после провозглашения Турецкой республики Исмет Иненю назначается премьером первого республиканского правительства. На этом посту он пребывал с небольшими перерывами до осени 1937 г.

В качестве премьера турецкого правительства Исмет Иненю провел целый ряд реформ, освободивших Турцию от пережитков феодально-теократического строя бывшей Оттоманской империи.

Исмет Иненю является наиболее выдающимся деятелем возрожденной Турции.

Его плодотворная деятельность способствовала развитию и укреплению советско-турецкой дружбы.

В апреле 1932 г. Исмет Иненю возглавил турецкую делегацию, посетившую СССР. (ТАСС).

СОБОЛЕЗНОВАНИЕ ДИПЛОМАТИЧЕСКОГО КОРПУСА

АНКАРА, 11 ноября. (ТАСС). Вчера полпред СССР в Турции тов. Терентьев выразил соболезнование министру иностранных дел Турции Теффик Рюштю Арасу по случаю смерти Кемаля Ататюрка.

АНКАРА, 11 ноября. (ТАСС). По сообщению Анатолийского телеграфного агентства, дипломатический корпус решил отменить все приемы в связи со смертью Кемаля Ататюрка. Представители дипломатического корпуса посетили министра иностранных дел, выразив ему соболезнование от имени своих правительств.

Председатель совета министров Джелал Байяр ночью вернулся из Стамбула в Анкару. На вокзале он был встречен представителями гражданских и военных властей, а также всеми иностранными дипломатами, которые хотели этим выразить свое сочувствие в связи с понесенной Турецкой республикой утратой.

ТРАУР В АНКАРЕ

АНКАРА, 11 ноября. (ТАСС). Анатолийское телеграфное агентство сообщает, что скорбная весть о смерти Кемаля Ататюрка распространилась к полудню по всему городу. У всех граждан столицы эта весть вызвала глубокую печаль. Студенческая молодежь и население двинулись на площадь Нации к памятнику Кемаля Ататюрка, чтобы засвидетельствовать свое уважение покойному президенту. Газета «Улус» выпустила специальный номер, посвященный смерти президента. На первой странице газеты помещены бюллетень о смерти Кемаля Ататюрка и сообщение правительства, а также объявление о созыве Великого национального собрания для выборов нового президента.

В знак траура все магазины в Анкаре были закрыты.

KEMAL ATATÜRK'ÜN VEFATININ ARDINDAN İSMET İNÖNÜ TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN CUMHURBAŞKANI OLDU

ANKARA, 11 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı, Büyük Millet Meclisi'nin bugün oy birliği ile İsmet İnönü'yü Türkiye Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı seçtiğini bildiriyor.

Resmi Hükümet Bildirisi
ANKARA, 11 Kasım. (TASS). Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün vefatı ile ilgili olarak Türk hükümetinin yayınladığı resmi bildiride aşağıdakiler hususlar yer almaktadır:

"Bu acı hâdise ile Türk vatanı Büyük Kurucusunu, Türk milleti Ulu Şefini, insanlık Büyük evladını kaybetti. Milletimize içimiz yanarak bu tarife sığmayan kaybından dolayı en derin taziyelerimizi sunarız. Kederlerimizin tesellisini ancak ve ancak onun büyük eserine bağlılıkta ve aziz vatanımızın hizmetinde ararız. Şurasını da her şeyden evvel beyan etmeliyiz ki ölmez olan onun büyük eseri Cumhuriyet Türkiyesi'dir. Hükümetiniz, içinde bulunduğumuz bu mühim anda bugüne kadar olduğu gibi dikkatle vazife başındadır. Müesses nizamı ve vaziyeti idame hususunu, büyük Türk milletinin hükûmetiyle tek vücud olarak teyit ve temin edeceğine şüphe yoktur.

Açıklamanın devamında merhumun Türk milletine daima güvendiği belirtilmektedir.

"Eserlerini bu güvenle yaptı. İdamesi esbabını da istimal ederek güvenle büyük milletimize bıraktı. Ebedi Türk milleti onun eserlerini ebediyetle yaşatacaktır. Türk gençliği onun kıymetli vediası olan Türkiye Cumhuriyetini daima koruyacak ve onun izinde yürüyecektir. Kemal Atatürk, Türkün tarihinde ve gönlünde daima yaşayacaktır."

Bakanlar Kurulunun İstifası
ANKARA, 11 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı'nın bildirdiğine göre, Türkiye Başbakanı Celal Bayar ülke anayasası uyarınca, yeni Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye hükümetin istifasını sundu. İsmet İnönü, yeni kabine kuruluncaya kadar tüm bakanların görevlerine devam etmesini istedi ve Celal Bayar'a yeni kabineyi kurma görevini verdi.

Kordiplomatikten Başsağlığı
ANKARA, 11 Kasım. (TASS). Dün SSCB Büyükelçisi Terentyev Yoldaş, Kemal Atatürk'ün vefatı ile ilgili olarak Türkiye Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'a başsağlığı diledi.

ANKARA, 11 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı'nın bildirdiğine göre, Kemal Atatürk'ün vefatından dolayı kordiplomatik tüm davetleri erteleme kararı almıştır. Kordiplomatik temsilcileri, Dışişleri Bakanı'nı ziyaret ederek kendi hükümetleri adına başsağlığı dileklerini iletmiştir.

Başbakan Celal Bayar, gece İstanbul'dan Ankara'ya dönmüştür. Başbakanı garda sivil ve askeri erkânın yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti'nin büyük kaybı ile ilgili üzüntülerini bildiren tüm yabancı diplomatlar karşılamışlardır.

Ankara'da Matem
ANKARA, 11 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı, Kemal Atatürk'ün vefatı ile ilgili üzücü haberin öğleye doğru tüm şehre yayıldığını bildiriyor. Şehrin tüm halkı büyük üzüntüye boğulmuştur. Öğrenci gençler ve halk müteveffa Cumhurbaşkanına olan saygılarını ifade etmek için Kemal Atatürk'ün Ulus Meydanı'ndaki anıtına koşmuşlardır. "Ulus" gazetesi Cumhurbaşkanının vefatı ile ilgili özel sayı yayımlamıştır. Gazetenin ilk sayfasında Kemal Atatürk'ün vefatı hakkında bülten, hükümet bildirisi ve yeni cumhurbaşkanının seçimi için Büyük Millet Meclisi'nin toplanacağına dair duyuru yayınlanmıştır.
Yas nedeniyle Ankara'daki bütün dükkânlar da kapanmıştır.

İSMET İNÖNÜ

(Biyografi)

İsmet İnönü (1934 yılına kadar İsmet Paşa ismini taşımıştır), 1884 yılında İzmir'de doğdu. Askeri eğitimini Türkiye'nin askeri okullarında aldı ve orduda hizmete 1903 yılında topçu üsteğmen olarak başladı. İsmet İnönü, 1908 yılında Jön Türk Devrimi'ne faal şekilde katıldı. Dünya Savaşı sırasında general rütbesiyle çeşitli cephelerde ordu komutanı olarak görev yaptı. 1918 yılından itibaren Harbiye Nezareti müsteşarıdır.

Mondros Mütarekesi'nden (30 Ekim 1918) sonra Milli Kurtuluş Hareketi lideri Mustafa Kemal'le işbirliğine başladı. 1919'un Aralık ayında sultan hükümetiyle bağlarını tamamen kopardı ve Anadolu'ya geçti. 1920 yılında Büyük Millet Meclisi'ne mebus seçilmiş, saltanat rejimine ve emperyalist işgalcilerin Türkiye topraklarına saldırısına karşı mücadele eden Mustafa Kemal'in ordusunda kurmay başkanı olarak göreve atandı. Bu görevde düzenli ordunun organize edilmesi için çok önemli işler yaptı.

1921 yılında Yunanlara karşı Batı Cephesi başkumandanıdır. 1922 yılında Türk Ordusunun zaferinden sonra İtilaf Devletleri'yle Mudanya Mütarekesi'ni imzalamıştır. 1922-1923 yıllarında Lozan Konferans'ında Türk heyetine başkanlık yapmıştır. 1923 yılının sonbaharında Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından sonra ilk Cumhuriyet hükümetinin başbakanı olarak atanmıştır. Bu görevde kısa bir ara dışında 1937 yılının sonbaharına kadar çalışmıştır.

Türkiye hükümetinin başbakanı olarak Türkiye'nin eski Osmanlı İmparatorluğu'nun feodal-teokratik rejiminin kalıntılarından temizlenmesi için bir dizi reform yapmıştır.

İsmet İnönü yeniden doğan Türkiye'nin en seçkin devlet adamlarından birisidir.

Onun verimli çalışmaları, Sovyet-Türk dostluğunun gelişmesini ve pekişmesini sağlamıştır. İsmet İnönü, 1932 yılında SSCB'yi ziyaret eden Türk heyetine başkanlık yapmıştır. (TASS).

IZVESTIA

RUSYA, 12 KASIM 1938

СУББОТА, 12 НОЯБРЯ 1938 г. № 263 (6730)

СОЗДАТЕЛЬ НОВОЙ ТУРЦИИ

Н. ВАСИЛЬЕВ.

YENİ TÜRKİYE'NİN KURUCUSU

"Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu grup, Dünya Savaşı'nda yenilmiş, Osmanlı ordusu her tarafta perişan olmuş, şartları ağır bir ateşkes anlaşması imzalanmış. Büyük Savaş'ın uzun yılları boyunca millet yorgun ve fakir bir durumda. Milleti ve memleketi Dünya Savaşı'na sürükleyenler, kendi hayatlarını kurtarma kaygısına düşerek memleketten kaçmışlar. Saltanat ve hilâfet makamında oturan Vahdettin yozlaşmış, şahsını ve bir de tahtını koruyabileceğini hayal ettiği alçakça tedbirler araştırmakta. Damat Ferit Paşa'nın başkanlığındaki hükûmet âciz, haysiyetsiz ve korkak. Yalnız padişahın iradesine boyun eğmekte ve onunla birlikte kendilerini koruyabilecekleri herhangi bir duruma razı... İtilâf Devletleri, ateşkes anlaşmasının hükümlerine uymayı gerekli bulmuyorlar. Birer bahane ile İtilâf donanmaları ve askerleri İstanbul'da. Adana ili Fransızlar; Urfa, Maraş, Ayıntap İngilizler tarafından işgal edilmiş. Antalya ve Konya'da İtalyan askerî birlikleri, Merzifon ve Samsun'da İngiliz askerleri bulunuyor. Her tarafta yabancı subay ve memurlar ile özel ajanlar faaliyette. Nihayet... 15 Mayıs 1919'da, İtilâf Devletleri'nin uygun bulması ile Yunan ordusu da İzmir'e çıkartılıyor..."

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 1927 yılındaki kongresinde sonradan Atatürk ("Türklerin Atası") soyadını alacak olan Mustafa Kemal, Dünya Savaşı'ndaki yenilginin sonucunda Türkiye'nin içinde bulunduğu umutsuz durumu işte bu keskin çizgilerle tasvir etmişti. Galip ülkelerin bloğundaki emperyalist saldırganlar, mağlup Türkiye'yi parçalara böldüler, sultan hükümeti ise kendi imzası ve mührüyle kökünden çürümüş Osmanlı İmparatorluğu'nu nihai olarak tasfiye etmek amacını taşıyan tecavüz ve yağma antlaşmalarının hep yeni birini onaylıyordu.

Ancak Türk halkının geniş kesimleri, sultanın hizmetkârlarından farklı olarak, sultan gericiliğinin ihanet politikalarının onları mahkûm ettiği sömürgeci köleliğin boyunduruğu altına girmeyi reddettiler. Anadolu'nun içlerinde ve İzmir, Trabzon, Samsun gibi şehirlerde emperyalist işgalcilere ve sultan hükümetine karşı yönelen Milli Kurtuluş Hareketi filizlendi. Anadolu milli burjuvazisi, kendiliğinden ortaya çıkan kitlelerin bu hareketine önderlik etti.

19 Mayıs 1919'da Kemal Atatürk, Türkiye'yi yutan emperyalizme ve onun ajanı padişaha karşı örgütlü bir mücadele başlatmak amacıyla Samsun'a geldi. Yetenekli generallerden biri olarak Kemal Atatürk'ün geniş popülaritesi, sultan istibdadına karşı geçmişten beri burjuva devrimci faaliyete katılmış olması, Milli Kurtuluş Hareketi'nin liderlik görevine hızlı bir şekilde gelmesini sağladı. Atatürk, sultan ordusunun artıklarından ve köylü gerilla birliklerinden Türk halkının milli çıkarları için özveriyle savaşan ve bütün yabancı işgalcilerin Türk topraklarından tamamen kovmayı başaran yeni bir ordu yaratmayı başardı. Atatürk'ün liderliği altında birleşen milli kuvvetler, İngilizler tarafında dağıtılan İstanbul'daki Türk parlamentosuna karşılık 23 Nisan 1920'de milli temsil organını topladılar. Kemal Atatürk'ün başkanı seçildiği bu organ, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ydi. Millet Meclisi'nin yeri için Türkiye'nin tam kalbinde bulunan, işgalcilerin toplarından ve saldırılarından uzaktaki Ankara seçildi.

Genç milli Türkiye, emperyalizme karşı mücadelesinde yalnız değildi. Kendisi de o sırada yabancı istilasına ve uluslararası emperyalizm tarafından silahlandırılmış "yerli" karşıdevrime karşı kahramanca bir mücadele vermekte olan Sovyet Rusya, yardım talebinde bulunan Büyük Millet Meclisi Türkiye'sine dost elini uzattı. Büyük Millet Meclisi'nin açılmasından üç gün sonra Atatürk, Sovyet hükümetine Türk milli hareketinin desteklenmesi ricasıyla bir mektup gönderdi. Cevabi mektupta Dışişleri Halk Komiseri, Sovyet hükümetinin "Türkiye için zor olan bu günlerde... Türk ve Rus haklarını birleştirmek zorunda olan dostluğun sağlam temellerini memnuniyetle atacağını" yazdı.

Kemal Atatürk, sömürge ve yarı sömürge halkların başarılı bir şekilde antiemperyalist bir mücadele vermesini kolaylaştıran Ekim Devrimi'nin devasa önemini anlamıştı. Bu, onun Sovyet hükümetine 29 Kasım 1920 günü gönderdiği, şu önemli sözleri yazdığı telgrafa açık bir şekilde yansımıştı:

"Kendi zincirlerini kırmakla yetinmeyip, iki seneden fazla zamandır bütün dünyanın kurtuluşu için emsalsiz bir mücadele veren... Rus halkına Türk halkının duyduğu hayranlık hislerini bildirmek, bana büyük bir mutluluk veriyor."

Atatürk'ün Milli Kurtuluş Savaşı'nın başında bulunduğu tüm dönem boyunca ve Türkiye'nin cumhurbaşkanlığını yaptığı uzun süre zarfında Türkiye'nin Sovyetler Birliği'yle en dostane ilişkileri desteklediği olgusunu da görmezden gelmek mümkün değildir. Türkiye, Sovyetler Birliği'yle barış mücadelesinde faal bir şekilde işbirliği yapmış, Sovyet heyetinin silahsızlanma konferansındaki önerisini destekleyerek 1929 yılında savaşın reddedilmesini öngören Kellogg Paktı'nın daha erkenden yürürlüğe girmesi hakkındaki "Litvinov Protokolü"ne katılmış, mütecavizin belirlenmesine dair sözleşmenin

imzalanması meselesinde vs. SSCB'yi desteklemiştir. Sovyetler Birliği'yle dostane ilişkilere Kemal Atatürk tarafından Büyük Millet Meclisi'nin 1936 yılındaki açılış konuşmasında da yüksek önem verilmiştir:

"Bu münasebetle, karada ve denizde büyük komşumuz Sovyet Rusya ile aramızdaki, on beş senedir her türlü tecrübeden geçmiş olan dostluğun, ilk gündeki kuvvet ve samimiyetini tamamıyla muhafaza ederek, tabii inkişafatında devam ettiğini beyan etmekle de, ayrıca memnuniyet duyarım."

Ayrıca altını çizmek gerekir ki, Sovyetler Birliği'yle sıkı ilişkileri desteklemenin yanında Kemal Atatürk, ortak güvenlik politikası taraftarıydı, birçok kere dünyanın bölünmezliği ilkesi lehine olumlu görüş bildirmişti. Buna benzer ifadeleri arasında 1937 yılındaki Romen Dışişleri Bakanı'nın Ankara'ya gelişi vesilesiyle yaptığı konuşması bulunmaktadır:

"Bütün dünya hâdiseleri bize bunu açıktan açığa ispat eder. En uzakta zannettiğimiz bir hâdisenin bize bir gün temas etmeyeceğini bilemeyiz. Bunun için beşeriyetin hepsini bir vücut ve bir milleti bunun bir uzvu addetmek icap eder. Bir vücudun parmağının ucundaki acıdan bütün âza müteessir olur... Dünyanın filân yerinde bir rahatsızlık varsa bana ne dememeliyiz. Böyle bir rahatsızlık varsa tıpkı kendi aramızda olmuş gibi onunla alâkadar olmalıyız."

Bağımsızlık mücadelesinin örgütleyicisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığından beri dış ve iç politikasının lideri. Kemal Atatürk, aynı zamanda Türk halkının siyasal ve toplumsal hayatında çok fazla şeyi değiştiren oldukça önemli reformların düşünürü ve uygulayıcısıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun Ortaçağ istibdadının yerine Türkiye'de Cumhuriyet rejimi kurulmuştur. Yeni Cumhuriyet kanunlarına göre ülkenin toplumsal ve siyasal hayatına sadece erkekler değil, eskiden sultan zamanında hareme kapatılmış olan kadınlar da katılabilmektedir. Dini bağnazlığın ve gaddarlığın yuvası olan Müslüman tarikatlar dağıtılmış, din devletten ayrılmış, hilafet kaldırılmıştır. Birçok alanda Avrupalılaşma hayata geçirilmiştir. Nüfusun geniş kesimlerinin öğrenmesi için oldukça zor olan eski Arap alfabesinin yerine yeni Latin alfabesine geçilerek eğitimin geniş bir şekilde yaygınlaşması ve edebiyatın gelişmesi için önkoşullar yaratılmıştır. Bu yolda karşılaştığı atalet ve gelenekler, gericiler tarafından çıkarılan engellerin aşılması gerekliliği üzerine Kemal Atatürk, 1928 yılında Türkiye çapında büyük bir propaganda gezisi gerçekleştirmiş, okul tahtasının önünde tebeşirle durarak çok sayıdaki şehir ve köyde yeni alfabe dersini halka bizzat kendisi vermiştir.

Atatürk'ün yönetimi altında gerçekleştirilen büyük eylemler arasında önem taşıyan devlet sanayi inşasını da saymak gerekir. Türkiye, şu an bu sayede öncelikle hafif sanayi kollarında olmak üzere bir dizi büyük sanayi işletmelerine sahiptir. Bu alanda Türkiye, sanayi inşaatının ihtiyaçları için bağışlanan 8 milyon dolarlık kredi şeklinde Sovyetler Birliği'nden dostane bir yardım almıştır.

İsmi Türk halkının Milli Kurtuluş Savaşı'yla ve Türkiye'nin devlet-siyasal organizmasındaki tüm değişimlerle sıkı sıkıya bağlı olan Kemal Atatürk'ün ölümü, Türkiye ve onun bütün dostları için şüphesiz büyük bir kayıptır. Türk halkının en samimi dostlarına dâhil olan Sovyet toplumu, çağımızın bu değerli eylem adamının vefatından derin üzüntü duymuştur.

*

11 Kasım'da gerçekleşen Büyük Millet Meclisi'nin oturumunda İsmet İnönü, Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni cumhurbaşkanı seçildi. Bu demektir ki, Türkiye, cumhurbaşkanlığı makamına Kemal Atatürk'ün halefi olarak hak etmiş bir kişiye sahiptir. İsmet İnönü, Milli Kurtuluş Savaşı'nın kahramanlarından (İnönü soyadı Türk Ordusu'nun İsmet'in kumandanlığında Yunan işgalcilerine karşı İnönü önlerinde kazandığı zaferin şerefine verilmiştir) ve Kemal Atatürk'ün Türkiye'nin temel özellikleri yukarıda sıralanan iç ve dış politikasının yönetilmesindeki en yakın silah arkadaşlarından biridir. Bu, aynı zamanda da Türkiye'nin de samimi dostları olan barışın samimi dostlarıyla işbirliği halinde bağımsız Türkiye'nin savunulmasında Kemal Atatürk'ün verimli faaliyetinin hak ettiği şekilde devam edeceğinin teminatıdır.

N. VASİLYEV

IZVESTIA

RUSYA, 14 KASIM 1938

ПОСЛЕ СМЕРТИ КЕМАЛЯ АТАТЮРКА

Траур в Анкаре

АНКАРА, 13 ноября. (ТАСС). Вся турецкая печать заполнена некрологами и фотоснимками, посвященными жизни и деятельности умершего первого президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка, а также откликами иностранной печати на его смерть.

Со вчерашнего дня массы населения проходят траурной процессией у здания дворца, в котором находится гроб с телом Кемаля Ататюрка. У гроба непрерывно дежурит почетный военный караул.

На-днях ожидается прибытие в Турцию многочисленных иностранных делегаций для участия в похоронах Кемаля Ататюрка, которые состоятся 21 ноября в Анкаре.

Советская делегация на похороны Кемаля Ататюрка

Для участия в похоронах покойного президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка назначена делегация в составе заместителя Народного Комиссара Иностранных Дел тов. В. П. Потемкина, Командующего Черноморским флотом флагмана 2-го ранга тов. И. С. Юмашева и Полпреда СССР в Турции тов. А. В. Терентьева. (ТАСС).

Изменения в составе турецкого правительства

АНКАРА, 12 ноября. (ТАСС). Анатолийское агентство сообщает, что Джелал Байяр сформировал новый кабинет министров, состав которого утвержден президентом Исметом Иненю В состав нового кабинета не вошли Теффик Рюштю Арас и Шюкрю Кая, занимавшие посты министров иностранных дел и внутренних дел. Портфель министра иностранных дел получил бывший министр юстиции Шюкрю Сараджоглу. Министром юстиции назначен Хильми Уран (один из вице-председателей Великого национального собрания). На пост министра внутренних дел назначен бывший министр гигиены и социального обеспечения Рефик Сайдам. Остальные министерства возглавляются прежними министрами.

Полпред СССР в Турции принес поздравления новому президенту

АНКАРА, 12 ноября. (ТАСС). Вчера полпред СССР в Турции тов. Терентьев принес поздравления Исмету Иненю по поводу избрания его президентом Турецкой республики.

ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜNÜN ARDINDAN

Ankara'da Matem

ANKARA, 13 Kasım. (TASS). Tüm Türk basını Türkiye Cumhuriyeti'nin vefat eden ilk Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün hayat ve faaliyetlerine dair yazılar ve fotoğraflarla ve de ölümünün yabancı basındaki yansımalarıyla dolu.

Dünden beri halk kitleleri, matem korteji halinde Kemal Atatürk'ün naaşıyla tabutunun bulunduğu sarayın binasının önünden geçiyor. Tabutun başında askeri muhafızlar devamlı nöbet tutuyor.

Bu günlerde, 21 Kasım'da Ankara'da gerçekleşecek olan Kemal Atatürk'ün cenazesine katılmak üzere çok sayıdaki yabancı heyetin Türkiye'ye gelmesi bekleniyor.

Kemal Atatürk'ün Cenazesine Gidecek Sovyet Heyeti

Türkiye Cumhuriyeti'nin merhum Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün cenazesine katılmak için Dışişleri Halk Komiser Yardımcısı V. P. Potemkin Yoldaş, Karadeniz Filosu Komutanı Tuğamiral İ. S. Yumaşev Yoldaş ve SSCB'nin Ankara'daki Büyükelçisi A. V. Terentyev Yoldaş'tan oluşan bir heyet atandı. (TASS).

Türk Hükümetinde Değişim

ANKARA, 12 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı, Celal Bayar'ın Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından onaylanan yeni bir bakanlar kurulu oluşturduğunu bildiriyor. Yeni kabineye dış ve içişleri bakanlığı görevlerinde bulunan Tevfik Rüştü Aras ve Şükrü Kaya girmedi. Dışişleri bakanlığı görevine eski Adalet Bakanı Şükrü Saracoğlu getirildi. Adalet bakanlığına Hilmi Uran (Büyük Millet Meclisi Başkan Yardımcılarından) atandı. İçişleri bakanlığına eski Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Refik Saydam atandı. Diğer bakanlıklar önceki bakanlar tarafından yönetiliyor.

SSCB'nin Türkiye'deki Büyükelçisi Yeni Cumhurbaşkanına Tebriklerini Sundu

ANKARA, 12 Kasım. (TASS). Dün SSCB'nin Ankara'daki Büyükelçisi Terentyev Yoldaş, Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni cumhurbaşkanı seçilmesi sebebiyle İsmet İnönü'ye tebriklerini sundu.

IZVESTIA

RUSYA, 15 KASIM 1938

СООБЩЕНИЕ АНАТОЛИЙСКОГО АГЕНТСТВА

АНКАРА, 14 ноября. (ТАСС). Анатолийское телеграфное агентство сообщает, что тело покойного президента Кемаля Ататюрка будет после официальных похорон временно храниться в зале Этнографического музея в Анкаре. После того как будет воздвигнут мавзолей, прах Кемаля Ататюрка будет перенесен в этот мавзолей.

ANADOLU AJANSI'NIN HABERİ

ANKARA, 14 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı merhum Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün naaşının resmi cenaze töreninden sonra Ankara'daki Etnografya Müzesi'nde korunacağını bildirdi. Anıtkabrin tamamlanmasından sonra Kemal Atatürk'ün külleri bu anıtkabre taşınacak.

IZVESTIA

RUSYA, 16 KASIM 1938

ВЕНОК СОВЕТСКОЙ КОЛОНИИ НА ПАМЯТНИК КЕМАЛЯ АТАТЮРКА

АНКАРА, 15 ноября. (ТАСС). Сегодня советская колония Анкары возложила на памятник Кемаля Ататюрка венок из живых цветов, окаймленный лентой с надписью: «Ататюрку от советской колонии Анкары». Вся колония двухминутным молчанием почтила память первого президента Турецкой республики.

ИНОСТРАННЫЕ ДЕЛЕГАЦИИ НА ПОХОРОНЫ КЕМАЛЯ АТАТЮРКА

ПАРИЖ, 15 ноября. (ТАСС). Французское правительство направляет специальную делегацию на похороны Кемаля Ататюрка. Глава делегации — Альбер Сарро, министр внутренних дел, который в течение ряда лет был послом Франции в Анкаре.

ЛОНДОН, 15 ноября. (ТАСС). На похоронах президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка от имени английского правительства будет присутствовать командующий средиземноморским флотом адмирал Дэдли Паунд. Он прибудет в Стамбул на линкоре «Малайя» 18 ноября.

SOVYET KOLONİSİNİN KEMAL ATATÜRK'ÜN ANITINA ÇELENGİ

ANKARA, 15 Kasım. (TASS). Bugün Ankara'daki Sovyet kolonisi Kemal Atatürk'ün anıtına canlı çiçeklerden oluşan ve "Atatürk'e Ankara'daki Sovyet kolonisinden" yazılı şeritle çevrelenmiş bir çelenk bıraktı. Tüm koloni, iki dakikalık bir saygı duruşuyla Türkiye Cumhuriyeti'nin birinci Cumhurbaşkanını andı.

KEMAL ATATÜRK'ÜN CENAZESİNE GELECEK YABANCI HEYETLER

PARİS, 15 Kasım. (TASS). Fransız hükümeti, Kemal Atatürk'ün cenazesine özel bir heyet gönderiyor. Heyetin başı İçişleri Bakanı Albert Sarraut, birkaç yıl süresince Ankara'da Fransa'nın büyükelçisiydi.

LONDON, 15 Kasım. (TASS). Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün cenazesinde İngiliz hükümeti adına Akdeniz Filosu Komutanı Amiral Dudley Pound bulunacak. İstanbul'a "Malaya" isimli savaş gemisiyle 18 Kasım'da gelecek.

IZVESTIA

RUSYA, 17 KASIM 1938

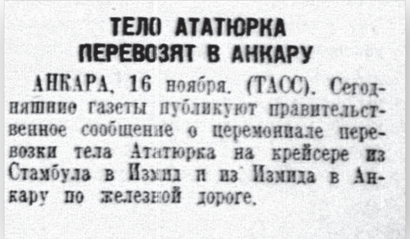

ТЕЛО АТАТЮРКА ПЕРЕВОЗЯТ В АНКАРУ

АНКАРА, 16 ноября. (ТАСС). Сегодняшние газеты публикуют правительственное сообщение о церемониале перевозки тела Ататюрка на крейсере из Стамбула в Измид и из Измида в Анкару по железной дороге.

ATATÜRK'ÜN NAAŞI ANKARA'YA GÖTÜRÜLÜYOR

Ankara, 16 Kasım. (TASS). Bugünkü gazeteler, Atatürk'ün naaşının bir zırhlı gemiyle İstanbul'dan İzmit'e ve demiryoluyla İzmit'ten de Ankara'ya götürülmesi töreni hakkındaki hükümet açıklamasını yayımlıyor.

IZVESTIA

RUSYA, 18 KASIM 1938

Камутай выразил доверие правительству

АНКАРА, 17 ноября. (ТАСС). Как сообщает анатолийское агентство, вчера состоялось заседание камутая (турецкий парламент), на котором с кратким заявлением о дальнейшей программе правительства выступил председатель совета министров Джелал Байяр. Байяр подчеркнул, что правительство, оставаясь верным проводником идей Кемаля Ататюрка, будет продолжать во всех областях выполнение ранее намеченной программы. Касаясь внешней политики Турции, Байяр заявил, что эта политика, обусловленная стремлением к миру, не подвергнется никаким изменениям и будет направлена на сохранение международных обязательств Турции и ее дружественных связей.

Камутай выразил полное доверие новому правительству.

KAMUTAY HÜKÜMETE GÜVENİNİ AÇIKLADI

ANKARA, 17 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı'nın bildirdiği üzere dün kamutayın (Türk parlamentosu) Başbakan Celal Bayar'ın hükümetin gelecek programı hakkında kısa açıklama yaptığı oturumu gerçekleşti. Bayar, hükümetin Kemal Atatürk'ün fikirlerinin sadık bir uygulayıcısı olarak kalarak bütün alanlarda daha önce belirlenen programı yerine getireceğinin altını çizdi. Türkiye'nin dış politikasına değinerek Bayar, barış amacını taşıyan bu politikanın hiçbir şekilde değişime uğramayacağını ve Türkiye'nin uluslararası yükümlülüklerini ve dostane ilişkilerini korumaya yöneleceğini belirtti.

Kamutay, yeni hükümete tam güvenini ifade etti.

ИНОСТРАННЫЕ ДЕЛЕГАЦИИ НА ПОХОРОНАХ КЕМАЛЯ АТАТЮРКА

АНКАРА, 17 ноября. (ТАСС). По сообщению Анатолийского агентства, на похоронах первого президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка будут представлены военно-морские флоты 5 стран: Англии, Франции, СССР, Греции и Румынии. Иран, Болгария и Югославия посылают в Анкару свои военно-морские части. Большинство стран посылает на похороны специальные делегации. Советская делегация возглавляется заместителем народного комиссара иностранных дел тов. Потемкиным. Французская делегация возглавляется министром внутренних дел Альбером Сарро, афганская — дядей афганского короля Вали Ханом. Главой греческой делегации является премьер-министр Греции Метаксас, албанской — министр юстиции Шатку, югославской — военный министр Недич, болгарской — военный министр Даскалов и румынской — министр авиации Теодореску. В английскую делегацию входят маршал Бердвуд и командующий средиземноморским флотом адмирал Паунд. Германскую делегацию возглавляет бывший министр иностранных дел Германии Нейрат, итальянскую — бывший итальянский посол в Анкаре Алоизи.

В связи с траурными днями опубликован декрет, согласно которому в день погребения Кемаля Ататюрка, 21 ноября, все общественные и частные учреждения в Турции будут закрыты. Траурные флаги будут вывешены до 22 ноября. Во всех провинциальных городах и местечках в день похорон Кемаля Ататюрка состоятся траурные процессии. Гроб с телом Кемаля Ататюрка будет находиться в Стамбуле до 19 ноября, после чего он будет перевезен в Анкару.

YABANCI HEYETLER KEMAL ATATÜRK'ÜN CENAZESİNDE

ANKARA, 17 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı'nın bildirdiğine göre Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün cenazesinde beş ülkeyi askeri deniz filoları temsil edilecek: İngiltere, Fransa, SSCB, Yunanistan ve Romanya. İran, Bulgaristan ve Yugoslavya, askeri deniz birliklerini Ankara'ya gönderiyor. Ülkelerin çoğunluğu, cenazeye özel heyetler gönderiyor. Sovyet heyetine Dışişleri Halk Komiser Yardımcısı Potemkin Yoldaş başkanlık ediyor. Fransız heyetine İçişleri Bakanı Albert Sarraut, Afgan heyetine Afgan Kralı'nın dayısı Vali Han başkanlık ediyor. Yunan heyetinin başı Yunanistan Başbakanı Metaksas, Arnavut heyetinin Adalet Bakanı Shatku, Yugoslav heyetinin Savunma Bakanı Nediç, Bulgar heyetinin Savunma Bakanı Daskalov ve Romen heyetinin Havacılık Bakanı Teodorescu. İngiliz heyetinde ise Mareşal Birdwood ve Akdeniz Filosu Komutanı Amiral Pound yer alıyor. Alman heyetine Almanya'nın eski Dışişleri Bakanı Neurath, İtalyan heyetine Ankara'daki eski İtalyan Büyükelçisi Aloisi başkanlık ediyor.

Yas sebebiyle yayınlanan genelgeye göre Kemal Atatürk'ün cenaze töreninin yapılacağı 21 Kasım'da Türkiye'de bütün kamu kurumları ve özel kuruluşlar kapalı olacak. Yas bayrakları, 22 Kasım'a kadar asılı duracak. Bütün çevre şehirlerde ve kasabalarda Kemal Atatürk'ün cenaze gününde matem kortejleri oluşturulacak. Kemal Atatürk'ün naaşıyla tabutu 19 Kasım'a kadar İstanbul'da bulunacak, sonrasında Ankara'ya götürülecek.

ПРИБЫТИЕ СОВЕТСКОЙ ДЕЛЕГАЦИИ НА ПОХОРОНЫ КЕМАЛЯ АТАТЮРКА

АНКАРА, 18 ноября. (ТАСС). Сегодня на эскадренном миноносце в Турцию прибыли делегаты советского правительства на похороны первого президента Турецкой республики Кемаля Ататюрка.

У Босфорского пролива делегаты были встречены полпредом СССР в Турции т. Терентьевым и представителями министерства иностранных дел Турции, военно-морских властей и местного гарнизона. При проходе через Босфор эскадренный миноносец произвел 21 выстрел «салюта наций». Турецкая артиллерия с берега приветствовала советский эсминец также 21 выстрелом.

SOVYET HEYETİ ATATÜRK'ÜN CENAZESİNE VARDI

ANKARA, 18 Kasım. (TASS). Bugün Sovyet hükümeti delegeleri, muhriple Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün cenazesi için Türkiye'ye vardı.

Boğaziçi önlerinde delegeleri, Türkiye'deki SSCB Büyükelçisi Terentyev Yoldaş ve Türkiye'nin Dışişleri Bakanlığı'nın, deniz kuvvetlerinin ve yerel garnizonun temsilcileri karşıladı. Boğaziçi'nden geçiş esnasında muhrip 21 pare top atışıyla milleti selamladı. Türk topçuları da kıyıdan 21 pare top atışıyla Sovyet muhribini selamladı.

ЗАСЕДАНИЕ ИСПАНСКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА

ПАРИЖ, 18 ноября. (ТАСС). Агентство Эспанья сообщает, что вчера в Барселоне состоялось заседание испанского правительства под председательством Негрина. На заседании было решено отправить в Анкару специальную делегацию для присутствия на похоронах Кемаля Ататюрка. Правительство перешло затем к рассмотрению международного положения.

В 17 часов состоялось второе заседание правительства под председательством президента республики Асанья. Глава правительства Негрин доложил президенту республики о внутреннем и международном положении Испании.

İSPANYOL HÜKÜMETİNİN TOPLANTISI

PARİS, 18 Kasım. (TASS). España Ajansı, dün Barselona'daki İspanya hükümetinin Negrín'in başkanlığında toplandığını bildiriyor. Toplantıda Ankara'ya Kemal Atatürk'ün cenazesine katılmak için özel bir heyet gönderilmesi kararı alındı. Hükümet, daha sonra uluslararası durumu değerlendirmeye geçti. (...)

IZVESTIA

RUSYA, 21 KASIM 1938

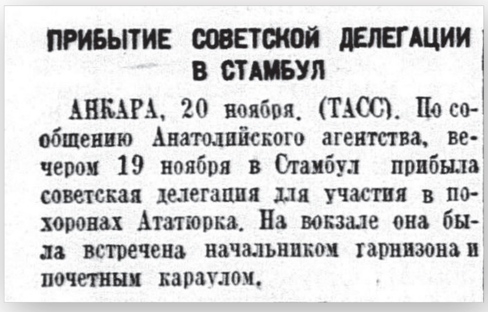

ПРИБЫТИЕ СОВЕТСКОЙ ДЕЛЕГАЦИИ В СТАМБУЛ

АНКАРА, 20 ноября. (ТАСС). По сообщению Анатолийского агентства, вечером 19 ноября в Стамбул прибыла советская делегация для участия в похоронах Ататюрка. На вокзале она была встречена начальником гарнизона и почетным караулом.

SOVYET HEYETİNİN İSTANBUL'A VARIŞI

ANKARA, 20 Kasım. (TASS). Anadolu Ajansı'nın bildirdiğine göre 19 Kasım akşamı Sovyet heyeti, Atatürk'ün cenazesine katılmak üzere İstanbul'a vardı. [Heyet], tren garında garnizon komutanı ve tören kıtası tarafından karşılandı.

IZVESTIA

RUSYA, 22 KASIM 1938

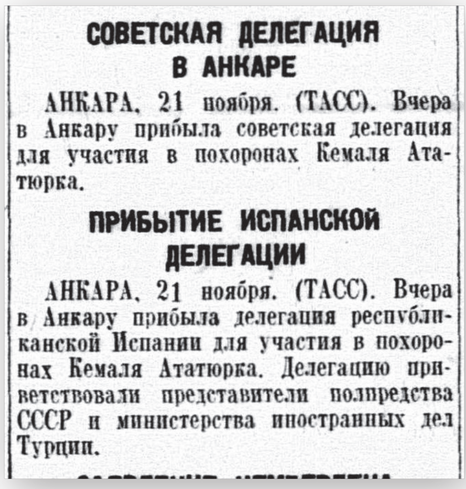

СОВЕТСКАЯ ДЕЛЕГАЦИЯ В АНКАРЕ

АНКАРА, 21 ноября. (ТАСС). Вчера в Анкару прибыла советская делегация для участия в похоронах Кемаля Ататюрка.

ПРИБЫТИЕ ИСПАНСКОЙ ДЕЛЕГАЦИИ

АНКАРА, 21 ноября. (ТАСС). Вчера в Анкару прибыла делегация республиканской Испании для участия в похоронах Кемаля Ататюрка. Делегацию приветствовали представители полпредства СССР и министерства иностранных дел Турции.

SOVYET HEYETİ ANKARA'DA

ANKARA, 21 Kasım. (TASS). Dün Sovyet heyeti Kemal Atatürk'ün cenazesine katılmak üzere Ankara'ya vardı.

İSPANYOL HEYETİNİN GELİŞİ

ANKARA, 21 Kasım. (TASS). Dün Cumhuriyetçi İspanya heyeti, Kemal Atatürk'ün cenazesine katılmak üzere Ankara'ya vardı. Heyeti, SSCB Büyükelçiliği ve Türkiye'nin Dışişleri Bakanlığı temsilcileri karşıladı.

IZVESTIA

RUSYA, 23 KASIM 1938

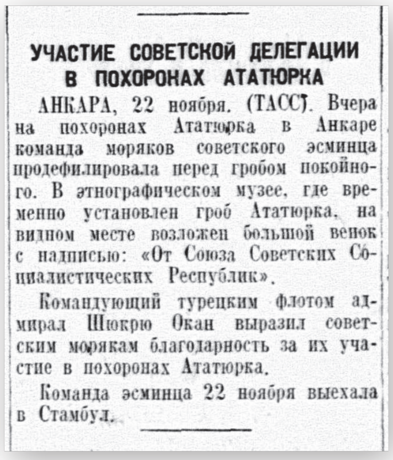

УЧАСТИЕ СОВЕТСКОЙ ДЕЛЕГАЦИИ В ПОХОРОНАХ АТАТЮРКА

АНКАРА, 22 ноября. (ТАСС). Вчера на похоронах Ататюрка в Анкаре команда моряков советского эсминца продефилировала перед гробом покойного. В этнографическом музее, где временно установлен гроб Ататюрка, на видном месте возложен большой венок с надписью: «От Союза Советских Социалистических Республик».

Командующий турецким флотом адмирал Шюкрю Окан выразил советским морякам благодарность за их участие в похоронах Ататюрка.

Команда эсминца 22 ноября выехала в Стамбул.

SOVYET HEYETİNİN ATATÜRK'ÜN CENAZESİNE KATILIMI

ANKARA, 22 Kasım. (TASS). Dün Ankara'daki Atatürk'ün cenazesinde Sovyet muhribinin mürettebatı, merhumun tabutu önünden resmigeçitte bulundu. Atatürk'ün tabutunun geçici olarak konduğu Etnografya Müzesi'nde belirgin bir yere "Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nden" yazılı bir çelenk bırakıldı.

Türk Filosu Komutanı Amiral Şükrü Okan, Sovyet denizcilerine Atatürk'ün cenazesine katıldıkları için şükranlarını ifade etti.

Muhrip mürettebatı, 22 Kasım'da İstanbul'a gitti.

ПОСЛАНИЕ ИСМЕТА ИНЕНЮ К ТУРЕЦКОМУ НАРОДУ

АНКАРА, 23 ноября. (ТАСС). Президент Турецкой республики Исмет Иненю обратился с посланием к турецкому народу, посвященным памяти Ататюрка. В послании говорится:

«Ататюрк поднялся в тот день, когда мы являлись об'ектом наиболее жестоких и несправедливых нападок. Он провозгласил справедливость дела турецкого народа. После того как Ататюрк осуществил величайшие победы, он посвятил свою жизнь исключительно тому, чтобы обосновать права турецкого народа и увековечить его заслуги перед человечеством.

Ататюрк обладал непоколебимой верой в величие нашей нации, в ее мощь, в ее доблесть, в ее способность быть цивилизованной и осуществить задачи гуманизма, которые выпали на ее долю. Основной заботой Ататюрка была задача сделать Турцию, отсталую вследствие плохого руководства, вполне современным государством. Наиболее ценным наследством, которое нам оставил Ататюрк, являются принципы: светской республики, национализма, народности, революционности и этатизма (регулирование экономики государством). Жизнь человечества в братстве между народами — вот наиболее ценный идеал Ататюрка».

В заключение в послании от имени турецкого народа выражается признательность всем нациям, которые разделили траур турецкого народа.

ПРЕБЫВАНИЕ КОМАНДЫ СОВЕТСКОГО КОРАБЛЯ В ТУРЦИИ

АНКАРА, 23 ноября. (ТАСС). Вчера команда советского эсминца, принимавшая участие в похоронах Кемаля Ататюрка, выехала в Стамбул в специально предоставленном ей вагоне. На вокзале советских моряков тепло провожали представители турецкого военного ведомства и советская колония. За время пребывания в Анкаре команда чувствовала себя окруженной гостеприимством и предупредительностью со стороны местных властей и населения. Советская колония Анкары устроила в честь команды торжественный вечер. В день своего от'езда команда знакомилась с достопримечательностями Анкары и ее окрестностями на автобусах, специально предоставленных ей для этой цели городскими властями.

İSMET İNÖNÜ'NÜN TÜRK HALKINA MESAJI

ANKARA, 23 Kasım. (TASS). Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Atatürk'ün hatırası üzerine bir mesajla Türk halkına seslendi. Mesajda şunlar ifade edildi:

"Atatürk, tarihte uğradığımız en zalim ve haksız saldırı gününde meydana atılmış, Türk milletinin masum ve haklı olduğunu iddia ve ilan etmiştir. En büyük zaferleri kazandıktan sonra da Atatürk, ömrünü yalnız Türk milletinin haklarını, insaniyete ezeli hizmetlerini ve tarihe hak ettiği meziyetlerini ispat etmekle geçirmiştir.

Milletimizin büyüklüğüne, kudretine, faziletine, medeniyet istidadına ve mükellef olduğu insaniyet vazifelerine sarsılmaz itikadı vardır. Fena zihniyet ve idare ile geri bırakılmış Türk cemiyetini, en kısa yoldan insanlığın en mütekâmil ve en temiz zihniyetleriyle mücehhez modern bir devlet haline getirmek, onun başlıca kaygısı olmuştur. Teşkilat-ı Esasiye'mizde ve bugün hizmet başında, irfan muhitinde ve geniş halk içinde bulunan bütün vatandaşların vicdanlarında yerleşmiş olan laik, milliyetçi, halkçı, inkılapçı, devletçi (ekonominin devlet eliyle yönetilmesi), cumhuriyet, bize bütün evsafıyla Atatürk'ün en kıymetli emanetidir. Milletlerarasında kardeşçe insanlık hayatı Atatürk'ün en kıymetli ideali idi."

Mesajın sonunda Türk milleti adına Türk milletinin yasına iştirak eden bütün milletlere şükran duyguları ifade edildi.

SOVYET GEMİSİ MÜRETTEBATI TÜRKİYE'DE

ANKARA, 23 Kasım. (TASS). Kemal Atatürk'ün cenazesine katılan Sovyet muhribinin mürettebatı, dün kendisine tahsis edilen özel vagonla İstanbul'a gitti. Tren garında Sovyet denizcilerini Türk askeri yetkilileri ve Sovyet kolonisi sıcak bir şekilde uğurladı. Ankara'da bulunduğu süre boyunca mürettebat, kendisine yönelik misafirperverliği ve yerel yönetim ve halk tarafından gösterilen özeni hep hissetti. Ankara'daki Sovyet kolonisi, mürettebatın şerefine bir gece düzenledi. Mürettebat, dönüş gününde belediyenin bu amaçla kendisine özel olarak tahsis ettiği otobüsle Ankara turu yaptı ve çevre bölgeleri gezdi.

IZVESTIA

RUSYA, 26 KASIM 1938

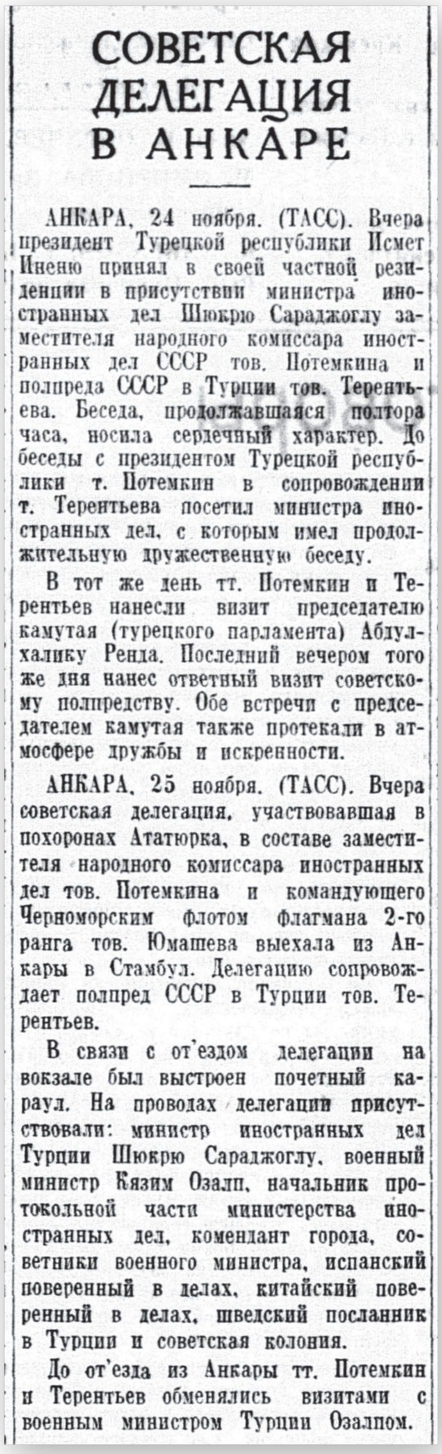

СОВЕТСКАЯ ДЕЛЕГАЦИЯ В АНКАРЕ

АНКАРА, 24 ноября. (ТАСС). Вчера президент Турецкой республики Исмет Иненю принял в своей частной резиденции в присутствии министра иностранных дел Шюкрю Сараджоглу заместителя народного комиссара иностранных дел СССР тов. Потемкина и полпреда СССР в Турции тов. Терентьева. Беседа, продолжавшаяся полтора часа, носила сердечный характер. До беседы с президентом Турецкой республики т. Потемкин в сопровождении т. Терентьева посетил министра иностранных дел, с которым имел продолжительную дружественную беседу.

В тот же день тт. Потемкин и Терентьев нанесли визит председателю камутая (турецкого парламента) Абдулхалику Ренда. Последний вечером того же дня нанес ответный визит советскому полпредству. Обе встречи с председателем камутая также протекали в атмосфере дружбы и искренности.

АНКАРА, 25 ноября. (ТАСС). Вчера советская делегация, участвовавшая в похоронах Ататюрка, в составе заместителя народного комиссара иностранных дел тов. Потемкина и командующего Черноморским флотом флагмана 2-го ранга тов. Юмашева выехала из Анкары в Стамбул. Делегацию сопровождает полпред СССР в Турции тов. Терентьев.

В связи с от'ездом делегации на вокзале был выстроен почетный караул. На проводах делегации присутствовали: министр иностранных дел Турции Шюкрю Сараджоглу, военный министр Кязим Озалп, начальник протокольной части министерства иностранных дел, комендант города, советники военного министра, испанский поверенный в делах, китайский поверенный в делах, шведский посланник в Турции и советская колония.

До от'езда из Анкары тт. Потемкин и Терентьев обменялись визитами с военным министром Турции Озалпом.

SOVYET HEYETİ ANKARA'DA

ANKARA, 24 Kasım. (TASS). Dün Türkiye Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, özel konutunda Dışişleri Bakanı Şükrü Saracoğlu'nu, Dışişleri Halk Komiser Yardımcısı Potemkin Yoldaş'ı ve SSCB'nin Türkiye'deki Büyükelçisi Terentyev Yoldaş'ı kabul etti. Bir buçuk saat süren görüşme, samimi bir havada geçti. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'yla görüşmeden önce Potemkin Yoldaş, Terentyev'in refakatinde dostane, uzun bir görüşme yaptığı Dışişleri Bakanı'nı ziyaret etti.

Aynı gün Potemkin ve Terentyev Yoldaşlar, Kamutay (Türk parlamentosu) Başkanı Abdülhalik Renda'ya ziyarette bulundu. Renda, aynı günün akşamında Sovyet Büyükelçiliği'ne iade-i ziyarette bulundu. Kamutay başkanıyla iki görüşme de samimi bir dostluk havasında geçti.

ANKARA, 25 Kasım. (TASS). Atatürk'ün cenazesine katılan, Dışişleri Halk Komiser Yardımcısı Potemkin Yoldaş ve Karadeniz Filosu Komutanı Tuğamiral Yumaşev Yoldaştan oluşan Sovyet heyeti, dün Ankara'dan İstanbul'a gitti. Heyete SSCB'nin Türkiye'deki Büyükelçisi Terentyev Yoldaş eşlik ediyor.

Heyetin ayrılışı dolayısıyla tren garında tören kıtası hazır bulundu. Heyetin uğurlamasında Dışişleri Bakanı Şükrü Saracoğlu, Milli Savunma Bakanı Kâzım Özalp, Dışişleri Bakanlığı Protokol Müdürü, şehrin komutanı, Savunma Bakanlığı'nın danışmanları, İspanyol maslahatgüzarı, Çin maslahatgüzarı, İsveç'in Türkiye'deki elçisi ve Sovyet kolonisi hazır bulundu.

Ankara'dan ayrılmadan önce Potemkin ve Terentyev Yoldaşlar, Türkiye'nin Savunma Bakanı Özalp ile kartvizitlerini değiş tokuş ettiler.

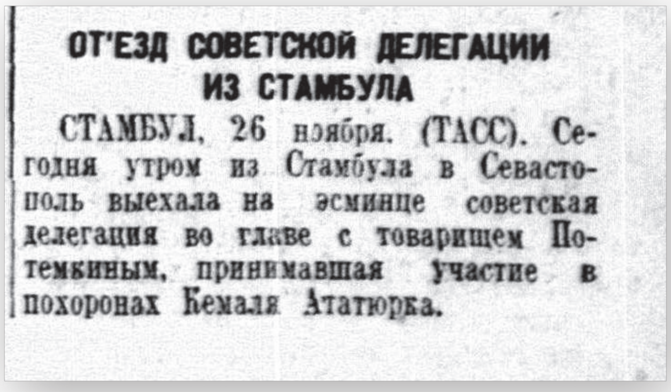

ОТ'ЕЗД СОВЕТСКОЙ ДЕЛЕГАЦИИ ИЗ СТАМБУЛА

СТАМБУЛ, 26 ноября. (ТАСС). Сегодня утром из Стамбула в Севастополь выехала на эсминце советская делегация во главе с товарищем Потемкиным, принимавшая участие в похоронах Кемаля Ататюрка.

SOVYET HEYETİNİN İSTANBUL'DAN AYRILIŞI

İSTANBUL, 26 Kasım. (TASS). Kemal Atatürk'ün cenazesine katılan Potemkin Yoldaş başkanlığındaki Sovyet heyeti, muhrip ile bugün sabah İstanbul'dan Sivastopol'e hareket etti.

İÇİNDEKİLER

Atatürk'ün İzinde Nuri M. Çolakoğlu

1938 Yılında Dünya Prof. Dr. Haluk Ülman
Türk Modernleşmesi ve Mustafa Kemal Prof. Dr. Cezmi Erarslan
Cumhuriyet ve Kadın Hakları Doç. Dr. Aynur Soydan Erdemir
Cumhuriyet'in Ekonomik Serüveni Başlıyor: Atatürk Döneminde Ekonomik Gelişmeler Doç. Dr. Serkan Tuna

KUPÜRLER

İNGİLTERE

THE TIMES	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	1
	11 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Atatürk	2
	11 Kasım 1938	Foto albümü	3
	12 Kasım 1938	Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanı	4
	14 Kasım 1938	Atatürk'ün cenaze töreni gelecek hafta	5
	15 Kasım 1938	Urdu dilinde Atatürk şiirleri	5
THE SUNDAY TIMES	13 Kasım 1938	Erkekler, kadınlar ve anılar	6
	13 Kasım 1938	Türk politikası değişmiyor	6
	20 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün sırrı	7
	20 Kasım 1938	Atatürk'ün son yolculuğu	8
EVENING STANDARD	11 Kasım 1938	Türkler Yunanlıları bozguna uğratan I.İnönü'yü seçtiler	9
	11 Kasım 1938	İstanbul'un kızıl zindanından çıkıp gelen lider	10
	12 Kasım 1938	Atatürk Çanakkale'yi kurtarıyor	12
	14 Kasım 1938	Atatürk'ün lanetli Abdülhamid'den intikamı	14
	15 Kasım 1938	Atatürk İslam geleneğini reddetti	16
THE DAILY MAIL	11 Kasım 1938	Atatürk Türk kadınlarını özgür kıldı	18
DAILY EXPRESS	11 Kasım 1938	Atatürk'ün evlat edindiği kızı bayıldı	19
	11 Kasım 1938	Atatürk genç kızlara "makyaj" yapmalarını söyledi	20
DAILY HERALD	11 Kasım 1938	Türkler diktatör seçiyor	22
	11 Kasım 1938	Atatürk yeni bir ülke inşa etti	22
	12 Kasım 1938	Türkiye yüzünü Ingiltere'ye çevirdi	23
	14 Kasım 1938	Prensler Atatürk'e saygılarını sunmaya gidiyor	24
MANCHESTER GUARDIAN	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk bilincini kaybetti	25
	11 Kasım 1938	Atatürk öldü	26
	12 Kasım 1938	Yeni cumhurbaşkanı İsmet İnönü	27
	16 Kasım 1938	Türkiye'nin yas ayı	28
THE MIDLAND DAILY TELEGRAPH	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ölümü	29
THE STAR	11 Kasım 1938	Atatürk'ün sağ kolu onun yerine geçti	30
DAILY MIRROR	11 Kasım 1938	Çağdaş bir diktatör	31
	11 Kasım 1938	Atatürk'ün masal gibi maceraları	31
DAILY SKETCH	11 Kasım 1938	Türkiye'yi muhteşem bir ulus yapan adam	32
	11 Kasım 1938	Bir diktatör öldü	33

	11 Kasım 1938	Türkiye'nin diktatörü Atatürk, mutlu öldü	33
THE OBSERVER	13 Kasım 1938	Atatürk	34
	20 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı İnönü	35
NEWS OF THE WORLD	13 Kasım 1938	Atatürk'ün ölümünü değişiklikler izliyor	36
THE ECONOMIST	12 Kasım 1938	Atatürk	37
	19 Kasım 1938	Türkiye ve peşindekiler	38
LONDON ILLUSTRATED	19 Kasım 1938	Merhum Cumhurbaşkanı Atatürk'ün kariyerinden unutulmaz olaylar	40

ALMANYA

VOLKISCHER BEOBACHTER	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk	42
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	43
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	45
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	47
	12 Kasım 1938	Atatürk'ün halefi İsmet İnönü	48
	12 Kasım 1938	Atatürk'ün mirası	49
	12 Kasım 1938	Atatürk öldü	51
NATIONAL ZEITUNG	11 Kasım 1938	Mustafa Kemal Atatürk öldü	52
	11 Kasım 1938	Türklerin babası	53
	12 Kasım 1938	İsmet Inönü Türkiye Cumhurbaşkanı	54
DER ANGRIFF	10 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk öldü	55
	11 Kasım 1938	Atatürk için derin matem	56
BERLINER TAGEBLATT	10 Kasım 1938	Führer'in Atatürk'ün ölümü üzerine mesajı	57
	11 Kasım 1938	Türkiye, Atatürk için yas tutuyor	58
	12 Kasım 1938	Atatürk'ün halefi İnönü	59
	13 Kasım 1938	Önderimiz Hitler'den Atatürk'ün vefatı üzerine taziye mesajı	60
	15 Kasım 1938	Atatürk'ün yedi adı	61
FRANKFURTER ZEITUNG	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	62
	12 Kasım 1938	İsmet İnönü	64
BERLINER L. ANZEIGER	10 Kasım 1938	Führer'in Atatürk'ün ölümü üzerine mesajı	65
DEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün vefatı nedeniyle Almanya'nın taziyesi	66
GERMANIA	10 Kasım 1938	Türkiye'de derin matem	67
	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk	68
BERLINER VOLKZEITUNG	10 Kasım 1938	Türkiye kurtarıcısının yasını tutuyor	69
BERLINER MORGEN POST	10 Kasım 1938	Türkiye Kemal Atatürk'ün yasını tutuyor	70
MARKISCHE VOLKS ZEITUNG	10 Kasım1938	Türk halkı Kemal Atatürk'ün yasını tutuyor	71
DRESDNER NEUESTE N...	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	72
MÜNCHNER NEUESTE N...	10 Kasım 1938	Atatürk'ün halefi İnönü mü olacak?	74
	10 Kasım 1938	"Türklerin Babası" Yeni Türkiye'nin yaratıcısı	75
BERLINER ILLUSTRAITEWAC...	11 Kasım 1938	Atatürk'ün en yakın çalışma arkadaşı	77
HAMBURGER FREMDEN BLADT	11 Kasım 1938	Türkiye kurucusunun yasını tutuyor	78
WEST DEUTSCHER BEOBACHTER	11 Kasım 1938	Türk halkı kurtarıcısının yasını tutuyor	79
12 UHR BLATT	11 Kasım 1938	Türkiye Atatürk'ün yasını tutuyor	80

BELÇİKA

L'INDEPENCE BELGE	11 Kasım 1938	Mustafa Kemal: Türklerin babası	81
	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün halefi İsmet İnönü	84
	12 Kasım 1938	Atatürk'ün mirası General İsmet İnönü'nün	85

AVUSTURYA

NEUES WIENER JOURNAL	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün 59 yaşındaki ölümü	86
NEUE FREIE PRESSE	11 Kasım 1938	Türk cumhurbaşkanının ölümü	87
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	88
FREIE PRESSE	12 Kasım 1938	Türkiye'nin cumhurbaşkanı İsmet İnönü	89
	13 Kasım 1938	Orta Doğu'ya Bakış: Kemal Atatürk'ün anısının düşündürdükleri	90
WIENER ZEITUNG	11 Kasım 1938	Atatürk öldü	91
	12 Kasım 1938	İsmet Inönü - Atatürk'ün halefi	92
	13 Kasım 1938	Atatürk'ün eseri	94

FRANSA

LE FIGARO	11 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Atatürk'ün ölümü	95
	11 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Atatürk öldü	96
	12 Kasım 1938	General İsmet İnönü TC Cumhurbaşkanı seçildi	97
	13 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün cenaze töreni on gün sonra	98
LE MATIN	11 Kasım 1938	Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk öldü	99
	12 Kasım 1938	Atatürk'ün halefi Sovyet düşmanı	100
L' ACTION FRANCAISE	11 Kasım 1938	Türkiye'nin kurtarıcısı dün sabah hayata gözlerini yumdu	101
	11 Kasım 1938	Gazi'nin ölümü	102
	12 Kasım 1938	Bay İsmet İnönü Kemal Atatürk'ün halefi	103
L'HUMANITE	11 Kasım 1938	TC Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk dün vefat etti	104
LE MONDE ILLUSTREE	19 Kasım 1938	Kemal'den İsmet'e	105
L'HOMME LIBRE	10 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk komada	107
CE SOIR	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk Öldü - Yeni Türkiye'nin kurucusunun sıradışı hayatı	108
JOURNAL DES DEBATS	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk	110
LE JOURNAL	11 Kasım 1938	Parlamento bugün halefini seçecek, halef, eski Başbakan İsmet İnönü olacak	112
LE POPULAIRE	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ölümü	114
LE TEMPS	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ölümü	116
L'INTRANSIGEANT	11 Kasım 1938	"TÜRKLER'İN BABASI" Kemal Atatürk öldü	118
PARIS SOIR	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk bu sabah saat 9.05'te İstanbul'da sarayında öldü	121
EXCELSIOR	11 Kasım 1938	Dün sabah vefat eden, modern Türkiye'nin kurucusu Kemal Atatürk'ün yerine geçecek dört aday	124
	11 Kasım 1938	Fransa'nın iki Türkiye Büyükelçisinin gözünden Atatürk	126
LE PETIT PARISIENNE	11 Kasım 1938	Türkiye'nin Babası Kemal Atatürk öldü	127
LA CROIX	11 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk öldü	130
	12 Kasım 1938	Türk cumhuriyetine yeni bir cumhurbaşkanı	132
	20-21 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün cenazesi Ankara'ya taşındı	133
LE PETIT JOURNAL	22 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün cenazesi	134

İTALYA

GIORNALE D'ITALIA	12 Kasım 1938	Hükümetin Türk ulusuna bildirisi	135
CORRIERA DELLA SERA	11 Kasım 1938	Modern Türkiye'nin kurucusu Atatürk öldü	136
	12 Kasım 1938	Atatürk'ün halefi İsmet İnönü	139
L' AZIONE COLONIALE	17 Kasım 1938	Atatürk'ün hayatı ve eserleri	141

VATİKAN

L'OSSERVATORE ROMANO	11 Kasım 1938	Türkiye Cumhuriyeti cumhurbaşkanı öldü	143

İSVİÇRE

NEUE ZÜRCHER ZEITUNG	10 Kasım 1938	Atatürk öldü	144
JOURNAL DE GENEVE	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk	147
	12 Kasım 1938	Bay İsmet İnönü Atatürk'ün yerine geçiyor	148
	13 Kasım 1938	Cumhurbaşkanlığı ve Türkiye'nin politikası	149
GAZETTE DE LAUSANNE	19 Ekim1938	Cumhurbaşkanı Kemal'in hastalığı Türkiye'yi endişelendiriyor	150
	21 Ekim 1938	Cumhurbaşkanı Atatürk'ün sağlığı	150
	10 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Ataütürk'ün durumu	151
	11 Kasım 1938	Atatürk'ün ölümünü	152
	12 Kasım 1938	Atatürk'ün halefi belirlendi	154
	16 Kasım 1938	"Başarmak için tecrübe gerekir..."	155
	16 Kasım 1938	İsviçre Atatürk'ün cenazesinde	155
	22 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Atatürk'ün cenaze töreni pazartesi günü gerçekleştirildi	156
	23 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün anısına	157
LA TRIBUNE DES NATIONS	17 Kasım 1938	Türkiye matemde	158
	17 Kasım 1938	Mustafa Kemal ve yarının Türkiyesi	159
	17 Kasım 1938	Mustafa Kemal ve yarının Türkiyesi	160
	24 Kasım 1938	Kemal Atatürk üzerine birkaç söz daha	162
	24 Kasım 1938	Atatürk ile ilgili kişisel anılar	163

İSVEÇ

AFTONBLADET	10 Kasım 1938	Kemal öldü	164
	10 Kasım 1938	Kemal Gazi Atatürk Türkiye'nin büyük adamı	165
	11 Kasım 1938	Kemal'den sonra İsmet İnönü	167
	17 Kasım 1938	Ankara'nın adı Atatürk olarak değiştiriliyor	168
	19 Kasım 1938	Kemal'in naaşı önünde 11 (kişi) ezildi	168
	28 Kasım 1938	Kemal'in evlatlığı ölmek mi istedi....	169
DAGENS NYHETER	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün durumu kötüleşti	170
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	171
	12 Kasım 1938	Kemal'den sonra İsmet İnönü cumhurbaşkanı	172
	16 Kasım 1938	Potemkin Türkiye'ye Atatürk'ün cenazesine gidiyor	173
	19 Kasım 1938	11 kişi ezildi, halk yığınları paniğe kapıldı	173
	20 Kasım 1938	Atatürk'ün tabutu 12 general tarafından taşındı	174
	30 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün vasiyeti salı günü sulh mahkemesinde okundu	174
NORRSKENSFLAMMAN	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün durumu ümitsiz	175
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	175
	12 Kasım 1938	"Kral öldü-yaşasın kral!"	176
	15 Kasım 1938	Kemal Atatürk. Kemal Atatürk'ün ölümü üzerine Sovyet basını yazıyor:	176
	18 Kasım 1938	Ankara Atatürk olacak	177
	19 Kasım 1938	Kemal'in cenaze töreninde 11 kişi yığınların ayakları altında çiğnendi	177
SVENSKA DAGBLADET	10 Kasım 1938	Kemal bilinci kapalı yatıyor	178
	11 Kasım 1938	Türkiye'ye İsveç taziyeleri	178
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk vefat etti	179
	12 Kasım 1938	Atatürk'ün halefi atandı	180
	19 Kasım 1938	Atatürk'ün önünden yapılan geçit töreninde kargaşa	181
	20 Kasım 1938	Cumartesi günü Kemal Atatürk'ün naaşı şehirden geçirilirken	181
	21 Kasım 1938	Kemal Atatürk ile ilgili sır, Kont SFORZA	182
	21 Kasım 1938	Kemal Atatürk katafalkta	184

PROVINSTIDNINGEN DALSLAND	11 Kasım 1938	Türkiye'nin yaratıcısı ve hükümdarı öldü	185

NORVEÇ

1STE MAI	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	186
	12 Kasım 1938	Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanı	186
	19 Kasım 1938	Atatürk- Türklerin babası-öldü	187
AGDER	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk	188
	14 Kasım 1938	İsmet İnönü Türkiye'nin cumhurbaşkanı	188
ARBEIDERBLADET	12 Kasım 1938	İsmet İnönü Kemal Atatürk'ten sonra cumhurbaşkanı seçildi	189
GRIMSTAD ADRESSETIDENDE	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	190
SARPSBORG ARBEIDERBLAD	10 Kasım 1938	Türkiye'nin diktatörü ölüm döşeğinde	190
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün muhteşem kariyeri	191
	19 Kasım 1938	Karışıklıkta bir düzine insan öldü	192
TIDENS TEGN	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk dün öldü	193
	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün halefi	194

DANİMARKA

ARBEJDERBLADET	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	195
	12 Kasım 1938	Kalinin ve Litvinof Atatürk'ün ölümü hakkında	196
	12 Kasım 1938	Ankara'nın adı Atatürk olacak	197
	17 Kasım 1938	Atatürk için saygı geçişi	198
BERLINGSKE AFTENSAVIS	10 Kasım 1938	Kamal Atatürk öldü	199
NATIONALTIDENDE	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk dün öldü	202
	11 Kasım 1938	Kamal Atatürk - Modern Türkiye'nin kurucusu	203
BØRSEN	11 Kasım 1938	Türkiye'nin Diktatörü öldü	205
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	206
SOCIAL DEMOKRATEN	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün takipçisi İsmet Paşa oluyor	208
BERLINGSKE TIDENDE	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk ve eseri	209
	12 Kasım 1938	İsmet Inönü Türkiye'nin cumhurbaşkanı oldu	210

FİNLANDİYA

UUSI SUOMI	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	212
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	213
	12 Kasım 1938	İsmet Inönü Türkiye'nin cumhurbaşkanı seçildi	215

İSPANYA

ABC	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	216
IL DILUVIO	9 Kasım 1938	Atatürk, bir devrimci	217
	11 Kasım 1938	Türkiye Cumhuriyeti'nin Başkanı öldü	218
CTN (Barcelona)	10 Kasım 1938	Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı öldü	219
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ölümü Avrupa siyaseti için ciddi sonuçlar getirebilir	220
	22 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün cenaze töreni	221
	23 Kasım 1938	Atatürk'ün Cenazesinde İspanya'nın temsili	222
SOLIDERIDAD OBRERA	11 Kasım 1938	Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı dün sabah hayatını kaybetti	223
	13 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün cenaze töreninde bulunacak olan yurt dışı temsilciler	224
	16 Kasım 1938	Atatürk'ün cenaze töreni	224
	7 Aralık 1938	Türkiye'ye giden İspanyol heyeti devlet başkanına saygılarını ilettiler	225
EL LIBERAL	30 Kasım 1938	Mustafa Kemal'in vasiyeti	226

LA LIBERTAD	9 Aralık 1938	Türkiye'nin demokratik özgürlükleri garanti altında	227
UMBRAL	26 Kasım 1938	Külfetli cenaze töreni	228

CEBELİTARIK

GIBRALTAR CHRONICLE	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ölümü	229
	12 Kasım 1938	Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanı	230
	12 Kasım 1938	Türkiye'de kabine değişikliği	231

YUNANİSTAN

ELEFTERON VIMA	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk dün sabah öldü	232
	11 Kasım 1938	Modern Türkiye'nin kurucusunun hayatı ve eseri	234
	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ölümü için yas	235
KATHIMERINI	11 Kasım 1938	Kemal, Türkiye'nin babası	237
	11 Kasım 1938	Atatürk dün sabah mukadderata boyun eğdi	238
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk, yeni Türkiye'nin yaratıcısı	240
	12 Kasım 1938	Müttefik ülke büyük darbe yedi	243
VRADINI	10 Kasım 1938	Türkiye büyük liderinin ölümünden yasta	245
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk	247
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün egemenlik anlayışı	248
AKROPOLIS	11 Kasım 1938	Yeni Türkiye'nin Kurucusu Kemal Atatürk dün vefat etti	249
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk	251
ETNOS	21 Kasım 1938	Atatürk'ün eseri	252
	27 Kasım 1938	Yeni Türkiye'nin gençliği	254
ETHNIKI	16 Kasım 1938	Atatürk	255
	21 Kasım 1938	Yeni Türkiye, Kurucusunun cenazesini kaldırıyor	257
	21 Kasım 1938	Samimi tezahüratlar	257

BULGARİSTAN

MIR	11 Kasım 1938	Atatürk	258
	12 Kasım 1938	Dünden bugüne uluslararası olaylara bakış	260

ROMANYA

CAPITALA	11 Kasım 1938	Türkiye'nin tüm milletvekilleri Başkent'e çağrıldılar	261
	12 Kasım 1938	Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni başkanı bu sabah seçildi	262
	15 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Atatürk'ün cenazesi İçin son hazırlıklar	263
	22 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk	264
ARGUS	12 Kasım 1938	Doğu'daki dostlar	265
DREPTATEA	11 Kasım 1938	Cumhubaşkanı Atatürk'ün ölümü	266
	11 Kasım 1938	Türkiye'nin yeni Cumhubaşkanı Sayın İsmet İnönü	267
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk	268
	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk	269
	23 Kasım 1938	Atatürk sonrası Türkiye	270
CURRENTUL	13 Kasım 1938	Reformcu	271
	13 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün cenaze töreni	272
	13 Kasım 1938	Türkiye'nin büyük matemi	273
UNIVERSUL	11 Kasım 1938	Türkiye cumhurbaşkanının sağlık durumu ağırlaştı	276
	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	277
	13 Kasım 1938	Türkiye Cumhuriyetinin yeni cumhurbaşkanı	280

YUGOSLAVYA

POLITIKA	11 Kasım 1938	Türk milletinin büyük reformcusunun ölümü	282
	12 Kasım 1938	Türkiye'de büyük milli matem	285
	12 Kasım 1938	Gazi Mustafa Kemal Atatürk	288
	12 Kasım 1938	Kemal Paşa	289
	13 Kasım 1938	Türkiye kurucusu Kemal Atatürk'ün naaşının önünde ağlıyor	290
	13 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün tarihi kişiliği	292
	15 Kasım 1938	Yeni Türkiye'nin Ata'sının cenaze töreni öncesi	294
	16 Kasım 1938	Büyük şefin cenaze töreni öncesi	296
	17 Kasım 1938	Türkiye Büyük Millet Meclisi tek ses olup Celal Bayar hükümetine güven oyu verdi	298
	17 Kasım 1938	Kemal Atatürk ile ilk karşılaşmam	300
	18 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün cenaze töreni 21 Kasım pazar günü Ankara'da yapılacak	301
	18 Kasım 1938	İstanbul bugün yeni Türkiye'nin babası Kemal Atatürk'ü Ankara'ya uğurluyor	304
	21 Kasım 1938	Yeni Türkiye'nin babası Kemal Atatürk bugün Ankara'da toprağa veriliyor	306
	21 Kasım 1938	Angora-Ankara-Atatürk	308
	22 Kasım 1938	Kemal Atatürk Ankara'da muhteşem bir törenle uğurlandı	310
	25 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ardından Türkiye'de büyük hüzün var	312
PRAVDA	11 Kasım 1938	Türkiye Cumhuriyeti'nin büyük şefi K. Atatürk bu sabah vefat etti	313
	14 Kasım 1938	K.Atatürk'ün cenaze töreninde Avrupa'nın bütün devletlerinden	319
	14 Kasım 1938	Atatürk'ün naaşı Etnoğrafya Müzesinde muhafaza edilecek	321
	15 Kasım 1938	Türkiye'de Kemal Atatürk'e benzersiz bir cenaze merasimi	322
	17 Kasım 1938	Yeni Türkiye'nin kurucusu önünde son kez	323
	19 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün naaşı cumartesi gecesi Ankara'da	324
	22 Kasım 1938	Türk gençliği Kemal Atatürk'ün ulusal ülkülerine sahip çıkacak	326

MACARİSTAN

PESTER LLOYD	11 Kasım 1938	Türk halkı matemde	327
PESTI HIRLAP	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	328
	12 Kasım 1938	Türkiye Millet Meclisi İsmet İnönü'yü cumhurbaşkanı seçti	329
BUDAPESTI HIRLAP	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	330
	12 Kasım 1938	Türkiye Cumhuriyetinin yeni cumhurbaşkani İsmet Inönü	331

POLONYA

GAZETA POLSKA	11 Kasım 1938	Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün ölümü	332
	12 Kasım 1938	İsmet İnönü - Türkiye Cumhurbaşkanı	334
	13 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün eseri	336
	15 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün naaşı Ankara'daki Etnoğrafya Müzesine konacak	338

ÇEKOSLOVAKYA

PRAGER UBENZEITUNG	10 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk	339
PRAGER TAGBLATT	11 Kasım 1938	Yeni Türkiye'nin yaratıcısı Atatürk vefat etti	340
	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk	341
	12 Kasım 1938	İsmet İnönü cumhurbaşkanı	342
VECERNIK	11 Kasım 1938	İki gün içinde yeni cumhurbaşkanı ve yeni hükümet	343

LİTVANYA

LIETUVOS AIDAS	11 Kasım 1938	Modern Türkiye'nin kurucusu dün vefat etti	344

	12 Kasım 1938	Atatürk'ün cenaze töreni 10 gün sonra yapılacak	345
	13 Kasım 1938	İsmet İnönü Türkiye Cumhurbaşkanı	346
	13 Kasım 1938	Kemal rahat uyuyabilir	347

UKRAYNA

AMERIKA	11 Kasım 1938	Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Atatürk vefat etti	349

SSCB

PRAVDA	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün hastalığı	350
	11 Kasım 1938	Atatürk'ün vefatı	351
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk	351
	12 Kasım 1938	İsmet İnönü Türkiye Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı oldu	352
	12 Kasım 1938	Türkiye'de yas günleri	353
	13 Kasım 1938	Türk Hükümetinde değişiklik	354
	14 Kasım 1938	Atatürk'ün cenazesi	355
	15 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün cenazesine dair	356
	18 Kasım 1938	Türk Parlamentosu yeni hükümete güvenoyunu açıkladı	356
	21 Kasım 1938	Sovyet heyeti Atatürk'ün cenazesine katılmak üzere İstanbul'a vardı	357
	22 Kasım 1938	Sovyet ve İspanyol heyetleri Ankara'ya vardı	357
	23 Kasım 1938	Sovyet heyeti Atatürk'ün cenazesinde	358
	24 Kasım 1938	Sovyet gemisi mürettebatı Türkiye'de	358
	24 Kasım 1938	İsmet İnönü'nün Türk Halkına mesajı	359
	25 Kasım 1938	Fotoğraf	359
	26 Kasım 1938	Sovyet heyetinin Ankara'dan İstanbul'a ayrılışı	360
	27 Kasım 1938	Sovyet heyetinin İstanbul'dan ayrılışı	360
IZVESTIA	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün hstalığı	361
	11 Kasım 1938	Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının vefatı	361
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk	362
	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün vefatının ardından İsmet İnönü Türkiye Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı oldu	363
	12 Kasım 1938	Yeni Türkiye'nin kurucusu	364
	14 Kasım 1938	Atatürk'ün ölümünün ardından Ankara'da matem	366
	15 Kasım 1938	Anadolu Ajansı'nın haberi	366
	16 Kasım 1938	Sovyet Kolonisinin Kemal Atatürk'ün Anıtına çelengi	367
	17 Kasım 1938	Atatürk'ün naaşı Ankara'ya götürülüyor	367
	18 Kasım 1938	Kamutay Hükümete güvenini açıkladı	368
	18 Kasım 1938	Yabancı heyetler Kemal Atatürk'ün cenazesinde	368
	20 Kasım 1938	Sovyet heyeti Atatürk'ün cenazesine vardı	369
	20 Kasım 1938	İspanyol hükümetinin toplantısı	369
	21 Kasım 1938	Sovyet heyetinin İstanbul'a varışı	370
	22 Kasım 1938	Sovyet heyeti Ankara'da	370
	23 Kasım 1938	Sovyet heyetinin Atatürk'ün cenazesine katılımı	371
	24 Kasım 1938	İsmet İnönü'nün Türk halkına mesajı	371
	26 Kasım 1938	Sovyet heyeti Ankara'da	372
	27 Kasım 1938	Sovyet heyetinin İstanbul'dan ayrılışı	373
KOMSOMOLSKAIA PRAVDA	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün vefatı	374
	12 Kasım 1938	İsmet İnönü Türkiye Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı oldu	375

İRLANDA

THE IRISH TIMES	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün vefatı	376
	11 Kasım 1938	Atatürk	377
	11 Kasım 1938	Mustafa Kemal	378

ABD

THE NEW YORK TIMES	11 Kasım 1938	Atatürk 58 yaşında öldü, Türkler bugün halefini seçecek	380
	11 Kasım 1938	Askeri kahraman Atatürk devleşen bir devlet yarattı	381
	11 Kasım 1938	Atatürk	385
	12 Kasım 1938	İnönü Türkiye Cumhuriyeti cumhurbaşkanlığına seçildi	386
	13 Kasım 1938	Kemal Atatürk	388
NY HERALD TRIBUNE	11 Kasım 1938	Türkiye'yi bağımsızlaştıran ve çağdaşlaştıran Kemal Atatürk öldü	389
	11 Kasım 1938	Bir diktatörün ölümü	392
	12 Kasım 1938	Türkiye'de General İnönü Atatürk'ün görevini devraldı	393
THE WASHINGTON POST	10 Kasım 1938	Durumu ağırlaşan Türk diktatörü komada	394
	11 Kasım 1938	Modern Türkiye'nin kurucusu Atatürk öldü	395
	11 Kasım 1938	Atatürk'ün vefatı	396
	12 Kasım 1938	Yeni Cumhurbaşkanı Türk kabinesinde değişiklik yaptı	397
	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk	398
	13 Kasım 1938	Korkusuz Türk lider ülkesine kendi başının çaresine bakmayı öğretti	399
CHICAGO DAILY TRIBUNE	10 Kasım 1938	Yeni Türkiye'yi kuran Kemal 58 yaşında öldü	402
	11 Kasım 1938	Mustafa Kemal	403
	11 Kasım 1938	Türkiye'nin Kemal'in yardımcısını cumhurbaşkanı seçmesi bekleniyor	404
	12 Kasım 1938	Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanı barış için söz verdi	405
LOS ANGELES TIMES	11 Kasım 1938	Hasta Türk lider öldü	406
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk	407
	12 Kasım 1938	İnönü Türkiye'nin devlet başkanlığına seçildi	407
PHILADELPHIA INQUIRER	11 Kasım 1938	Türkiye'nin kurtarıcısı Atatürk	408
BOSTON POST	11 Kasım 1938	Tüm Türkiye derin yasta	409
TIME	21 Kasım 1938	Çelik disiplinli adam	410
NEWSWEEK	21 Kasım 1938	Bir diktatörün ölümü	411
ARIZONA REPUBLIC	11 Kasım 1938	Ölüm Kemal Atatürk'ü aldı	412
EVENING STAR	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk Türk diktatör İstanbul'da öldü	413
MIAMI DAILY NEWS	10 Kasım 1938	Ölüm Osmanlı diktatörü Kamal Atatürk'ü aldı	415
ROCHESTER DEMOCRAT&CHRONICLE	11 Kasım 1938	Yeni Türkiye'nin Kurucusu, diktatörlerin ilki Atatürk'ün ölümü üzerine Ulus yasta	416
WISCONSIN RAPDS THE DAILY TRIBUNE	10 Kasım 1938	Türkiye'nin Cumhurbaşkanı öldü	418
	11 Kasım 1938	Türkiye General İsmet İnönü'yü yeni başkan olarak açıkladı	419

KANADA

GLOBE AND MAIL	11 Kasım 1938	Kemal'in vasiyeti Türkiye'ye yol gösterecek	420
	12 Kasım 1938	Türkiye ne durumda?	421
TORONTO DAILY STAR	11 Kasım 1938	Türkiye'nin güçlü adamı öldü	422
MONTREAL DAILY STAR	10 Kasım 1938	Kemal Atatürk 58 yaşında öldü	423
	11 Kasım 1938	General İnönü Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanı	425
	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk	426
THE EVENING TELEGRAM	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün yerini General İnönü aldı	427

MEKSİKA

EXCELSIOR	11 Kasım 1938	Türk'lerin babası Kemal Atatürk öldü	428

EL INFORMADOR | 11 Kasım 1938 | Kemal Ataturk vefat etti | 429

KOLOMBİYA

EL TIEMPO | 11 Kasım 1938 | Atatürk'ün naaşı Ankara sarayında cenaze odasında | 430
12 Kasım 1938 | İsmet İnönü oybirliğiyle Kemal Atatürk'ün halefi seçildi | 432

KÜBA

THE HAVANA POST | 11 Kasım 1938 | Diktatör öldü | 433
11 Kasım 1938 | Türkiye'nin yeni Cumhurbaşkanı Dışişleri Bakanını görevden aldı | 433
DIARIO DE LA MARINA | 10 Kasım 1938 | Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal bilincini kaybetti | 434
11 Kasım 1938 | Halik Renda Türkiye Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanlığını üstlendi | 435
11 Kasım 1938 | Kemal Atatürk'ün cenaze töreni İçin hazırlık yapıyorlar. | 436
12 Kasım 1938 | Meclistarafından seçilen General İsmet İnönü dün Cumhurbaşkanlığı görevini devraldı | 437
13 Kasım 1938 | Atatürk'ün cenazesinde 30 ülke | 438
16 Kasım 1938 | Cumhurbaşkanı K. Atatürk'üncenazesi için yarım milyon Peso | 439
19 Kasım 1938 | Atatürk'ün cenazesinin saygı geçidinde 11 ölü | 439

JAMAIKA

DAILY GLEANER | 11 Kasım 1938 | Modern Türkiye'nin kurucusu ve yöneticisi öldü | 440
12 Kasım 1938 | Büyük bir adam | 441

TRINIDAD

PORT OF SPAIN GAZETTE | 11 Kasım 1938 | Mustafa Kemal paşanın ölümü | 442
13 Kasım 1938 | Atatürk için cenaze hazırlıkları | 443
13 Kasım 1938 | Geçmişi ve geleceğiyle Türkiye | 444
TRINIDAD GUARDIAN | 11 Kasım 1938 | Atatürk karaciğer rahatsızlığından öldü | 445
11 Kasım 1938 | Yeni lider Atatürk'ün arkadaşı | 446

BREZİLYA

JORNAL DO BRASIL | 11 Kasım 1938 | Kemal Atatürk öldü | 447
12 Kasım 1938 | Yeni Türk hükümeti | 450
O ESTADO NE SAN PAULO | 11 Kasım 1938 | Kemal Atatürk vefat etti | 451
12 Kasım 1938 | Türkiye'nin dönüşümü | 454
EL MERCURIO | 11 Kasım 1938 | Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Kemal Atatürk öldü | 455
11 Kasım 1938 | Kemal Atatürk | 456
12 Kasım 1938 | Türkiye Millet Meclisi Inönü'yü oybirliğiyle cumhurbaşkanı seçti | 457

ARJANTİN

BUENOS AIRES HERALD | 11 Kasım 1938 | Bozkurt Ankara'da öldü | 458
CARAS Y CARETAS | 19 Kasım 1938 | Türkiye'yi Avrupalılaştıran adam vefat etti | 459
LA NACION | 11 Kasım 1938 | Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk dün İstanbul'da vefat etti | 460
12 Kasım 1938 | İsmet İnönü K. Atatürk'ün halefi olarak Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanı | 462
UKRANIESKI SEOVO | 11 Kasım 1938 | Kemal Atatürk ölüm döşeğinde | 463

FİLİSTİN

PALESINE POST | 11 Kasım 1938 | Atatürk'ün ölümü | 464
11 Kasım 1938 | Kemal Atatürk | 465

	13 Kasım 1938	General Inonü Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanı	466
	13 Kasım 1938	Türkiye: Bugün ve yarın	467

ERMENİSTAN-ERMENİCE GAZETELER

ALİK [Dalga], Tahran	13 Kasım 1938	Uluslararası hayat	468
AREV [Güneş] gazetesi, Kahire	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ölümü	469
ASBAREZ [Meydan] haftalık gazete, ABD, Fresno	18 Kasım 1938	Mustafa Kemal	470
HAY SİRD [Ermeni Yürek], Fransa-Marsilya	13 Kasım 1938	Kemal Atatürk	471
JOĞOVURTİ TSAYNI [Halkın Sesi] Beyrut	13 Kasım 1938	Atatürk öldü	472
LIRAPER [Haberci] günlük gazete, New York	11 Kasım 1938	Atatürk öldü	473
HAYASTANİ GOÇNAK dergisi [Ermenistan Çanı] New York	19 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ölümü	474
HAY KHOSNAK [Ermeni Sözcü] dergisi, İstanbul	10 Kasım 1938	Büyük matem	475
JAMANAK	10 Kasım 1938	Atatürk artık hayatta değil	476
	11 Kasım 1938	Atatürk'ü neden seviyoruz ve seveceğiz	477
	17 Kasım 1938	150.000 kişi dün büyük önder Atatürk'ün tabutu önünde saygı duruşunda bulundu	478
	17 Kasım 1938	Ankara'da Ermeniler bugün Atatürk Anıtı'na görkemli bir çelenk yerleştirdiler	479
	21 Kasım 1938	Ankara'da görkemli cenaze töreni	480
NOR LUR	11 Kasım 1938	Ulusal yas	482
	12 Kasım 1938	Patrik hazretleri dün öğleden sonra Dolmabahçe Sarayı'na giderek taziye defterini imzaladı	483
	13 Kasım 1938	Atatürk'ün cenazesini tanhit eden doktorlar vefat etmiş birinin bukadar canlı kaldığını görmediklerini ifade ettiler	483
	13 Kasım 1938	Türk gençliğinin Taksim Anıtı önündeki yemini	484
	18 Kasım 1938	Çin basını Atatürk'ün vefatına dair	484
	19 Kasım 1938	Güle güle büyük Atatürk	485

HİNDİSTAN

THE STATESMAN	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk - Diktatör ve reformcu	486
	17 Kasım 1938	Hindistan'dan Atatürk'e saygı	488

SİNGAPUR

MALAYA TRIBUNE	11 Kasım 1938	Modern Türkiye'nin yaratıcısı öldü	489
	12 Kasım 1938	Türk politikasının değişme ihtimali yok	490
	12 Kasım 1938	Müslümanların Kemal Atatürk'e saygı gösterisi	490
	15 Kasım 1938	Kemal Paşa'yla ilgili az bilinen gerçekler	491
MORNING TRIBUNE	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	493

ÇİN

THE CHINA PRESS	11 Kasım 1938	Türkiye cumhurbaşkanı İstanbul'da öldü	494
	12 Kasım 1938	Inönü Türkiye'nin cumhurbaşkanlığına getirildi	496
	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	498
	19 Kasım 1938	Atatürk'ün tabutu taşınırken çıkani zdihamda 11 kişi öldü	499
	21 Kasım 1938	Atatürk için İstanbul'da son törenler yapıldı	500
MANCHURIA DAILY NEWS	13 Kasım 1938	Türkiye'nin Avrupa politikası değişebilir	501
SOUTH CHINA MORNING POST	11 Kasım 1938	Atatürk'ün ölümü	502
	11 Kasım 1938	Türkiye Cumhuriyetinin ilk Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk	503
	12 Kasım 1938	İnönü seçildi	505

	14 Kasım 1938	Kemal Atatürk	506
THE NORTH CHINA DAILY NEWS	21 Kasım 1938	Halk Kemal Atatürk'e saygı duruşunda	507
ZHONGYANG RİBAO	11 Kasım 1938	Kemal hastalıktan hayatını kaybetti	508
DAGONGBAO	11 Kasım 1938	Kemal hastalıktan vefat etti	509
	11 Kasım 1938	Kemal	510
	11 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Kemal'in yasını tutuyoruz	511
	12 Kasım 1938	Bütün partilerin desteğiyle İnönü Türkiye Cumhurbaşkanı oldu	512
	21 Kasım 1938	Kemal'in naaşı	513
	22 Kasım 1938	Kemal'in cenazesinde	514
XINHUA RIBAO	11 Kasım 1938	Kemal dün sabah hayatını kaybetti	515
SHEHUI RIBAO	12 Kasım 1938	Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanı İnönü	516
	14 Kasım 1938	Kemal'in yolunda ilerlemek	517
	18 Kasım 1938	Kemal Ve Türkiye'nin dirilişi	518
SHENBAO HONG KONG	11 Kasım 1938	Kemal dün vefat etti	520
	12 Kasım 1938	Kemal'in yasını tutuyoruz	521
	12 Kasım 1938	Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanı seçildi	522
	13 Kasım 1938	Türkiye'nin ulusal politikası değişmiyor	523
	15 Kasım 1938	Türkiye Başbakanı Kemal'in Ulusal cenaze töreni bugün	524
	16 Kasım 1938	Türkiye, Kemal'in cenaze töreni için 100 bin pound tahsis etti	525
SHENBAO SHANGHAI	13 Kasım 1938	Yeni Türkiye'nin kahraman kurucusu Kemal'in çocukluğu	526
	30 Kasım 1938	Kemal'in vasiyeti	527
WINWENBAO	13 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Kemal hastalarak hayatını kaybetti	528

JAPONYA

THE JAPAN TIMES	12 Kasım 1938	Modern Türkiye'nin kurucusu son savaşında yenildi	530
	12 Kasım 1938	Türkiye Kemal'in planlarını sürdüreceğine söz verdi	532
	13 Kasım 1938	Kemal Atatürk	533
JAPAN WEEKLY CHRONICLE	17 Kasım 1938	Kemal Paşa	534
OSAKA MAINICHI	11 Kasım 1938	Türkiye Cumhurbaşkanını ölüm aramızdan ayırdı	535
	12 Kasım 1938	Atatürk'ün ölümü Türkiye'yi çeşitli güçlerin çarpıştığı bir savaş	536
	13 Kasım 1938	General Inönü'nün seçilmesi Sovyetlerde memnunlukla karşılandı	537
	13 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ölümü	538
ASAHI SHIMBUN	10 Kasım 1938	Türk Cumhurbaşkanının durumu ağır	540
	11 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Kemal (Atatürk)	541
	12 Kasım 1938	Türkiye'nin Yeni Cumhurbaşkanı İnönü Paşa oldu	542

KORE

DONG A	12 Kasım 1938	Türkiye Cumhuriyeti'nin Millet Meclisi Toplandı	543
	12 Kasım 1938	Türkiye'nin Cumhurbaşkanı 10 Kasım'da vefat etti	543
	13 Kasım 1938	Türkiye'nin bir sonraki cumhurbaşkanı bir paşa oldu	544
	13 Kasım 1938	Türk Cumhurbaşkanı'nın vefatı, Japon imparatoru başsağlığı telgrafı gönderdi	544
	13 Kasım 1938	Kemal Paşa ve Türkiye	545

İRAN

İTTİLAAT	12 Kasım 1938	Atatürk ve yeni Türkiye	546
	15 Kasım 1938	Kemal Atatürk	547
KUŞEŞ GAZETESİ	13 Kasım 1938	Büyük bir liderin yokluğu	548
KANUN	13 Kasım 1938	Büyük bir dehanın kaybı	549

	21 Kasım 1938	İran Askeri heyetinin Ankara'ya gelişi	550
İRAN TECEDDÜT	21 Kasım 1938	Atatürk ve bu saygıdeğer şahsın tarihi cenaze merasimi	551

MISIR

EGYTIAN GAZETTE	11 Kasım 1938	Atatürk	552
	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk, asker ve devlet adamı	553
	12 Kasım 1938	Türkiyenin yeni cumhurbaşkanı	556
	12 Kasım 1938	Türk hükümetinde değişiklikler	557
HİLAL DERGİSİ	Aralık 1938	Atatürk'ün tarihteki yer	558
	Şubat 1939	Mustafa Kemal Atatürk'e dair bildiklerim	560
RİSALE DERGİSİ	14 Kasım 1938	Gazi Kemal Atatürk	562
	21 Kasım 1938	Atatürk	564
MECELLE-İ CEDİDE DERGİSİ	Aralık 1938	Atatürk'ün Türk gençliği ve yeni Türk edebiyatı üzerindeki etkisi	566

GÜNEY AFRIKA

CAPE TIMES	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ölümü	568
	11 Kasım 1938	Büyük bir diktatör	570
	12 Kasım 1938	Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanı	571

CEZAYİR

L'ECHO D'ORAN	11 Kasım 1938	Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk öldü	572
	12 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün yerine General İsmet İnönü geçecek	573
L'ECHO D'ALGER	20 Kasım 1938	Atatürk'ün cenazesi İstanbul'dan ayrıldı	574

FAS

LE PETIT MAROCAIN	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	575
		Kemal Atatürk'ün ölümü	576

AVUSTRALYA

DAILY TELEGRAPH	11 Kasım 1938	Türkiye'nin diktatörü öldü	577
THE HERALD	11 Kasım 1938	En asil Türk vefat etti	578

YENİ ZELANDA

THE EVENING POST	11 Kasım 1938	Türk diktatör Kemal Atatürk öldü	580
	12 Kasım 1938	İyi diktatör	582
DOMINION	11 Kasım 1938	Kemal Atatürk öldü	583

ANKARA	17 Kasım 1938	Kemal Atatürk'ün ölümünün ardından	585
		Kemal Atatürk'ün fevkalade hayatı	586

The New York Times
THE ECONOMIST
LE FIGARO
IL GIORNALE D'ITALIA
THE TIMES
Prager Abendzeitung
JOURNAL DE GENEVE
ПОЛИТИКА
L'INDÉPENDANCE
Le Matin